

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. D.7.30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. D.7.30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. D.7.30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. D.7.30

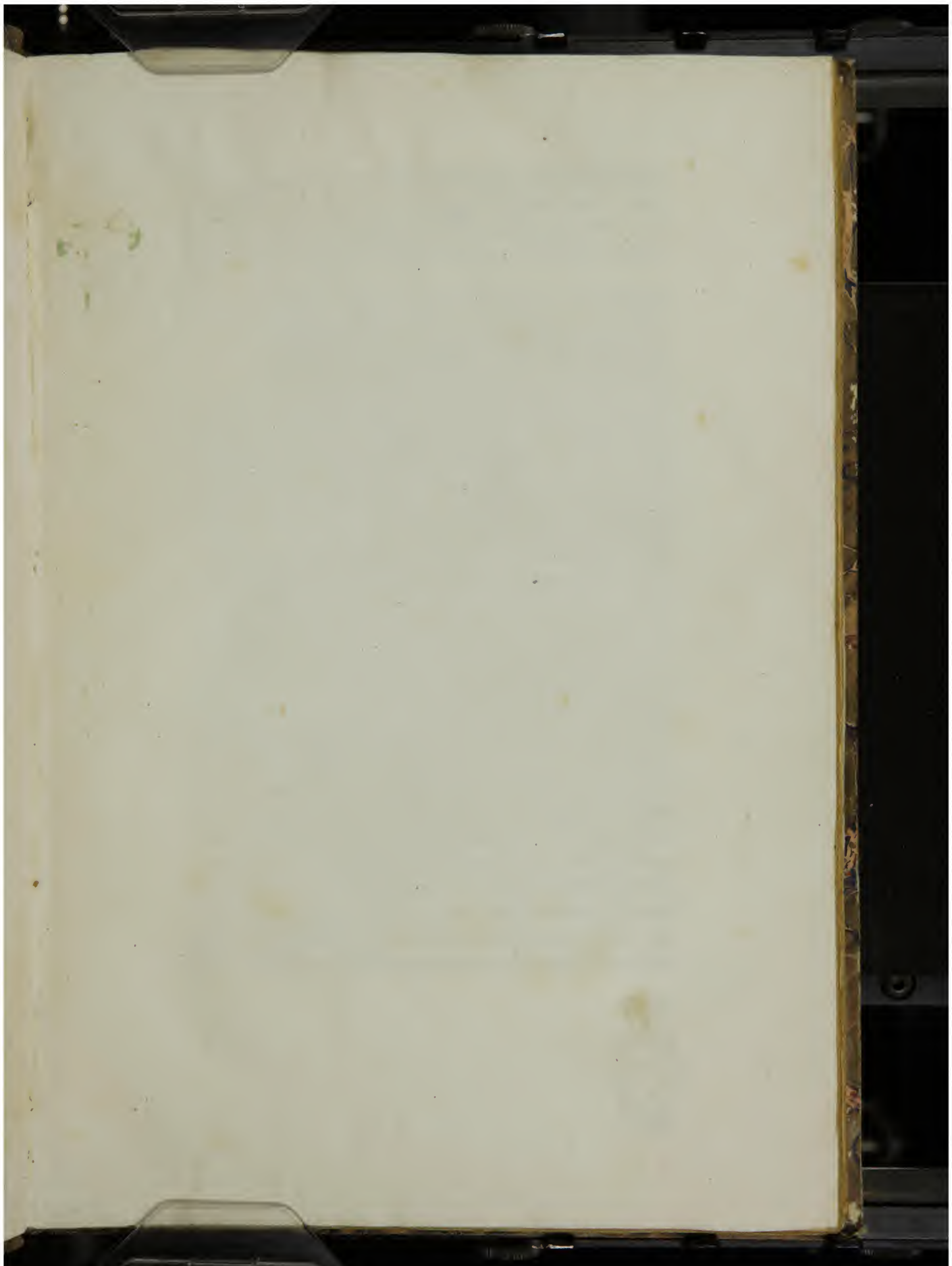
INCUNABULI

D

7

30

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

AD magnanimum et illustrissimum principē Philip-
pum Mariam anglum inclitum Mediolanensium du-
cem Francisci Philelphi praefatio in Plutarchi cheronē-
sis Apophthegmata ad Traianum Caesarem prima
pars

ECTITANTI MIHI NVPER
græce quædam Princeps optime non nulla
Plutarchi cheronensis uolumina perdocti
et imprimis sapientis uiri: cum de moribus
lucubrata grauissime: tum de aliis plerisque permagnis
et præclaris rebus ornatissime elegantissimeq; pscripta
ad manus incidunt. Quæ dum singula incredibili qua-
dam cupiditate percurro ille haud quaquam intempe-
stiuè se liber offert qui de apophthegmatis ad traianum
Cæsarem inscriptus est. Nunc accuratius etiam atq; eti-
am cum mecum ipse considero: res sane uisa digna est:
quæ et a Plutarcho illustri eruditissimq; philosopho ema-
naret: et traiano ipsi dedicaretur. Fuit enī traianus eius-
modi profecto: et uir et imperator: qui cum omni anti-
quitate ita de uniuersæ uirtutis laude contēderet: ut ni-
hil ad decus sibi nihil ad gloriam defuerit. Nam sapien-
tia quæ una: tum animi magnitudinem: tum iusticiam
ipsam complexa est: quæq; humanos casus omnis infra
se habet: ita diuinus ille princeps uiguit: ita excelluit:
ita mortales reliquos longissime anteiuit: ut quicquid
ageret continuo ex omni parte perfecte ageret. Quare
cum intelligeret uim dicendi eam rem esse: qua ceteris
animantibus maxime præstaremus hanc uehementer
sectatus est et coluit plurimum. Viros prudentia et ora-
tione insignes: quoscunque uel apud nostros uel apud
græcos ostēdisset et honoribus prosequutus est omnes.
et familiaritate sibi cōsuetudineque deuīxit. Nō enī erat

ignarus et quod esset uirtutis prēmium et optimorum principum nomen per eloquentissimos uiros sempiternum fieri. Cum ergo apud Traianum coniunctissime Plutarchus uiueret: munus pergratum illi et perutile ceteris se facturum existimauit: si quæ magna cura et industria collegisset: Apophthegmata uero ipsa: quæ plerique nostri dictoria non nulli dicta nominarunt: sunt breues orationes grauiorem sensum aliquem argutioresque continentes. Sū iis equidem mirifice delectatus non modo quod dicacitates libero dignas homine suauissimosque sales præ se ferrent: uerum etiam quoniam mirabilem quā dā et uberem ac uariam grauitatē sententiarum ad omnem orationem augendam atque exornandam adhibitura porrecturaque uidebantur. Nihil est enim: ut ita dixerim: humanis in actionibus uasie callide pudice. continenter. generose. constanter. benigne. liberaliter. innocenter. integre amice. nihil denique magnifice. nihil sapienter. nihil cum uirtute et laude dictum factumue qd' nō idē exēplum uenari queat. Quantum uero et decoris et dignitatis ad omnem et orationem et uitę cultum afferre soleat exemplorū uis non est dicendi locus: præsertim cum pateat id quidē et impromptu est omnibus. Placuit igitur præstantissime princeps: cum ociosus essem huiusmodi Apophthegmata in latinū uertere. Idque non modo ut prodessem nostris: sed eo etiam libentius: quo te tibi ostenderem id est ut mea lucubratione intelligeres: quæ per se ipse dicēdo amplectereris. Ista apud probatissimos quosq; et clarissimos uiros probatissima semper laudatissimaq; extitisse. Affirmant enim quibus frui licuit aditu: ac sermone tuo: ea te singulis prope dictis sententiarum et crebritate et pondere: et comitate uti: qua præ

ceteris hominibus Lycurgus ille. lacedemonii que omnes
aptissime usi perhibentur. Tu uero regibus ipsis plane
munificentior imitaberis hoc loci si uidebitur persarum
reges. Mos enim fuerat qui uel in hanc usque seruari-
tur etatem: ut qui adire pro re quapiam reges persarum
istituissent: ea deferrent ad illos dona: quae offerentium
obseruantiam atque pietatem declaratura indicassent.
At illi eo pacto: quae efferebantur suscipiebant ut non
auari. non cupidi. Odrysiorum more principum. sed hu-
mani. sed benefici. sed iure optimo regia et maiestate &
splendore praediti censerentur. Nam longe maiora quam
accepissent munera illustrioraque referebant. Itaque cum
hoc simul quicquid est munusculi obtuli animum tibi
meum. Siquid mihi fuisset maius id etiam quam libe-
rissime obtulissem. Tu autem nolim argentum mihi noli
auri quicquam referas. Nam ut es excelso atque inui-
cto animo quam haec omnia despicias et pro nihilo putes:
cum antea seipsum numero tum nuprime in iis maximis
ac potentibus regibus ac ducibus liberandis uel ampli-
ficandis potius nos obscure declarasti: quos memora-
bili illa iauditaque uictoria maritimi unius ac terrestris
prelii Caietani captiuos habueras. Quid igitur pro mea
erga te fide a me poscitur? Maius quiddam me diusfi-
dius: multoque preclarior: ut ex quo animo feras: te ipsum
amem. te colam. te admirem. Id si feceris nihil prorsus
mea sententia ad splendidissimam tuam in me munificen-
tiam cumulum accesserit. interim apophtegmata ipsa cum
perigentis ac fere infinitas occupationes tuas molesque
licuerit: cognosces ubi perspicue inuenies: tum apud grae-
cos et barbaros tum etiam apud nostros quicquid in
omni probitatis etiam praestantem genere: aut fieri aut di-
ci aut cogitari memoria dignum quiuerit. Ego si te his

delectari animaduertéro propediē alia subnectā. Vale.

Plutarchus Traiano Imperatori. S. P. D.

VMARTAXERSI PERSARū

regi o maxime imperator Cēsar Traiane obeq-
tanti aliquando obuiam factus agricola quidā
ac rudis homo: cui nihil aliud esset: aquam utraque ma-
nu e proximo haustam flumine obtulisset: iucundus il-
le subridens que suscepit: quippe qui non rei quę daba-
tur: uel inopia uel usu: sed alacri dantis uoluntate grati-
am metiretur. Existimabat etiā eum qui benigne par-
ua prompteque acciperet: non regali minus humanoq;
fungi munere. qm si magna elargiretur. At Lycurgus
tenuissima sparthę sacrificia statuit: quo ex presentibus
rebus uenari deos immortales expedite facileque pos-
sent. Qua ipse quoque ductus sentētia tenuia tibi dona
hospitaliaque munuscula: communesque philosophię
primitias offero hisce comentariis. Quę si quam aut ad
morum disciplinam aut ad cognitionem imperitantis
pro ratione electionis: quę dicendo magisquam agēdo
patet: si quam unquam affinitatem habent una cum of-
ferentis affectione suscipe atque utere. Quāq; uitę quo-
que illorum facta simul ac dicta historia hęc cōplectit:
qui siue duces siue legum latores siue imperatores cum
apud romanos tum apud gręcos maxime claruerunt.
Atqui res gestę fortunam plerunque admixtam habēt.
Sed quę interobeunda negotia quę in aduersis quę secō-
dis in rebus dicta responsaque sunt: ueluti quibusdam
in speculis perspicue cuiusque ostendunt mentem. Pro-
inde Siranes ille perses admirantibus quibusdam cur-
fieret: ut prudentibus eius uerbis res nequaquā responde-

*aquam utraque manu
obtulisset.*

rent. Verborū inquit in se se ius esse: at rerum in fortuna et rege. Nempe illic res: quę dictis uiroꝝ consonant ut libenter ediscantur facile præstant: hic autem uel sola ipsa uerba: quę ueluti quędam uitę morumque iudicia atque seminaria collegimus: haud itēpestiua tipi molestaque fore censeo: siquidem permultos uiros qui me moratu digni extitissent: breui inspexeris.

Ergo amant homines adunco naso: quoniam Cyrus hac potissimum forma reges esse delectaretur. Aiebat autem Cyrus: eos qui sibi bona nollent: cogi ut aliis pararent atque expedirent: quod neminem deceret imperare: qui subditis non esset melior. Cū uero et montuosa persarum regio asperaꝫ esset uellentq; propterea cāpestrem et mollem capere: ne id quidem est passus: in-quiens et plantarum semina et hominū mores atq; ingenia regionū quoque similitudinem trahere.

Aarius Xersis pater cum de suis laudibus prædicaret: aiebat et ī pręliis sese et periculosis aduersis que in rebus prudētiorem fieri. Idem cum tributa subditis imperasset prouintiarum præfectos accersiuit: et an tributa grauiā essent: interrogauit: quibus respondētibus ea mediocriter se habere: iussit dimidium quisq; solueret. Cum autem punicum malum quoddam et id magnum aperuisset: quęrenti cuidam quid nam tantum habere uellet quanta esset granorum multitudo: Zopyros se uelle respondit. Erat autem Zopyrus uir tum probus tum amicus. Qui ubi se ipse cecidisset narēque et aures obtruncasset: et ita creditus babylonios fefellisset: ac Dario tradidisset urbē: sepe dicebat. Darius longe Zopyrum malle itegrum quam centum ca-

homo adunco naso

in adu. punicum

punicum malu

11 12
pere babylonas.

Emiramis quod sibi sepulchrum construxerat inscripsit: quicumque pecuniis Rex indeguerit: patefacto monumento quod uoluerit accipito. Itaque Darius sublato lapide pecuniarum nihil inuenit: sed alias repperit litteras: quae haec dicerent. Ni malus uir esses ac nummis infaciabilis: cadauerum loculos non moueres.

Xerxes Darii filius Arimene fratri: qui ex agro barbariano de regni successione secum decertaturus descenderet: dona misit: iussitque deferentibus illi diceretur. hisce te impresentiarum honorat Xerxes frater. At si Rex designatus fuerit eris omnium apud se maximus. Cum uero declaratus Rex esset: et eum Arimenes continuo adorauit: ac diadema imposuit: et Arimene Xerxes secundum dignitatis gradum post se dedit. Babylonis autem quoniam defecissent iratus: potitusque uictoria imperauit arma ne ferrent: sed psallerent. tibia intererent. scorta alerent. cauponice indulgerent ac similibus tunicis induerentur. Venalibus autem caricis: quae portarentur ex attica: aiebat futurum ne prius uesceret quam quod ilias ferret: solo potitus foret. Idem quos in castris speculatores grecos deprehendisset: nullo affecit supplicio: quin ubi iussisset: ut audacter intuerent exercitum libere dimisit.

Rtaxerxes Xersis filius cognomento longimanus quoniam manum alteram haberet longiorem aiebat dare longe regalius esse quam accipere. Primus autem iussit: qui et possent et uellent uenatores tactu initio uterentur. Primus etiam iis supplicium statuit: qui circa imperii disciplinam deliquissent: ut pro cedendo corpore exuti uestibus cederentur: depositaque thiarauellerent. Satibarzane autem cubiculario iniusti quiddam

ab eo petente: ubi non obscure didicisset: triginta millibus daricis ab illo id fieri: questori imperavit totidem daricos ad se portaret: quos illi tradens. Accipe inquit *Satibarzanes*: hos enim cum tibi dedero paupior certe futurus non sum. At si quę petieras fecero: iniustior.

Yrus iunior cum lace demonios: ut secum societatem facerent hortaretur: dicebat cor sibi longe grauius esse quam fratri: quodque et plus meri quam ille haberet et melius ferret. Et ut ille uix in uenationibus equis insisteret. At difficilioribus in rebus ne in solio quidem. Hortabatur autem uiros ad se mitterent: monens ac pollicens: peditibus equos se daturum. equitibus uero currus. Vicos autem quibus prædia essent at eos qui uicos possiderent: facturum se urbium dominos. Argenti uero et auri non numerum sed pondus iis fore.

Rtaxerses huius frater cognomēto memor nō ad eūtibz modo se obsequentem benignumque præstabat: uerum etiam legitime uxori iusserat: regi currus aulea undique tolleret quo indigentibus in itinere adiutus pateret. Paupere autem homine malum ingentis magnitudinis ei offerente iucunde suscepit per solem inquiring. hic is mihi uidetur quem urbem quoque ex parua magnam reddere posse existimaui. Cum uero aliquando fugiens commeatu impedimentis que dirreptis siccis fiscis uelceretur ac pane ordeaceo cuiusmodi iquit uoluptatis rudis eram.

Arafitis Cyri et *Artaxersis* mater iubebat qui rex apparate quippiam et imperiose dicturus esset: uerbis grauissimis atque ornatissimis uteretur.

Rontes regis *Artaxersis* gener cum ob irā ī igno-

miniam excedisset contemptuique esset inquit quem
admodum computatorum digyti nunc decies millena
rios numeros: nunc unarios quærunto ponere. Eodẽ quo
que modo regum amicos posse quandoque totum quã
doque minimum.

Emnon qui cõtra Alexandrum pro Rege Dario
bellum gereret: quendam sibi sub se merens mul
ta de Alexandro maledice petulanterque loqueretur:
ubi lancea percussisset. Ego inquit te alo ut pugnes: non
ut maledicas de Alexandro.

Egyptiorum reges pro sui ipsorum lege adiurabant
iudices ne quid per iniuriam aliquando iudicaret
si reges id etiam ipsi imperassent.

Oltys Rex thracum cum in troiano bello et a tro
ianis eum et ab achæis legati simul adissent: iussit
ut Helenam redderet: duasque a se pulchras mulieres
Alexander acciperet.

Eres Sitalici pater dicere consuevit cum otiosus
esset: neque rei militari operam daret nihil se sua
sententia agasionibus præstare.

Otys pardam largienti leonem rursus ipse largi
tus est. Cumque naturam excandesceret et in eos
qui in ministeriis deliquissent animadverteret graui
us ubi a peregrino uasa fictilia deportata forent: cum
et fragilia et tenuia tum etiam apte atque magnifice
laborata. cæolata tornataque politissime: peregrino quidẽ
ille dedit dona at uasa cõfregit omnia ne per iram: ut
ait: amarius illos plecteret: qui ea confregissent.

Datyrus rex scitharum: aduersus quem traiecisset
Darius: suasset Ionum tyrannis: ut soluto Istri
iugo effugeret ac sese in libertatem uindicarent. Quod

cum ob suam in Darium fidem facere noluisſent man-
cipia frugi manſueta minimeque fugitiua appellabat.

Teas ad Philippum ſcribens ait. Tu quidem ma-
cedemonibus imperitas hominibus iis qui bellan-
di peritiam didicere. Ego autem Scythiſ: qui aduerſus
ſamem et ſitim pugnare poſſunt. Idem cum equum
pecteret: Philippi legatos interrogauit: num hoc Philip-
pus faceret. Iſmeniam uero: quem captiuum egerat ti-
bicen captiuum tibia uti iuſſit. Admirantibus autem
reliquis: iurauit equeſtrem hinnitum auditu ſibi iucun-
diorem eſſe.

Cilurus cum relictis maribus filiis octoginta: di-
em eſſet obiturus: haſtarum faſcem cuique oſten-
dens: ut illum confringeret: iubebat. Id autem ſingulis
ſe poſſe negantibus: ipſe ſingulatim eductas haſtas fa-
cile omnis cōfregit ita docēs illos: ubi una eſſe pſeucrarēt
firmos ac potentes fore: imbecillos autem ſi ſepararen-
tur ac deſyderent.

Elo tyrannus. quo tēpore carthaginenſes ad Ime-
ram debellauit: pacem cum iis acturus: coegit fe-
deribus inſcriberent: fore ut etiam filii a preſtandis Sa-
turno ſacrificiis quieſcerent. Reducebat præterea Sira-
cuſanos perſepe perinde atque ad milicię plantationis
que munus: quo et ager melior cultu redderetur: et ne
ipſi per otium deteriores fierent. Idem cum ob petitas
pecunias ciues tumultuarent: eo ſe pacto petere pecu-
nias dixit: ut eas reſtitueret quas etiam poſt bellum re-
ſtituit. Cum uero in conuiuio lyra circumferretur: tē-
perantibus deinceps et continentibus reliquis: ipſe e-
quum adduci iuſſit: quem leniter facileque inſiluit.

Iero post Gelonem tyrannus: eorum neminem
qui liberius eum licentiusque adirent intempesti-
uum dicebat esse. Qui autem secretum uerbum occul-
tumque efferrent iniuria afficere etiam illos existima-
bat ad quos efferret: odimus. n. nō efferentis mō ueꝝ ēt
audientis quē nolumus. Obiurgatus autē a quoda qd
sibi feteret: fug id uxori crimini dabat: utpote quē nihil
unquam hac de re dixisset. At illa ait: existimabam enī
uiros omnis ita olere. Xenophani uero colophonio di-
ctitanti uix se alere duos seruos: respondit. At Home-
r⁹ cui tu detrahis pluris q̄ decēmillia uel mortuus alit.
Epicharnium aut comicum: quoniam uxore eius prēse
te lasciue aliqd locutus esset affecit multa.

Ionysius senior cū forte concionatores pro litte-
rarum ordine traherentur ubi D. littera sorti ipsi
obuenisset ad eum qui dixisset deliras Dionysi: domi-
nabimur ergo respondit. Atque ubi concionem habuis-
set continuo a Syracusanis prētor designatus est. Sed
postea quam in tyrannidis initio obsideretur: insurgen-
tibus aduersus se ciuibus amici consulebant: ni uellet su-
peratus captusque mortem dare: magistratum imperi-
umque deponeret. At ille bouem a coquo iugulatum
confestimque prolapsū intuens deinde non iniucun-
dū ac triste ē inq̄t nos metu mortis: quē adeo breuis ēit:
tantum ac tale imperium deferere. Idem cum filium:
cui principatum erat relicturus: accepisset ingenui uiri
coniugem uitiasse: illum iracūde interrogauit: quid hu-
iusmodi a se perpetratum noscet. Adolescente autem
respondente. Tu enim non habuisti patrem tyrannum
nec tu inquit non habebis filium ni haec perpetrare de-
sieris. Item cum ad eum ingressus uidisset ingentem po-

culorum aureorum argenteorumque multitudinem
exclamans inquit tyrannus in te non est: qui a tanta po-
culorum que a me accipis copia amicum tibi neminem
compararis. Pecunias autem a Syracusanis exigens: at-
que illos deinde intuens queri precari ac dicere pecuni-
arum sibi adesse nihil: ut alias bis soluerent: iussit: et bis
ter ue effecit. Sed ubi pluris imperasset et eos ridere et
in foro circumuenientis cauillari audisset: ut quiesceret
iussit. Nunc enim ait nihil habent quando quidem nos
despiciunt. Matri uero que etate confecta esset uelletque
tamen nubere ait: ciuitatis legibus uim posse afferri na-
ture autem haud posse. Atque cum reliquos fontes atque
malefactores grauissimis suppliciis plecteret uestium
furibus eo ignoscebat: quo Syracusani a coenis atque ebie-
tatibus quibus inuicem utebantur: abstinerent. Item cum
peregrinus quidam diceret se illi priuatim eloquaturum
edoctrumque quo pacto insidiantis prenosceret: ut elo-
queretur iussit. Cum uero is Dionysium adiisset dixissetque
da mihi talentum: quo insidiantium signa audisse uide-
are dedit id quidem ea audisse simulans et ita hominis
doctrinam admirabatur. Idem interroganti an esset oti-
osus. Nunquam hoc mihi contingat. At cum accepisset
duos adolescentes multa de se deque sua tyrannide pe-
tulanter malediceque locutos interpotandum utrumque
ad coenam inuitauit: quorum cum alterum ebriose mul-
ta contumelioseque delirantem. alterum raro modera-
te asseruanterque bibentem intueretur illum quidem
dimisit: utpote qui natura esset contumeliosus: et ob ebie-
tatem maledixisset hunc autem e medio sustulit: quippe qui
dedita opera: ut et maliuolus et hostis idem perpetrasset.
Accusantibus uero quibusdam hominem a se hono-
rari et ad dignitatem prouehi: qui et improbus foret et

molestus ciuibus: at uolo inquit eum esse: quem magis quam me oderint. Atq; ubi corinthiorum legati mune-
ra quę his dederat non acciperent ppter legē quę lega-
tos non sineret a principe munera capere: grauem eos
rem facere inquit: qui quod solum boni tyrannides ha-
berent: tollerent docerentque etiam beneficium tyrāni
formidandum esse. Cum etiam apud se increbuisse
cuidam ex ciuicibus aurum domi defossum esse: iussit il-
lud ad se deferret. Sed ubi uir ille parua quadam surrep-
ta particula in aliam urbem transmigrasset atque prędi-
um emissit: eo accersito ut omne id auri reciperet iussit
quo in opera uteretur: neque amplius quod utile esset
inutile faceret.

2
Tiunior Dionysius dicebat multos alere sopher-
stas: non quod illos admiraretur: sed quoniam p
illos admirationi esse uellet. Polixeno autem dialectico
affirmante eum se uerbis reprobaturum: at ego inquit
rebus te reprobō: quippe qui tuis relictis: me meaque
obserues. Eiectus autem ex tyrannide cum interrogare-
tur: qd sibi Plato ac Philosophia profuit: respondit ut
ex quo animo facileq; ferrem huiusmodi fortunę muta-
bilitatem. Interrogatus quoque quo nam modo factū
sit: ut cum eius pater et pauper et syracusanus priuatus
in suam dicionem uendicasset. Ipse et tyrannus et tyrā-
ni filius amiserit. At pater inquit cum popularis domi-
natus odio esset res inualit. Ego uero cum tyrannus in
iuidia essem. Vex cum ab alio idē rogaretur: pater inqt
suam mihi tyrannidem reliquit non fortunam.

Gathocles Figuli fuit filius: qui Sicilię dominatū
adeptus: Rexq; appellatus fictilia pocula consue-

uit inter aurea ponere ea quę minoribus ostendens dicere. Ego cum huiusmodi antea pocula consueſsem in preſentiarum quoniam diligentię et fortitudini ſtuderim hæc facio. Insuper cum urbem obſideret: et quidā e moenibus per conuiuium diceret o Figule quo pacto militibus ſtipendium ſolues? manſuete is atq; ſurrident ait: cum hanc cepero. Cum autem uiribus in ſuam egiſſet dicionem: captiuos uenundabat inquit ſi conuiuium me rurfus affeceris: querar apud dominos uestros. Ithaceſis uero eius nautas accuſantibus. quod inſulam adorſi pecora aliqua abſtuliffent: at uester Rex inquit cum ad nos eſſet non modo pecore ablato uerum etiam excęcato paſtore abiit.

Ion qui Dionyſium exegit ex tyrannide cum Calippum: cui omnium uni et hoſpitem et amicorum maxime fideret inſidias ſibi tendere accepiffet eum arguere paſſus non eſt mori inquit longe præſtare quam uiuere: ubi non hoſtes ſolum ſed etiam amicos cauere oportuerit.

Rebelaus cum in potu familiaris petulantior quidam aureum ſcyphum ab eo peteret: illum ut euriſſidi traderet: iuſſit puero. admirante autem homine. Tu enim inquit qui petas at hic qui accipiat dignus ē: uel non potens. Cum autem a loquaciore tonſore interrogaretur quonam modo te tondeo? tacens inquit. Itē cum Euripides pulchrum agathonem iam pubeſcentē in conuiuium complecteretur atque ſuauiaret: ad amicos conuerſus eſt. Nulla uos miratio capiat pulchrorum. n. etiam at munus pulcher eſt. Preterea cum Timotheus citharedus: quoniam pauciora accepiffet quam ſperarat palam eum accuſaret: et hanc aliquando particulam cō

cinens. At tu terrę filium argentum laudas: in illum sententiam detorqueret: concinne in eum retorſit Archelaus: tu autem postulas. Et cum qdam aqua eũ inſperſiſſet commotus aduerſus hominem ab amicis. At non me inſperſit inquit: ſed illum quem eſſe exiſtimauit.

Hilippum Alexandri patrem Theophraſtus tradit: non ſolum dignitate regia et genere: ſed etiã et fortuna et moribus maiorem exteris regibus moderatioremque extitiſſe. Is athenienſes beatos eſſe prædicabat: quippe qui ſingulis decem cum imperio prætores deligerent inuenirent: cum ipſe in multis annis unũ ſolum imperatorem inuenerit Parmenonem. Inſuper cum multę res ex ſententiã clariffimeque geſtę uno die ſibi nuntiarentur. O fortuna inquit parum aliquid mihi mali pro tantis talibusque bonis facito. Idem cum poſt deuictos gręcos non nulli conſulerent præſidiis urbes contineret: reſpondit male bonum, eſſe longum tempus quam herum breue appellari. Atque amicis iuuentibus ut maledicum et conuiciatorem quendam expelleret: id facturum ſe negauit: ne inter pluris circumueniens male diceret. Et Smicytho Nicanorem inſimulante quod aſſidue Philippum male dictis laceraret amicis ſue dentibus accerſendum illum ac plectendũ eſſe. Verum Nicanor inquit non eſt macedonum nequiſſimus. Itaque conſiderandum eſt ne quid aduerſus nos agatur. Atque ubi nouit Nicanorem inopia uementer affligi et a ſe neglectum: imperauit largitionis quiddam ei dari. Rurſusque cum Smicytus diceret mirificas de eo apud omnis laudes Nicanorẽ uidiſſe prædicare. Videtis ne inquit in nobis eſſe et uituperare et laudari? Athenienſium uero factionum ducibus gratias

habere se dicebat qui: suis comiciis meliorem ipsum
facient cum uerbis tum etiam moribus. Enitor enim
eos et uerbis simul et rebus mendacii arguere. At cum
athenienses quod ad cheronam captos gratis dimisisset:
suos amictus strataque reposcerent. ob idque macedo-
nas accusarent: furridens Philippus inquit. Non ne no-
stra sententia athenienses putant in tallorum se ludo a
nobis uictos? Cum autem ei bellanti clauicula esset fra-
cta: et medicus qui eum curabat quottidie prorsus ali-
quid peteret: sume inquit quot uolueris: nam clauem
habes. Præterea cum duos fratres Amphoterum et Cra-
terum intueretur: et Craterum quidē tum strenuū. Am-
photerum uero hebetem ac stultum dicere solitus est.
Craterum Amphoterum esse. Amphoterus autē utrū
que significat: et Amphoterum esse neutrū. Eos autē
qui consulebant amarius esse utendum atheniensibus
insanire dicebat qui hominem: qui ad gloriam omnia
agendo patiendoque referret glorię theatrum iuberent
abiicere. Cumque duos improbos flagitiososque iudi-
caret: sententiam tulit ut alter e macedonia: fugeret:
alter ut illum sequeretur. Et cum in bono agro castra
foret positurus audiretque illic pabulum iumentis non
esse: cuiusmodi inquit nostra est uita si ad asinorum co-
modum nobis uiuendum est. Atque cum munitissimū
castellum quoddam capere uellet ubi exploratores re-
tulissent quam difficilimum esse et nullo modo capi
posse rogauit an ita esset difficile: quo ne asinus quidē
auro bonustus quiret accedere. At qui cum Lasthenis
olitibii milites quererent molestissimeque ferrent qđ
a Philippi militibus proditores per contumeliam uo-
carent ineptos inquit macedonas natura esse et agre-
stis qđ scaphā etiam scapham dicerent. Filium uero ad-

monebat macedemonibus blande atque gratiose uten-
dum se prestaret: quo sibi multitudinis uires compara-
ret: donec alio rege humanum esse licebat. Consulebat
quoque qui in ciuitatibus uiribus prestaret: et bonos ui-
ros amicos sibi compararet et malos deinde alteris ute-
retur: alteris abuteretur. Item Philoni thebano et bene-
fico et hospiti per id temporis: quo thebis degebat ob-
ses: cum multa a se postea munus uellet accipere ait.
Noli me quæso hac priuare prestantia uiuendi: siquidē
bene sitio gratiaque superas. Multos autem quos bel-
lo ceperat: uenundans sublata impeditaque tunica sede-
bat: nequaquam decore. Itaque unus ex his qui uenun-
dabantur: clamauit: ignosce mihi Philippe. Nam a pa-
tre mihi amicicia tecum est. Interrogāte autem Philip-
po. Vnde homo amicus es et quomodo: ait: propius ac-
cedens tibi eloquar. Vt autem propius factus est: parū-
per inquit inferius clamydem demittito: ita enim ine-
ptus sedes. At Philippus istum ait dimittite. Nam q-
uero beniuolus atque amicus esset: latebat me. Pre-
terea cum ab hospite quodam ad coenam iuitatus: mul-
tos quos obuios habuisset adduceret: uideretque hospi-
tem turbatum. non enim sufficebant quæ parata erant:
singulis amicis amice commonefactis: ut placente locū
relinquerent iubebat: ii uero ita esse putantes expectā-
tesque comedebant: haud multum atque omnibus hoc
pacto satis. Hipparchi autem euboei mortem non ob-
scure moleste tulit: dicēte aut quodā attamen tempesti-
ue: ille ac mature mortuus est. Siquidem respondit.
Mibi uero celeriter. Prius enim diem obiit quam a me
dignam amicicia nostra gratiam receperit. Rursus cū
accepisset Alexandrum queri ac ei crimini dare: quod
filios ex pluribus susciperet mulieribus: proinde inquit

quando quidem habes regni mulos dato operam ut et
honestus et probus fias: quo non mea sed tua gratia re-
gnum adipiscare. Eundemque iubebat: ut et Aristotele
obseruaret ne multa inquit huiusmodi agas: quæ egisse
me poenitet. Cum item ex antipatri amicis quendam
iudicum numero ascripsisset: posteaque et barbam si-
bi et capillum ificere certo sensisset hominem remouit
inquiens qui in pilis fidus non foret: eum non esse di-
gnum existimandum: qui fidem in rebus seruaret. Ma-
chetæ uero cuiusdam causam iudicans: quoniam esset
somnialetus: minus accurate: quod iuris foret attende-
bat: proinde aduersus eum sententiam tulit. Illo autem
reclamante prouocare se iudicium: iratus Philippus ad
quem inquit: Et Machetas ad te ipsum rex subdidit si
uigilans quidem attendensque audieris. Surrexit tunc
Philippus. Vbi uero ad se rediisset nossetque iniuria
Machetam affectum iudicium quidem non rescidit
ad estimationem litis ipse persoluit. Item cum Harpa-
lus rogaret ut Cratetem gentilem ac familiarem suum
qui esset iniuriarum accusatus iudicio liberaret: ne in co-
micio foret: ac nibilo tamen minus multam solueret:
melius est inquit hunc ipsum: quam nos huius causa in
infamia esse. Ad hæc grauitur amicis: et inique ferentibus
peloponenses beneficiis affectos in olympiis aduersus
eum insusurrare atque obstrepere turpiter. Quid igitur
inquit si male afficiantur? At cum plusculum temporis
militibus somno indulsisset deinde ubi surrexit tuto inquit
dormiebam. Antipater enim uigilabat. Rursus cum in-
terdiu is dormiret: et greci qui ad fores conuenerant gra-
uiter id ferrent atque incularent. Parmeno ne admire-
mini ait: si nunc Philippus dormit. Nam cum uos dor-
mietis hic uigilabit. Cum uero psaltæ quendam uellet

intercoenandum emendare ac de pulsandis chordis dis-
ferere: ait Psaltes: superi id abste mali Rex auertāt: ut
hec quam ego melius ipse teneas. At cum per id tēporis
quo in olympiadem uxorem et in Alexandrum filium
erat iratus: Demaratus corinthius ad se uenisset: quēsi-
uit: quo pacto inuicem se grēci haberent. Demaratus au-
tem ualde profecto inquit grēcorum concordia tibi cu-
rę est: quandoquidem necessarii atque propinquissimi
affecti a deo in te sunt. Quod cū ille cōsiderasset depo-
suit iram: et eis reconciliatus est. Anus uero paupercu-
la cum rogaret ut suam causam iudicaret essetque sēpe
importunior: Philippus ait otiosum se non esse. Tunc
anus uociferans īquit. At regem te noli. Ille autem uer-
bum admiratus non illam modo sed alios quoque con-
tinuo audiuit.

Alexander adhuc puer: iis quę prospere Philippus
multa ac pręclara gereret: minime lętabatur: sed
ad sodales conuersus pueros dicebat. At mihi pater ni-
hil relinquet. Respondētibus autem pueris: ille tibi hęc
comparat. Verum quid prodest inquit: si multa sint no-
bis cum agamus nihil. Idem cum et leuitate corporis
et pedum uelocitate plurimum ualeret: hortatus a pa-
tre ut in olympiacis ludis stadium curreret: ait facerem
id quidem si cum regibus certamē mihi futurum esset.
In multam uero noctem cum ad eum puella: quo una
quiesceret: adducta foret: interrogauit: quid tam sero.
Illa autem respondente. Expectaui enim quoad uir cu-
baret. grauit̃ in seruos animaduertit: quoniam quan-
tum in illis fuerat adulterium fere perpetrasset. At qui
cum diis immortalibus largius odores sacrificaret. Le-
onides pedagogus quo pręsente persep̃e thus arrip̃eret:

fic ait: heus tu puer large odores efferes: cum regionis
thurifere potiere. Eius igitur potitus ad illum epistolā
dedit. Misi ad te thuris et cassiæ talenta neque minima
sunt maximi facias in diuinis rebus: utpote qui non sis
nescius non pigmentiferi potitos soli. Item cum Grani
ci proelium pugnaturus esset macedonas hortabatur
affatim coenarent ac omnia in medium ferrent: proinde
ut ex hostium rebus postridie coenaturi. Insuper cum
ex amicorum numero Perillus quidam dotem filiarū
gratia peteret talenta ut quinquaginta acciperet iussit:
Eo autem dicente decem satis eē. Tibi dixit accipere q̄
dem satis est: at mihi dare nequaquam satis. Quæstori
autem cum iussisset: ut Anaxarcho philosopho quantū
peteret daret: quæstorque dixisset talenta centum eum
petere pulchre inquit facit. ~~Noscit enim et amicum se~~
~~habere: et eum quidē amicum: qui talia largiri et pos~~
~~sit et uelit.~~ At cum mileti multas athletarum statuas: q̄
in olympiacis phitiis que ludis uictorię corona donati
essent: intueretur forsitan huiuscemodi corpora tunc
ait extiterunt quando barbari urbem nostram obside
bant. Et cum Ada regina caru obsonia atque crustulas
per artifices et coquos paratas magnifice ad eum semp
mittere delectaretur inquit meliores sibi esse obsonato
res ad prandium quidem nocturnum iter ad coenam
uero prandii paucitatem. Omnibus autem ad pugnam
instruētis: cum prætores militum interrogassent. Num
ad hæc aliud quicquam iubes? Nihil respondit nisi ut
barbę macedonum radantur. Parmenone uero admirā
te An ignoras inquit captum in prælio nullum esse q̄m
barbę meliorem? Atque cum a Dario sibi talentum per
multa milia darentur: ut asiam ex equo secum diuide
ret: diceretque Parmeno equidem acciperem si Alexā

der essem. Dario autem respondit neque terram duos
soles neque asiam reges duos tolerare. Et cum ad Arbel
las aduersus decies centena hominum millia de sūma
reꝝ acie dimicaturum foret eum amici adiere? qui mili
tes accusarent: quod intra tabernacula sermonem habe
rent ac paciscerentur ut nihil omnino spoliorum in re
giam relaturi forent: sed sibi ipsis cōparaturi. At ille
furridens bona inquit iniciatis omnia: audio enim iis
uiris uincendi non fugiendi consultationes esse. Ac per
multi milites eum adeuntes Rex aiebant fide neque
hostium multitudinem pertimesce: ipsum enim pedo
rem nostrum non perferent. Instructo autem exercitu
cum militem quendam intueretur: qui iaculum amen
taret ex acie ut inutilem expullit: quippe qui tunc iſtru
eretur cum iam armis utendum esset. Epistolam uero
quꝫ a matre ad eum data secretas accusationes in Anti
patrum atque calumnias contineret dum una cum He
phestione ueluti consueuerat lectitaret: illum non āmo
uit: Sed cum legisset sui quem eduxerat anuli illius ori
palam apposuit. Idem in amonis templo cum iouis fi
lius a propheta esset appellatus: haud inquit mirum:
omnium enim iupiter natura pater est: suos autem eos
efficit: qui optimi sunt. Sagittꝫ autem ictu ꝑ crure uul
neratus: ut eorum multi concurrissent: qui eum appe
lare deum consueſſent lꝑta hilarique facie hic quidem
sanguis est ait ut uidetis et nō cruor. Cꝑlicolꝫ qualē di
ui misere fluentem. Quibusdam uero antipatri parsimo
niam tenuitatemque laudantibus utpote qui dure au
stereque degeret extrinsecus inquit antipater albis est
uulgaribusque uestibus iſtrinsecus uero purpureis ꝑ
sus. Per hyemem uero ac frigus cum apud amicū epu
laretur essetque focus paruus et parum ignis allatum:

ut uel ligna uel thus ingereret iussit. Atqui cum Antipatrides formosam psaltriam duxisset ad coenam facie in eius amorem Alexander commotus antipatriden rogauit nunquid mulieris amore teneretur: id autem illo confitente o sceleste ait nō abduces continuo e cōuiuio mulierem. Item Pbytonem quem Ennius tibicen amabat: cum ui cassander suauiare uellet: idque egre ferentem Ennium intueretur Alexander ī Cassandrum exiit uociferans. Ergo nec quenquam per nos amari licet. Cum eos autem macedonas: qui aduersa ualitudie laborarent: quique manci debiles inutilesque essent ad mare dimitteret quidā ostensus est: qui sese inter egrotos scripserat: cum is tamen nequaquam egrotaret. Is igitur ubi coram adductus ac diligenter examinatus cōfessus est eo se id causę inuenisse: quoniam amore Thelesippe: quę ad mare abiret uehementer cruciaretur: quę fuit Alexander qui cum de Thelesippa sermo habendus est. Verum ubi di dicit eam esse liberam: proinde ait o Antigēnes: suadeamus Thelesippę nobiscū ut maneat. Nam liberę mulieri uim afferre nostrum non est. Quos autem gręcos apud hostes merentes captiuos egerat athenienses quidem in pedicis custodiri iussit: quoniam qui alimentum ex publico haberent stipendii militarent. Thessalos uero quod agrum quem optimum possiderent haud colerent At thebanos dimisit īquiens quoniā solis hisce neque urbs: neque ager per nos reliquus est. Qui autem inter indos optime arcu uti uideretur dicereturque per anulum sagittam emittere cum eum haberet captiuum et id ostenderet iussit: Quod cum ille nollet: iratus Alexander hominem imperauit interimi. Ille uero cum ageretur ubi ad eos a quibus agebatur conuersus diceret: multos se dies ei rei nō

studuisse: proptereaque ne aberraret: timuisse. Id postea
quam Alexander audisset et miratum esset et muneri-
bus donatum hominem liberasset: quoniam ociosum
iri se quam dignum gloria uideri maluisset. Insuper cū
Taxiles quidem Rex unus indorum obuiam factus i-
uitaret Alexandrum ne proelium secum uellet neque
bellum quin potius siquidem minor esset ut sibi benefi-
eri pateretur: si ipse pręstaret ut beneficeret: respondit at
ob hoc ipsum pugnandum est uter beneficus uictor e-
uasit. At qui cum de saxo indorum illo accepisset: qđ
perinde quasi auibus inaccessible sit aornum appellat
ut locus quidem difficillimus captu esset. At qui illum
teneret meticulosus: nunc inquit locus iste facilissimus
captu est. Pręterea ubi alius cui saxum esset: quod mini-
me capi posse uideretur: se cum saxo simul ac uiribus
Alexandro dedit: eum regnare iussit ac solum addi-
dit inquit sapere mihi uidetur homo hic: qui probo
uiro se potius quam tuto loco munitoque crediderit.
Post illius uero saxi captiuitatem cum amici dicerent
Herculem ab eo rebus gestis superatum. at ego inquit
meas res gestas simul cum imperio ne uno quidem uer-
bo cum Herculis rebus conferendas puto. Quosdam
uero ex amicis: quos in alearum ludo haud uti ioco di-
dicerat multauit. Inter primarios autē optimosque ami-
cos Craterum unum omnium maxime honorabat: ama-
bat autē Hephestionem. Nam Craterus ait regis ama-
tor est. Hephestion uero Alexandri studiosus. Xenocra-
ti quoque philosopho quinquaginta talenta cum misis-
set: atque is ea non recepisset: quod sibi iisce opus non
esse diceret: rogauit an ne amicum quidem Xenocrates
haberet. Nā mihi iqt uix Darii diuitię i amicos sufficere
at cum Porus ab eo post pugnam interrogatus quo te

pacto utar regie respondisset interrogatusque iterum
nunquid preterea aliud: omnia in ipso regie inesse dixit
fer: admiratus Alexander eius uiri tum grauitatem tum
etiam probitatem: plus soli ad id quod antea habuisset
addidit. Certior autem factus se a quodam conuiciis af-
fici. Regium inquit est eum qui beneficis sit: uituperari.
Ad postremum cum diem obiret ad amicos aspiciens
ait magnam mei funeris laudationem fore intueor.

Emades orator posteaquam ex hac luce Alexāder
emigrasset: aiebat uidere se Macedonum exerci-
tum: quoniam principe esset orbatus excecato cyclopi
per similem.

Tolomeus Lagi filius frequentissime apud ami-
cos et coenabat et dormiebat. Quod si aliquando
preberet rebus illorum utebatur. accersebat enī scyphos
strata et mensas. Ipse preter necessaria possidebat nihil:
quin alios locupletes efficere regum magis esse dicebat
quam locupletari.

Ntigonus exigendis pecuniis erat acriter intētus:
quodam uero dicente: At Alexander talis nō erat.
probe inquit: Ille enim metebat asiam: ego autem cul-
mos lego. At cum milites quosdam esset intuitus: qui
thoracibus et galeis ad pilam luderent gauisus est: eorū
q; duces accersiuit: quos laudaret. Vt aut audiuit eos bi-
bere illoꝝ ducatus militibus dedit. Idē mirantibus cū-
ctis quod posteaquam senectutem attigisset: humane
atque mansuete rebus uteretur. Antea enim inquit po-
tentia mihi opus erat sed nunc et gloria et beniuolētia.
Philippo autem filio multis presentibus percūtātī quā-
do castra mouebimus? Quid inquit times? nunquidne
solus tubam audies? Festinante uero adolescente capere

domum apud uiduam mulierem: quæ tris uenustas ha-
beret filias cum quendam hospitalibus muneribus in-
uitasset inquit non educes filium meum ab angustiis?
Atque posteaquam longam egrotationem euasisset: cō-
ualesceretque. Nihil ait deterius accidat: hæc enī aduersa
ualitudo nos mouit uehementius nobis efferendum nō
esse quoniam mortales sumus. Cumque ab Hermedo-
to solis filius in poematis esset scriptus: ī his mecum ait
olifer iste nequaquam sentit. Dicente autem quodam
omnia regibus. et honesta et iusta esse. Ita per Iouem in-
quit barbarorum regibus. nobis autem ea duntaxat
honestasunt quæ honesta et ea solum iusta quæ iusta sūt
Marsig uero fratri cum aliquando esset controuersia:
rogaretque ut huiusce rei iudicium domi fieret. At fiet
inquit in foro uel cunctis audiētibus si nihil per iniusti-
ciam agimus. Item cum per hyemem aliquando coegis-
set: castra in illos mouere locos: ubi rerum necessarium
penuria erat: et aliqui e militum numero in eum male-
dicerent ī quidem nescii: quod prope esset: tabernacu-
lo uirga patefacto: flebitis inquit ni longius remoti: ma-
ledictis ī nos utemini. Item cum Aristodemus amicus
quidam qui patre coquo natus esset ei consuleret ut et
sumptus et largitiōes tolleret: uerba tua Aristodemus
respondit ius olent. Insuper cum athenienses eius serui
honoris gratia ciuitati perinde ac liberum ascripsissent:
nollem ait unum atheniensem a me caedi. Et adolescens
quidā Anaximenis rhetoris discipulus cum orationē:
quam apparate meditatus fuerat recitasset: atque is ea
in re quod discere uellet: tritius aliquid interrogasset cō-
ticuissetque adolescens: quid ais inquit: hæc ne ille sunt
que in talibus sunt scripta? Rhetorem uero alium audi-
ens: qui diceret: ubi anni tempus niuem iacere accepisset

efficit ut pabulo careret solum: non inquit defines me obtundere. Trasillo autem cynico nummum ab eo petente at hoc inquit dare regis non est: subdente autem illo Ergo da mihi talentum: at non est inquit cynici hoc accipere. Demetrium uero filium ad liberandos grecos magna cum classe uiribusque mitteret: aiebat gloriam tanquam a grecis specula in uniuersum orbem suam lucem omittere. Item cum antagoras poeta congrum elyxaret: idemque patellam quateret. Antigonus qui post eum staret. Homerumne ait putas antagora cum Agamemnonis res gestas scriberet congrum elyxasse: at Antagoras tum autem rex ait: existimas Agamemnonem cum illas res gereret curiosum adeo extitisse si quis in castris congrum elyxaret: cum autem per somnum uidisset auream messem mithridatem emetere eius interimendi consilium cepit. Idque Demetrio filio elocutus ut taceret iureiurando astrinxit. Demetrius uero Mithridate assumpto: unaque deambulans penes mare hasta calcaneo descripsit in littore: fuge Mithridates. Quod cum ille intellexisset in portum fugit: ibique regnauit.

Demetrius cum rhodios obsideret: cepit quodam in suburbio Protogenis pictoris tabulam: qui Iason pinxerat id est imaginem liberi patris: postulanti bus autem per caduceatorem rhodiis et ut tabula parceret: deprecantibus respondit paternas se imagines potius quam picturam illam assumpturum. Idem ubi foedera cum rhodiis percussisset tormentum apud eos reliquit: rem profecto: quae cum suae magnificentiae tum illorum fortitudinis indicium: atque monumentum allatura foret. Post atheniensium uero defectionem: cum urbem cepisset: quae rei frumentariae inopia iam male premeretur.

continuo concione conuocata frumentum eis elargitus est. Qui hisce de rebus in concione loqueretur barbare quiddam pronuntiauit. Quare cum unus est consensu ut uerbum dicendum fuerat: interclamasset. Ergo inquit huius quoque emendationis causa alia uobis præterea quinque millia Medimnum elargior.

Ntigonus secundus cum Demetrius pater captus esset iussissetque ex amicis suis quendam per quem iuberet ne obtemperaret: si quid litterarum coactus a Selenco ad eum daret: neque urbes cederet: ipse per litteras Selenco obtulit: et omne se illi regnum cessurum uademque futurum: si patrem Demetrium liberaret. Et cum bello nauali aduersus Ptolomei prætores pugnaturus esset: gubernatorque dixisset hostium nauis multo pluris esse at me inquit presentem aduersus quot nauis opponis. Inuadentibus uero hostibus cum aliquando cederet ait nequaquam fugere: sed ipsum utile quod retro positum esset insequi. Præterea cum adolescens quod fortissimo patris natus non tamen ipse miles esset admodum probus paternos redditus peteret. At ego ait adolescens ob ipsius uiri non patris probitatem mercedes largitionesque exhibeo. Zenone autem citico mortuo: quem unum maxime philosophorum omnium miraretur dicebat theatrum actionum suarum interisse.

Ysimachus in thracia supatus a Dromacheta: cum et sese et exercitum præsidi dedidisset: ubi bibisset in captiuitate positus o dii inquit ut paruæ uoluptatis gratia memet seruum ex rege feci. Philippidi autem poetæ comico quo et amico et familiari uteretur: quem tecum dixit ex meis communico: quem ipse uis respondit

præter secreta.

Ntipater cum Parmenonem ab Alexandro tetendit insidias: cui fidendum? Sin minus tetendit: quid agendum? Demadis autem oratoris iam ætate confecti ait ueluti ex immolata uictima reliquum esse solum uentrem et linguam.

Ntiochus tertius ad ciuitates scripsit si quid præter leges faciendum iuberet per litteras: ne sibi obtemperarent ut eius rei ignaro. Dianæ autem sacerdotem quæ mirandum in modum forma præstare uidetur: cum est intuitus: continuo decessit epheso ueritus ne quid præter animi sententiã quod nefas esset agere cogeretur.

Ntiochus cognomento accipiter aduersus Seleucum fratrem de regno bellum gerebat. Sed ubi Seleucus a Gallogræcis uictus nusquam appareret: quin trucidatus uideretur: posita purpura Antiochus suffuso amictu indutus est. Non multo autem post certior factus de salute fratris secundo nuncio diis immortalibus sacrificiũ egit: suasque ciuitates coronis ornari fecit.

Vmenes insidiis persei circumuentus animam efflasse uisus est. Cuius rei cum Pergamum rumor perlatus esset. Attalus eius frater imposito diademate et illius accepta uxore regnum cepit. Cum uero accedere fratrem Ninum audisset obuiam simul cum stipatoribus ueluti consueuerat profectus est hastile habens. Et Eumenes eum benigne hilarique uultu amplexus est: dixitque ad aurem: ne festines ante uxorem capere quam me mortuum uideris. Nec aliud suspectũ quicquam in omnem uitam neque dixit neque fecit: quin etiam cum

e uita decederet uxorem illi regnumque reliquit. Pro
quibus ille filium nullum aluit: cum multos suscepisset
Sed Eumenis filio: cum in adultam etatem peruenisset
regnum uiuus adhuc tradidit.

Yrrhus cum a filiis adhuc pueris interrogaretur
cui esset regnum relicturus quicumque e uobis in
quit acutiorem habuerit gladium: interrogatus quoque
uter Pyrrhōne an caphisius tibi cē melior esset. Polyper
ches respondit prętor. Cum uero congressus cum Ro
manis bis eos uicisset multis et amicis et ducibus inter
fectis: si uno itē proelio Romanos ait uicerimus: actū
de nobis fuerit. At postea quam potiendę sicilię spe fru
stratus enauigaret: retrō ad amicos uersus. Qualem in
quit Romanis atque Carthaginensibus palestram reli
quimus. Militibus autem eum aquilam appellantibus
quid enim ait uestris armis ut prępete penna sublimis
non tollar. Idem cum audisset a quibusdam se adolescē
tibus multis interbibendum conuiciis maledictisque
oneratum: iussit eos omnis interdium coram agi. Quod
ubi factum est: eorum primum rogauit: an ea de ipso di
xissent: ac iuuenis respondit: hęc nempe rex diximus:
dixissemusque longe plura: si plus uini bibissemus.

Ntiochus is qui secundus aduersus Parthos expedi
tiones duxit: cum in uenatione quadam ferisque
insequendis ab amicis seruisque aberrasset hominum
quorundam pauperum casulam ignoratus ingreditur:
Et cum intercoenandum sermonem de Rege iniecisset:
audiuit eum alias bonum esse: sed flagitiosis amicis ob
sequentem: pleraque minus attendere: quodque adeo
uenationis studiosus foret: ut res necessarias plerunque

negligeret. Atqui tunc locutus est nihil. Sed cū primū illuxisset: stipatorum ad caulam aduentu ubi quis esset allata purpura atque diademate patuisset. Verum a quo inquit die uos accepi heri primum uera de me uerba audiui. Præterea cum Hierosolimam obsideret iudeis ad maxima illa festalia petentibus dierum septem inducias: non modo eas dedit: sed etiam thauris auratis cornibus odoribusque et pigmentis affatim præparatis ad portas usque pompam egit. Atque sacrificio illorum sacerdotibus tradito: ipse in castra rediit. Iudei uero admirati continuo sese post solemnitatem dedidere.

Hemistocles cum adhuc esset adolescens in potus ac mulieres uolutabatur. At posteaquam Miliciadis ductu barbari ad Marathona uicti sunt: nihil amplius per intemperantiā Themistocles perpetrare cōpertus est. Ad illos autem qui eius uitam ac morum mutationem mirarentur: dicebat Miliciadis Tropheū neque sinere ipsū dormire neque otiosum ac desidem esse. Interrogatus etiā utrum Achilles mallet an Homerus esse. Tu autem ipse inquit utrum uictor in Olympia esse malles an uictorum preco? Item cum Xerxes aduersus græciam magna illa classe descenderet Epycidem Themistocles ueritus hominem popularem atque factiosum quæstus audum ac meticulosum ne prætor creatus rem perderet ut prætura abstineret: persuasit argento. Cumque Adimantus: qui nauale proelium formidaret diceret ad Themistoclem: qui ad id græcos hortaretur suadendoque incitaret. o Themistocles eos qui in certaminibus primi irruperint cedunt semper: ita est inquit Adimante: uerum eos qui manserint haud coronant.

Atque cū Eurybiades uirgā tolleret ut obstreperet. ob-
strepe inquit ut liber: uerum audi. Cum autem Eurybi-
adi persuadere non posset in angustioribus locis naua-
li proelio certandum esse: clam ad barbarum mittit mo-
nens ne grēcos pertimesceret quippe qui fugerent. At
ubi ille consilium secutus uictus est: quoniam in his lo-
cis classe pugnasset ubi grēcis conduxerat rursus ad eū
mittit hortaturque ut correpto itinere ad Hellespontū
fugiat: quoniam grēci de soluendo ponte consultarent:
is quidem eo ductus consilio: quo in seruandis grēcis
illum seruare uideretur. At cum Seriphius diceret eū
non sua sed urbis gloria splendorem assecutum. Vera
inquit narras. Verum neque ipse si Seriphius forēm cla-
rus essem neque tu si Atheniensis. Cum que formosus
Antiphates cuius amore themistocles tenebatur: fuge-
ret atque contemneret eum prius: at ubi magnam ade-
ptus est et gloriam et potentiam adiret atque blandi-
retur: heus adolescens inquit. Sero quidem ambo: uerū
tamen sapimus. Ad Simonidē uero: qui iudicium qd-
dam iniustum ab eo contenderet: dixit neque illum bo-
num poetam esse posse si prēter modulum numerum
que concineret neque se bonum principem si prēter le-
gem iudicaret. Idem filium qui in deliciis matri esset
aiebat uiribus grēcis prēstare plurimum. Nam princ-
pes grēcorum esse Athenienses sese uero Atheniensiu
uxorem autem ipsis suam at illum matris. Et cum duo
filiam eius procarentur prētulissetque frugi ac probum
locupleti alteri ait se malle uir- qui pecuniis q̄ pecunias
que uiro indigerent. prēdium quoque cum uenderet:
proclamare iussit ut etiam uicinum bonum haberet:
prēterea cum ignominia ab atheniensibus afficeretur
quid in eos ait testes molesti: qui uobis usui se penume-

ro fuere: seque platanis assimilabat: sub quarum tegmi
na tempore himbrium refugiunt: dein uero in serenita
te illas auellūt prętereuntes atque maledicunt. In eretri
enses uero cauillatus aiebat eos sicut theutidas gladi
um habere cor autem non habere. Cum uero athenien
sis primū eiectus est: postea e gręcia quoque ascendit
ad regem apud quem dicere iussus: inquit orationem
uariis stratis similē eē. Nam quemadmodum illa solēt
eodemque modo orationem si quid extendatur speciē
figurasque demonstrare: sin colligatur easdem tegere
atque corrumpere. Itaque tempus petiit: quo gręca lin
gua percepta pro uoluntate posset ac sine interprete cū
eo loqui. Multis autem honestatus muneribus ac bre
ui: locupletatus dixit filiis pdenus o filii ni pdiderim?

Ironides aduersus Boecios exercitus ducens egre
di atheniensibus iussis cum iam hora instaret: ac
manipulorum pręfecti nundum omnis adesse dicerēt:
adsint iquit q pugnaturi sunt: eorumque promptitudi
ne alacritate usus hostes superauit.

Ristides cognomento iustus: solus semper uerse
batur: societasque fugiebat tanquam amicorum
potentia ad iniuriam hortaretur. Cumque athenienses
testalibus religationis talibus studerent et illitteratus
ac rudis homo qui testam haberet cum adiisset iussisset
que Aristidis nomen inscriberet: ait ille: noscis ne Ari
stidem: quod ubi is quidem negasset: sed iusti cognomē
tum moleste ferre diceret tacens Aristides nomen
id teste inscripsit. et homini reddidit. At cum ei essent
inimicię cum Themistocle Legatus una missus uis
ait themistocles in confinibus inimicias relinquamus!

Nam si uisum fuerit eas rursum cum reuerterimus recipiemus. tributa uero cum græcis statuisset. tanto pauperior rediit quantum ad iter ipsum erogauit. Cum uero hi uersus quos in Amphiaräum Aeschylus condidisset recitarentur. Nam uult uir esse non uideri hic optimus: qui mentis atq; fructifer sulcans segetem consulta callens geminat grauiissima: cuncti oculos in Aristidem conuertere.

Eracles cum prætorē gesturus esset assumpta chlamyde ad sese loquebatur: caue Pericles in liberos homines magistratum geres: et eos quidem græcos atq; athenienses: iusserat autem athenienses æginam quasi pyrei portum existimarent ac tuerentur. Atque ad amicum quendam qui falsum illum testimonium rogaret: iusiurandum interueniebat respondit se ad aram usque amicum esse. Cumque ex hac luce foret decessurus sese ipse beatitudines efferebat: quod atheniensium nemo sua causa nigro amictu indutus esset.

Lcibiades adhuc puer cum eo captu in palæstra cōprehensus esset quem nequiret euadere mordebat luctantis manum atque illo dicente mordēs ut foemine: minime inquit sed ut leones. Canem quoque cum optimum haberet: quē nummum septem millibus emerat. ei caudam abscidit. hoc ideo feci inquiens quo athenienses hac de re loquentes de me aliud nihil curiosius queritent. Cum uero ad ludū accessisset iliados carmen petiit: magistro autem respondente Homerici sibi esse nihil illi inflixit pugnum ac præteriit. Et cum ad Periclis fores uenisset audissetque eum esse otiosum: quoniam quo pacto atheniensibus rationem

redderet consideraret. non ne melius est inquit cogitare qui non reddat. Atque accersitus ab atheniensibus ex Sicilia ad capitis causam: se ipsum abscondit: inquiens eum stultum esse qui cum habet controuersiam querit effugere dum licet fugere. Cumque dixisset quod non credis patri iudicio te ipsum: ego ne matris quidem respondit: ne fortassis ignoras pro albo calculo nigrum immitat. Vbi uero audisset sese ac suos morti adiudicatos: at his ostendimus inquit nos uiuere et ad Lacedaemonios uersus decelicum bellum in athenienses excitauit.

Iphicrates quoniam Cerdonis esset filius: contemptus erat: is gloriam tunc primum adeptus est cum fauci hostem armatum ac uiuum ecorripuit et in suam triremem transtulit. Item cum in amico socioque solo castramentatus uallum iaceret: fossam foderet quod diligentissime: proptereaque dixisset quidam quid enim metuimus pessimam Imperatoris uocem esse respondit: non putassem. Insuper instructus aduersus barbaros: uereri inquit ne Iphicratem nesciant: quo quidem nomine hostes alios consternatos redderet: praeterea cum capitis iudicium subiret: ait calumniatori. cuiusmodi homo res tu facis: qui bello instante ciuitati de me potius quam mecum consultandum esse suadeas. Ad Armodium quoque: qui Armodii illius prisci gentilis sibi ignobilitatem exprobraret meum quidem respondit genus a me ipso initium sumit tuum autem in te finit. Idem cum ab Oratore quodam in contione rogaretur. quis es. qui ita effers animo: utrum eques an sagittarius? num pedes an scutatus? Nullus sum inquit horum: sed qui hisce omnibus imperare didicerim.

Imotheus putabatur fortunatus imperator atque

qui ei iminebant pingebant urbes: quæ illo dormiente ad rete ultro se implicarent. Itaque dicebat Timotheus si huiusmodi urbes capio dormiens quid me facturum arbitramini cum uigilaro? Ad hæc cū ex audacibus prætoribus quidam atheniensibus uulnus ostēderet. at me inquit puduit qd' me prætore uestro in Samo catapulta prope cōcidit. Oratores autē cum Caretem præferrent: talemque dignum esse prædicarēt: qui atheniensium prætor esset inquit Timotheus imo qui prætori strata portaret.

Habrias eos dicebat pulcherrime officio imperatoris fungi: qui res hostium maxime noscerēt. Et cū proditiōis accusaretur simul cum Iphicrate icreparet q; Iphicrates illū experiendi gratia in Gymnasium proficisci et ad solitā prandere horā. Quid nam inquit si aliud quiddam utriusque nostrū athenienses norint. te quidem squali dum et expertum cibi: me uero præsum et unctum enecabūt. Dicere etiam cōsueuit formidabilius esse ceruorum agmen ductu leonis q̃ leonū ceruo duce

Egesyppus cognomento Crobylus cū athenienses i Philippū irritaret succlamauit quidam e contione bellum ne suades? ita per Iouē inquit nigrosq; amictus et cū publicis funeꝝ elationibus funebris orationes si ad libertatē niti: q̃ quæ macedones imperarit factū ire maluērimus.

Ytheas adhuc adolescēs decretis hīsce quæ de Alexandro scribebantur cōtradicturus uenit atque dicēte quodā. Tu cū iuuenis es de huiusmodi audes loq̃ rebus: At Alexāder igit quē suffragiis decernitis deū ē me iunior.

Hocion atheniensis neq; ridere neq; lachrymare

*Pile hinc ad
Lionem*

ab ullo unquam est uisus. Et in cōtione cum quis dixisset cogitabundus uideris o Phocion recte cōiectas igit cogito enim si quod ualeo in his breuitate uti: quæ apud athenienses dicturus sum. Idem cum oraculum atheniensibus redditum esset. unum esse in urbe uirum qui omnium uoluntati opinionique aduersaret et hunc uociferantes athenienses queritandum iuberent. Phocion sese ait hunc esse soli. n. sibi eorum placere nihil: quæ multitudo ipsa et agit et dicit. Atque cum aliquando apud populum sententiam dicens auditoribus gratus esset. itueret quæ omnes qui communi eodemque consensu quod dixisset admitterent: ad aicos conuersus ait: nunc fortasse mali propitius locutus sum ne sciam. Athenienses uero cum ad sacrificium quoddam incrementa peterent ac reliqua concederent rogatus legem sententiam dicere, pueret igit si uobis incrementa dare: huic autem non redderent: simulque foeneratorum ondebant. Rursus cum Demostenes orator dixisset. Enecabunt te Phocion athenienses si isaias eos cepit: ita igit me enecabunt si isaias: te uero si sanitas eos cepit. Item cum aristogiton calumniator in carcerem aiam foret efflaturus erat. n. dñat Phocionemque rogaret ad sese ut iret: neque alici sine: rerum ad improbum hominem perficeretur: et ubi nam loci quicquam Aristogitonem iucundum reddidit alloquitur. Atque cum Bizantiis athenienses irati essent quoniam Charetem quem illis auxilio aduersus philippum cum copiis misisset recipere urbe noluisse: dixissetque Phocion haud oportere irasci sociis qui non crederent sed his peritoribus magis qui non crederent peritor ipse designatus est: qui a bizantiis editus ut philippus infecta re abiret effecit. Alexander autem rex cum talia ceterum illi misisset muneri quod illa porta bant interrogauit: cur nam sciam esset ut in tanto atheniensium numero ad se solum Alexander daret. Respondentibusque illis: quoniam eum solum honestum probumque putaret: prius igit sinat me & esse et uideri tale. Ad hoc cum Alexander triremis peteret notatim iuberet populus Phocionem iterum ac sententiam dicere ubi surrexisset igit. Consulo igit uobis ut uel armis uicatis aut dñan

tiū amici sitis. p̄terea cū d' Alexātri obitu rumor līe au-
ctore exort⁹ eēt oratoresq; pulpitu cōtinuo īsiliret neq; dif-
ferendū s; q̄mū bellādū eē iuberent: rogabat phociō
ut expectaret. idubitatoq; rē noscerēt. Si. n. iqt hodie obi-
it: at cras aderit p̄ diu mortu⁹. Insup cū leoschenes ciuita-
tē īpulliss; ī bellū īpe clara libertatis et noīs atque īpiū
elatā spe illi⁹ ūba cupssib⁹ simfabat. Nā cū pulchra subli-
miāq; eēnt fructū tñ nō hēret initiis aut succedētibus p̄-
spe ac ciuitate secūdo nūtio discurrete: īterrogatus an
hęc ita gesta uellet: hęc qdē cōsulata ūo illa respōdit. atti-
cū ūo adorssis macedoībus orāq; maritiā uastātibus iuuetu-
tē eduxit pm̄tiss; ad eū cōcurrētib⁹ et ut collē capet ibi
q; copias īstrueret hortātib⁹ o herc̄les iqt ut multos īpa-
tores ītueor milites ūo paucos ueztñ cōgress⁹ et uicit et
macedonū p̄ncipē nitiōē ītereit. At paulo p⁹ atheniēsēf
bello supati ab at̄ipro p̄sidiū admise. Menillusq; p̄sidiū
p̄iceps cū phociōi pecūias daret turbat⁹ iqt neq; illū ale-
xādro meliorē et causā q̄propter nūc eas accipet cū tūc
noluisset eē plane deteriorē. Atque ait Antipr cū duo si-
bi athenis amici eēnt neque phociōi ut a se munera ca-
pet psuasit: neque Demadē hilīp̄is expleuit. Idē cū An-
tipatro rogaret ut īiusti qdā faceret nō potes iqt Anti-
pr et aīco et assētatore phociōe uti. Atq; ubi p⁹ Antipri
obitū atheniēsib⁹ sese ī p̄parē p̄cipatū uēdicātibus pho-
ciōi morti eēt adiudicatus ī cōciōe aīci uero flētes seque-
rēt. Phociōi autē qui silētio īcedebat quidā ex inīcis ob-
uiā factus ī faciē īspuisset is ad magistratū ubi ocl⁹ cō-
uertisset. Nōne quis iquit ded'cori fuiētē hunc rep̄l̄sit.
Cumq; eoz unus: qui una morituri erāt lam̄tare⁹ affli-
geret que nō amas ait Tuclippe cum phociōe mori: iā
uero allata ad se culigna īterrogatus num quid a d' fili-
um diceret. Ego iquit iubeo et rogo te ne quid rerum
harū memoria atheniensibus irascare.

Phistratus atheniensium tyrannus cum ex amico-
rum numero quidam ad se defecissent eiusq; ce-
pissent philam ad eos uenit collectum stratum secū ipe-
portans. At illis quid uellet interrogantibus: si uobis in-
quit persuasero abibo sin minus persuasero uobiscum
mansurus sum proinde paratus ueni. Atq; cum ad eum
delatum esset eius matrem cuiusdam adolescentis amo-
re detineri & illi? quidem formidantis deprecantisq; plu-
rimum clam congiesu uti adolescentem ad coenam iuita-
uit ac rogauit intercoenandum quo pacto res acta esset.
Illo autem iocunde omnia suauissimeq; differente hec i-
quit tibi interdiu futura sunt si matri placueris. Itē cum
Trasibolus eius amaret filiam obuiamq; factus suauiss;
proptereaq; ab uxore exasperaretur ait si qui nos amat
oderimus quid his faciemus qui oderunt Cantores lasci-
uiioresq; quidam cum in eius uxorem incidissent multa
q; petulanter egissent dixissentq; interdiu uero phistratū
ut sibi ignosceret lachrymantes precarentur. Vos inquit
enitimi post hac suauiores eē. At mea uxor nusq; heri
prorsus profecta est. Interrogantibus autem filiis cum is
alterā uxore ductur? foret nūqd eos accusar? mīme iquit
quin laudo potius ac uolo alteros mihi huiusmodi natos
fieri.

Emetrius Phalerius monebat Ptolomeum regē
ut de regno iperioq; libros sibi compararet atq;
perlegeret. Quē enim amici non audent monere reges
hec in libris scripta sunt.

Ycurgus lacedemonius assuefecit ciues nutrire
comam inquiring formosos coma uenustiores ef-
fici; deformes uero formidabiliores. Ad illum quoque

qui populi principatum in urbe faciundum hortaretur.
Tu primus respondit in edibus tuis popularem princi-
patū efficit. Ad hęc iubebat edes: ferra securiq; duntaxat
laborandas: Sic enim pueret in humilis ac plebeias edis
pocula & strata sumptuosioresq; mensas importare: Pre-
terea pugilis ac pancratii certamen inibuit: quo ne ludē-
do quidem abnuere consuescerent. Expeditiones isuper
aduersus eosdem hostes sepius educere prohibuit ne hi
bellicosiores redderentur. Itaq; cum posteriori tempore
Agefilaus esset uulneratus ait Antalcidas preclarā eum
a thebanis disciplinē mercedem capere: qui uel inuitos
assuefecisset docuissetq; bellare.

Harilaus rex rogatus cui leges adeo paucas Ly-
curgus tulisset respondit: qui uerborum paucita-
te uterentur legibus haud multis indigere. Atq; cū man-
cipium quod audacius se se illi inculcasset p geminos ait
enecarem te nisi irascerer. Ad illum uero qui interrogaret
quid nutrent comam. respondit quoniam ex omni or-
natu hic quam minimus sumptus est.

Elecus Rex fratri: qui ciues criminaretur: quod
sibi magis quam illi aduersarentur. Tu enim in-
quit iniurias pati nescis.

Heopompus cum quadam in urbe murum sibi
quidam ostenderet: & an sibi pulcher altusq; ui-
deretur interrogaret minime si mulierum est inquit.

Rchidamus cum in peloponensiaco bello socii
rogarent ut tributis modum is statueret: respon-
dit bellum non constitutis pari.

Rasidas cum caricis murem comprehendisset
morsus eū dimisit: deinde ad astantis ait. Nihil
est ita paruum quod si ausit in uadentibus repugnare nō
se in columnen seruet. Ad hęc cum ī proelio esset transuer
berato ictu percussus eadem ipsa: qua e uulnere hastam
eduxisset hostem interemit. Rogatus autem qui saucius
factus esset quoniam me clypeus inquit prodidit.

Bi Brasidas occidit liberatis iis gręcis: qui thraciā
incolerent: ac legati: qui lacedęmonia missi sunt
eius matrem adiissent primum illa interrogauit an pul
cherrimę Brasidas obiisset: Thracibus autem efferētib?
eum laudibus aliumq; talem dictantibus fore neminem
Ignoratio uos hospites inquit tenet. Nam Brasidas qdę
uir probus fuit. Verum Lacedęmon permultos habet
illo meliores.

Cis rex dicere consueuit non esse lacedęmonios
interrogādos: quot nam essent: sed ubi essent ho
stes. Idem ad Mantineam cum hostes: quoniam plures
essent expugnare nequiuissent: ait qui multis uellet do
minari opus esse ut cum multis quoque pugnaret.

Cum uero Helii laudarentur: quod olympiacos lu
dos p̄clare agerent. At quod inquit admiratione dig
num faciunt si quatuor annorum curriculo diem unum
iusticia utuntur. Cumq; laudibus insisterent ait quid mi
randum si pulchra in re iusticia utuntur pulchre. Item cū
flagitiosus homo sepius rogaret quis spartiatarum opti
mus foret qui tui dissimillimus est respondit. Rursum
cum ab altero quęreretur quot essent lacedęmonii quot
inquit satis sunt qui malos arceant. Et cum idem ab alio
quereretur: permulti ait tibi uidebunt: si eos pugnantes

inspexeris.

Ysander amictus quos Dionysius tyrannus ad eius filias preciosissimos misisset nequaquam ac cepit uereri inquiens: ne hisce deformiores uiderentur. Atq; a quibus caperet perinde atq; de generasset ab hercule quod dolo pleraq; gereret respondebat: quo leones n̄ attingeret uulpis pellem assuendam esse. Insuper cum argui iustius quam lacedæmonii de quo abigebant solo uideretur dicere distracto gladio qui huius inquit ius habet optime de soli terminis differit. Lacedæmonios uero cū ad expugnandos Corinthiorum muros timidiore aspiceret ut leporem uidit exilientem e fossa huiusmodi inquit hostes metuitis intra quorū muros prę inertia lepores dormitant. Et cum Megarensis uir quidam in publico cetu audacter ad eum ac licentius loqueretur. Tria inquit uerba ciuitatis egent.

Gesilaus eos qui Asiam incolerent dicebat liberos quidem malos esse seruos autem bonos. Cūq; hi consuescent Persarum regem magnum appellaret. duo ad quam inquit te ille me maior est: nisi iustior te peratiorq; sit. Ad hec cum de fortitudine iusticiaq; rogeretur: utra esset melior. Nihil ait fortitudine indigemus si iusti omnes simus. Item cum noctu repente ex hostili solo castra moturus foret & eum cuius amore teneretur ob infirmitatem relinqui atq; lachrymare itueretur dux est inquit miserecere simul ac sapere. Rursum cū Menecrates medicus cognomento Iupiter epistolam ad eum scripsisset: Menecrates Iupiter regi Agesilao salutē. Rescripsit. rex Agesilaus Menecrati sanitatē. At cum lacedæmonii Atheniensis ad Corinthū ac socios supassent audita hostilium cadauerū multitudine. heu inquit gręcie

que tot ex sese pdidit: fateantur quibus barbaros omnis
uinceret. Atq; cum oraculum a Ioue in olympia ex sentē
tia accepisset: deinde Ephoris iubentibus ut etiam iisdē
de rebus phitium consulere ubi delphos petiisset deum
rogauit an que patri easdem sibi que q; uiderentur. Prete
rea cum amicum quendam a care Icarico peteret ac roga
ret ad eum scripsit. Si nicias iniustus inte non est dimitti
to: sin est iustus: nobis dimitto. Omnino autem dimitti
to. Ad hęc ut enim qui luscinię necem imitabatur audirę
hortatur: at ipsam iquit se penumero audiui. Cū uero post
luctiēsem pugnam ephori: qui urbem exhaustam uiris
intuerentur: propter legem: que percurritos omnis notā
dos esse iuberet uel et infamę notam soluere: ac legis la
torem Agesilaum declarassent: ut in medium processi
set iussit ius legibus postridie inciperet. Idem ad regem
egyptiorum socius missus cum una cum illo obsideret
essentq; hostes & multo plures ac fossa castra circūdaret:
egrediūdum rex dimicandūq; iubebat de summa rer.
At Agesilaus inquit non esse hostes impediēdos: quos
sibi ipsis pares uellet. Preterea cum parum deesset quin
fossa coniungeretur aduersus id quod reliquum erat: iustu
cta acie ac pari usi certamine uictoria potiti sunt: Ad po
stremum cum moreretur amicis iussit nullam sibi neq;
ictam neq; pictam facerent. Ita enim imagines appella
bant. Nam si quod mihi opus illustre factū ē: hoc mihi
monumentum est. Sin uero nullum neq; si omnis quidē
latuas feceritis.

Rchidamus ubi Agesilai catapultum esset intui
tus: cum primum ex scilia aduecta esset exclā
mauit o hercules perit Viri uirtus.

Gis minor cum Demades diceret enses laconicos

ob breuitatem a circulatoribus absorberi: attamen Lacedæmonii respondit huiusmodi ensibus hostes uehementissime attingunt. Item cum ephori cuidam proditori tradendos milites iuberent: haud illi se inquit alienos credere: qui proprios prodidisset.

Leomenes cum quis se gallos ei daturum polliceretur qui pugnando interimant.

Edaretus non electus in numerum trecentorū: qui quidem honos in urbe ceteris dignitate præstabat hilaris furridensq; adibat: gaudere se inquit si quidem trecentos urbs haberet ciues sese meliores.

Amonidas in ultimum chori ordinem locatus a chori magistro pulchre quidem inuenisti inquit qui etiam ipse honorabilis fias.

Icostratus arginorum prætor cum cuiusdam castelli prodicionem grandi pecunia atq; matrimonio lacęę mulieris: quam ipse noluerit præter regias: ab archidamo hortaretur respondit. Archidamum ex herculis genere nequaquam esse: berculem enim lustrato orbe malos supplicio affecisse: at bonos archidamū facere malos.

Vdemonidas cum in achademia xenocratem uidisset qui iam senex cum discipulis disputaret cūq; audisset ab eo uirtutem queri & quando ea utetur inquit. Rursum cum philosophum audisset: qui solum sapientem esse bonum imperatorem differeret dictio inquit admiratione digna. Verum qui loquitur tubę strepitum nunquam audiuit.

Ntilocus cū Ephorum gereret audiens Messe-
niis agrum a hilippo datum interrogauit num
etiam dedisset Philippus ut possiderent cum p illo pug-
nandum foret.

Ntalcidas cum atheniensis quidā lacedæmoniis
imperitiam obiiceret. Soli certe nos inquit mali
nihil a nobis didicimus. Præterea cū alius atheniēsis ad
eum dixisset: Atqui nos a Cepisso sepissime uos fugau-
imus. uos ab eurota. Ad hæc. cum sophista quidam hercu-
lis laudationem lecturus esset: ait quis enī eū uituperat?

Paminunda thebano imperium gerente nūquā
in castris repentinus tumultus exortus est. Dice-
bat autem belli pulcherrimum esse mori. Grauiori uero
armatura peditū corpus asseuerabat exercitū esse opor-
tere non athletarum solum sed etiam militum fore. Itaq;
carnosioribus se infestum præbebat: ac talem quendam a-
mouit exercitu: inquit uix tribus quatuorue clipeis te-
gi eius uentrem: cuius magnitudine suam ipsius mentu-
lam ne uidere qdem posset. Sic etiam tenui. uictu ac uili
erat quo cum a uicino ad coenam inuitatus inuenisset li-
borum obsoniorumq; & unguentorum apparatū abiit
illico inquit: ego te sacrificare non contumelia uti opia
bar. Et cum coquus dierum aliquorū sumptus rationē
collegis redderet: olei solum multitudinem moleste tulit
admirantibusq; collegis non sumptum inquit egre se fer-
re: sed quod tartum olei intra corpus excepisset. Item cuz
festum diem urbs ageret ac potui omnes coituiq; stude-
rent: occurrit familiari cuidam sobrius atq; mentis com-
pos incidens. Illo autem admirante querenteq; quid ita
solus ābularet: quo liceat inquit omnibus uobis ebrietati
& desidię indulgere. Atque nequam hominem. qui fla-

72.
gitiose quid deliquerat: rogāte Pelopida non dimisit at
amice precibus dimisit: dicens amicas dicere talia cupere
munera non praetoris. Ad hęc cum lacedemonii copias
educerent oraculaque thebanis referrentur. quę quidē
alia uictum iri alia uictores eos fore dicerent: iussit haec
ad tribunalis dextram illa uero ad leuam poni. Quibus
omnibus positis assurrexit inquit Si parere imperati-
bus & cum hostibus congregari aduersi uolueritis. haec
uobis oracula sunt: melioraq; ostendit. Quod si formido
uos ceperit: illa & in deteriora orationem uertit. Iterū
cum in hostes agmē opportune duceret ac tonitru facto
sui quęrerent quid deum portēdere arbitraretur: hostes
attonitos esse respondit quod cū huiusmodi agri ī pxi-
mo essent in talibus ipsi castrametarentur. Atq; ornat-
issimarum omnium quas gessisset & optimarum rerum
iocundissimam eam sibi dicebat: quod suis ad huc uiuis
parentibus ad leuētra lacedemonios superasset. Cumq;
alio tempore unguētato corpore ac hilari facie apparere
consuesset post illud pręliū postridie squalidus ac demi-
ssa fronte processit in medium: percunctātibusq; amicis
an egri quicquam sibi accidisset: nihil accidisse respōdit:
uerum sentiebam me elatiore animo heri fuisse: quam
par esset. Itaq; immoderatam leticiam hodie plecto. At
cum Spartiata sciret operam dare: ut huiusmodi casus
absconderent: uolēs q; illorum calamitatis magnitudinē
liquido patefacere non est passus ut omnes simul: sed ut
singulę potius ciuitates cadauera tollerent: Quare lacedę-
moniorum cadauerū mille & amplius uisum est. Item
cū Iason Thessalorū princeps socius uenisset in Thebas.
Epaminundae qui plurimum inopia premerent aureū
duomillia misisset: aurum quidem non accepit. Iasonem
uero aspiciens iniuriam inquit incipis. At ipse denariis

quingenta mutuo acceptis a ciue quodam exercitus
commeatum in peloponessum irrupit. Rursum cū rex
perfarum daricū trigintamillia ei misisset. grauitē Dio-
medontem reprehendit: quod nauigationis tantum ad
Epaminundam corrumpendum enauigasset. Iussitque
ut regi diceret: si quē thebanis conducerent sentiret Epa-
minundam gratis amicum habiturus foret. si autē quē
non conducerent hostem. Et cum argiui thebanorū so-
cietatem iniissēt ac atheniensīū legati ī archadiā pfecti:
in utroque inueherentur a Calistratoque oratore cum
Orestes. tum Oedipus exprobraretur urbibus: ubi Epa-
minundas surrexisse fatemur ait & apud nos patricidā
exitisset & apud argiuos matricidam Verū qui hęc ppe-
trarunt nos quidem eiecimus atheniēses uero excepere.
Spartiatīs uero qui multis magnisque ī rebus thebanos
criminarentur: his respōdit nos breui oratione gauden-
tis otiosos reddere. Atque posteaquam Alexandrum
phereorum tyrannum: qui thebanis erat hostis in ami-
ciam atheniēses societatemque recepisset: eisque ille
polliceretur carnes: quę mina uenundabantur semiobolo
se prębiturū. At nos inquit Epaminūdas ligna ad hasce
carnes atheniensibus gratis prebebimus. Iporum enim
agrum excidemus si molestiores esse perrexerint. Insup-
cum boetios uellet in armis perpetuo esse: erant enim p-
otium solutiores quo tempore ipsorum princeps electus
esset: eos monebat inquit. Etiam consultate uiri. Nam
si imperatorem gessero: imperio parendum esse uobis.
Atque campestem patentemque regionem belli orche-
stram appellabat: perinde ut illā possidere nequeāt nisi
manum pro clypei loro habuerint. Et cū Chabrias pau-
cos thebanos quosdā qui ad choritū sub muros audius
proeliarentur interemisset. tropheūque statuisset. Epa-

minundas deridens ait: hic non tropheum. sed hecate^{stū}
hoc est hecate simulacrum statuendum est. hecatē enim
ante portas in triuiis non absurde erigebant: Ad hęc cū
quidam nuntiaſſet exercitum ab athenienſibus nouis
ornatū armis in peloponeſſū miſſum Quid ergo Anti-
genidas ſuſpirat iquit ſi nouas tibiaſ Telles habet: Erat
enim tibi cē Telles peſſimus. At Antigenidas optimus.
Item cum didiciſſet armigerum permultas ab homine
captiuo pecunias recepiſſe: mihi ait clypeum redde: tibi
enim faciundo quęſtui tabernā emitto. Nō enim āplius
ęque diſcrimē ſubire uelis: qui unus e diuitibus beatus
que factus es. Interrogatus quoq; utrum ſeſe meliorē
imperatorem duceret an Chabriam an Iphicratem: diffi-
ciliū eſt inquit iudicatu quoad uiuimus. Pręterea cum
ex laconica reuerſus ad capitis cauſam una cum prętori-
bus collegis accerſeretur: quod menſes quattuor Boetię
imperio præter legem adieciſſet: collegas hortatus eſt: i
ſe crimen referrent tanquam ui coacti. at ipſe nō habere
inquit uerba: quae rebus præſtarent. quod ſi omnino ali-
quid apud iudices dicendum eſſet: orare ſi ſe occiderint:
ut ſtatuz condemnationem iſcribant: quo graeci norint
thebanos uel inuitos ab Epaminunda coactos eſſe: qui
laconicam: quae annos quingentos neque prædā neq;
bellum paſſa eſt. Et Meſenam triginta ac ducentos ānos
incoluiſſet concremarint: compoſuiſſe etiam atque rede-
giſſe i unum Archadas Præterea graecis libertatē reſti-
tuiſſe. Hęc enim ea prætura atq; imperio geſta ſunt: qua
re iudices multo cū riſu egreſſi ſunt ne ſuffragia quidē
in eum admittentes. Ad poſtremū cū in ultimo proelio
uulnus excepiſſet: delatus in tabernaculū uocauit Dai-
phantum: poſt hunc deinceps Hiollidam. Quos quidē
uiros ubi eſſaſſe animam excepiſſet: iuſſit cum hoſtibus

bellum soluerent. tanquā eis imperator nō esset. Remq;
uerbo testatus est utpote qui optime ciues nosceret.

Elopidas Epaminundę collega in prętura cum ab
amicis diceretur necessarium negotium cogende
necessarię pecuniae negligere pecunie per iouē ait: nece-
ssariae huic sunt Nicomedi: hominem is quidem ostē-
dens & claudum prorsus & debilem. Vxore autem cum
ad pugnam egrederetur eum precante ut se saluum face-
re: hoc alios ait monendos esse at principem & praetorē
ut ciues faceret saluos. Item cū quidā dixisset in hostes
incidimus quid in illos nos magis inquit incidimus: quā
in nos illi? Atq; cū fractis foederibus ab Alexādro phere-
orū tyrāno & captus esset: pīdeque illi male diceret tyra-
nusq; dixisset: properas mori: Maxie iqt: quo Thebani
magis escandescāt ac tu citi⁹ poenā des. Ad haec cū The-
ba tyranni uxor ad eū uenisset seque mirari diceret quod
uict⁹ ita eēt hilaris is magis illā se mirari respōdit: quod
nō uictū expectaret Alexādrū. Itē cū Epaminūda uehe-
retur: gratias inquit habere Alexandro quoniam impre-
sentiarum potissimum experiretur non modo ad bellū
se se uerum etiam uti audentia.

Arcus Curius cum a quibusdam accusaret quod
agri bello minimam partem uiritim distribuisset:
plurimam uero publicam effecisset: precatus est neminē
romanorum fore: qui quod agri ad alendū satis esset pa-
rum duceret. Samnites cum autem post aduersum con-
flictum ad eum profecti aurum darent: rapas elyxabat

in fictilibus. Samnitibus autem respondit minime se
auto indigere: qui tali coena uteretur atq; malle habenti
bus imperare quam habere aurum.

Atq; fabrici⁹ cū romāos a pyrrho uictos accepisset.
labieno dixit. Pyrrhus romāos uicit nō Epyrhot⁹:
Et cum multū sibi auri daretur a Pyrrho ad quē pro re-
dimēdis captiuis uenerat neq; quā accepit. Postridie uero
qui maxim⁹ elephāt⁹ eēt: instructu Pyrrhi post terga igno-
rati Fabricio clamorē emittēs repēte apparuit Quo fa-
cto cōuersi⁹ Fabrici⁹ ac furridēs: me ait nec aurū heri nec
hodie belua promouit. Roganteque eū. Pyrrho ut secū
esset: ac proximū post se imperium haberet: neque tibi
hoc inquit conducit. Nam Epyrhot⁹ si ambos nos norit
a me regi quam abste malint. Rursum Fabricio consuli
pyrrhi medicus epistolam misit: qua polliceretur si is iu-
beret se pyrrhum ueneno interfectorum. At Fabricius
eā epistolā ad pyrrhū dedit: saniore ut mente uterē mo-
nēs: quoniā & amicorū & hostiū pessimus iudex esset.
Sed posteaquam insidiis compertis Pyrrhus medicum
suspēdio affecisset reddidissetque Fabricio captiuos sine
redemptionis pretio eos non recepit gratis: sed ne merce-
dem cepisse uideretur totidē sibi captiuos restituit. Nā
neque Pyrrhi gratia insidias significasse affirmauit: Sed
ne romani dolo uiderentur ad necem uti: perinde atque
palam uincere minus possent.

Abius Maximus cum nollet cum Annibale acie
confligere: sed cunctādo exercitum eius terere: qui
tum pecunię tum ānonę premeretur inopia: per aspera
& montuosa loca insequabatur. & sese a latere egressus

opponerebat: cumque a multitudine rideretur & Annibal
lis uocaretur pedagogus id minimi pendens cogitatib⁹
luis atque consiliis utebatur. Et ad amicos conuersus di
cebat eū sibi timidiore uideri qui cauilla cōuitia que me
tueret quam qui hostes fugeret. Insuper cum de collega
Minutio quoniam hostes aliquos prostrasset: magnus
rumor esset: quasi uir esset nomie romano dignissimus:
magis se inquit secundam Minutii fortunam quam ad
uersā pertimescere: pauloque post cū ī īsidias icidisset &
Minutius simul cum exercitu perire uideretur ubi ipse
auxilium tulit cum magnum hostium numerum perdi
dit: tum illū seruauit. Itaq; Annibal ad amicos dixit. Nō
sepe prēdixi uobis fore aliquando ut montana nubes in
nos imbres resolueret Atque post cannensem cladem
creatus imperator una cum claudio Marcello uiro & in
trepido & qui cum Annibale quam libentissime semp
dimicaret: sperabat ipse si nemo pugnaret: breui futurū
ut Annibalis miles attritus fessus deficeret. Quamobrē
dicebat Annibal maiori sibi metui esse Fabium pugna
uacuum quam pignantem Marcellum. Et cum miles
Lucanus apud eū esset accusatus quod mulieris amore
noctu saepe a castris uagaretur: ceterum mirabili amorū
uirtute uir esse narraretur mulierem quam deperibat cō
prehendi eo clauī iussit & ad se duci: ut autem adducta ē
accerfito homine quod preter legē inquit pernoctares:
haud nos latuit. At ne quidem prius latuerat quod pro
bitati stunderes. Quare fortiter tuis ac recte factis errata
condonentur Reliquū nobiscum eris: habe enim spon
forem. Et adductam mulierculam ei commēdauit: ac tra
didit. Item cum Tarentinos Annibal Praeter arcē prae
sidio teneret: Fabius ubi quam longissime dolo abscessi
isset & cepit urbem & in praedā uertit. Scriba uero inter

rogante quid de sacris simulacris statueret: relinquam?
ait Tarentinis deos iratos. Et cum M. Liuius qui arcem
praesidio teneret urbem per se captam diceret: alii homi-
nem ridebāt. At Fabius ait uera narras. Nā nisi tu urbē
amisisses nequaquam ego recepissem. Atque cum iam
senior esset: ac filius consul de rebus gerendis in publico
loqueretur presentibus pluribus ascendit equum atque
precedebat: Cūq; neborē iuuēis misisset iussissetque equo
ascenderet aliis sese auertentibus. Fabius ipse equo exi-
liens pręter etatem accurrit natumque complexus belle
inquit sapis o fili: qui plane intelligas quibus imperas
& cuiusmodi imperii magnitudinem susceperis.

Cipio maior cum a re militari atque urbana studi-
um ad litteras conuerteret dicebat cū otiosus esset:
plura tunc negotia a se geri. Idem ubi Carthaginem ui-
cepisset ac milites quidā quā cepissent captiuā pręstanti
forma ac uirginē adueherēt atq; illi darent. Libēter iquit
acciderem si priuatus nū imperator essem. Rursum cū
in alto positam urbem obsideret ubi templū ueneris emi-
nentius apparebat iussit illic uadimonia cōsentirēt. pin-
de ut ad tertium diem in ueneris fano disceptātium cau-
sas auditurus id quod sicuti prędixerat factū dedit urbe
capta: Atq; ī Sicilia cū quis percūctaretur cuius rei fidu-
cia ad Carthaginem foret classe traiecturus ostēsis arma-
tis exercitatisq; uiris trecētis & alta turri: quę e mari emi-
nebat: Nemo est horum inquit: qui ubi super hanc tur-
rim ascenderet non se si iussero precipitem iaciat. Cum
uero & agro potitus est posteaquā traiecisset atq; hostiū
castra concremauit missaq; legatione Carthaginenses pa-

ciscerentur foederibus tum beluas. tū nauis tū etiā pecunias datum ire. Et quoniam e Italia ad nauigasset Annibal ea fiducia ductos cōuentorū poeniteret iis auditis Scipio ait ne illis quidem uolentibus foedera seruaturū se se ni talentum etiā quinq; millia ad priora soluerit: propterea quod Annibalem accersissent. At ubi ui uicti Carthaginenses pro foederibus ac pace legatos ad eum misissent: qui uenerant illico abire iussit: perinde ac non eos prius auditurus quā. L. Terentium dixissent. Erat autē romanus Terētius uir frugi & bonus: quē Carthaginēses captiuū egerāt: Qui ubi adductus ē cū iuxta se ī prętorio sedere pro tribunali uoluit: & ita Cartaginēsi⁹ responsum dedit ac bellum soluit. Terētius autem eum triumphantem sequutus est pileatus tanquam donatus libertate: atque post eius mortem iis qui uenerāt ad effe- rendum funus mulsum ministrauit: quęq; alia ad sepul- turā attinebant. quādiligentissime curauit. Sed hęc postea rursus cum Antiochus posteaquam romani ad uersus eum traiecissent: in asiam pro soluēdo bello ad Scipionē misisset. prius inquit oportuit non nunc cum & frenum & sessorem susceperis Pręterea cum pecunię sibi a sena- tu ex grario decretę essent neque eo die quęstores grariū uellent aperire: se aperiturum ait. Et eum per se clausum esse: qui tam ingenti pecunia illud impleset. At cū mul- ta in eū crimina a Petilio & Quinto conicerētur apud populum. ait hoc ipso die Carthaginēses cum Annibale a se uictos. Qua re coronatum se se ascēsurum capitoliū Qui autem uellet suffragium ferret aduersus se iussit. Quę locutus capitoliū ascendit: populus uero secutus est accusatoribus adhuc dicentibus relictis.

Itus Quínius ita statim ab initio fuit illustri fama
ut ante tribunatum ante aedilitatem consul desig-
natus sit: is cum aduersus philippum cum imperio mi-
ssus esset secum in colloquio uenire ausus est. Philip-
po autem obsides petente illum enim esse cum multis
romanis se uero solum esse macedonibus: Tum enim
respondit Quintius solum te fecisti: quoniam & amicos
& cognatos occidisti. Atque ubi Philippum acie uicisset
iussit in ísthmis proclamari liberos a se gręcos dimitti ac
sui iuris. Atqui quot quot romani Annibalis tempori-
bus in captiuitatem acti apud gręcos seruiebant: hos sin-
gulos redemptos denariis quingentis Quintio gręci de-
dere dono Et illi in urbe triumphantem secuti sunt pile-
os capite gerentes: ut is mos est: qui liberi facti fuerint.
Atque achęos quibus in Zacynthiorum insulam exerci-
tum ducere mens erat monuit: cauere ne quęadmodum
protenso capite extra peloponessum discrimen adirent.
Insuper cum antichous rex ingenti cum exercitu gręciā
peteret: cunctis pteritis cum ob militum multitudinē
tum ob armorum uarietate huiusmodi ad acheos dicti-
one est usus Ait enim cum chalcide apud hospitem coenaret
miratum se multitudinem carniū. At hospitem respō-
disse eas omnis porcinas esse sed condimentis modo ap-
paratibusque differre Proinde nec uos ait miremini re-
gias copias cum hastatos: cataphractos & perreteros hoc
est pedestres socios: cumque equestris sagittarios auditis
Nam hi omnes Syri sunt armis inuicē differentes. Philo-
poemini quoque prętori achaeorum qui multo equite &
grauioris armatura pedite abundaret pecuniis uero indi-
geret illudens aiebat: philopoemini & manus & crura
esse uentrem autem non esse: etenim forma corporis phi-
lopoemō talis erat.

Aius Domitius:quem Scipio Maior in bello ad /
uersus anthiocum apud Lutium fratrem suis le /
gationis uicibus fungi uoluit cum hostium aciem esset
conspicatus praefectis hortatibus ut statim hostem ado /
raretur:horam nequaquam fatis esse respondit ut tot ho /
minū millibus trucidandis impedimentisque rapiēdis
repetentes castra seipso curarent uerū hoc in tempore
cras factum ire.Congresusque postridie hostiū quiqua /
ginta milia ad internitionem redegit

Vblus L. icinius consul imperator uictus equestri
proelio a perse macedonū rege milites ad duo milia
octingentos amisit partim cōsos partī captos.post proe /
lium uero cum perles & pro foederibus & pro pace ora /
tores misisset:uictus uictori iussit ut & regnum & res
omnis romanis cederet.

Aulus emylius secundum consulatum petens re /
pulsam habuit:Sed ubi imperitia & mollicie impe /
ratorum bellum aduersus persem ac Macedonas prolixi
tatem accepit & ob id consulem illum declararūt ait eis
se gratias non habere quoniam non eo esset imperator
designatus quod tam imperio sibi quā illis imperatore
opus foret.Cumq; domū e foro petiisset ac tertiā filiolā:
quam lachrymantem offenderat quid ploraret iterroga
set ac illa respondisset quoniam perles nobis mortuus

ē. erat autē catellus ita nominatus in bonam fortunam
ait o filia omenq; erripio. Atq; cum multā in castris au-
daciam garrulitatemq; offendisset: quam imperatores
ac rerum minime necessariarum studiosi induxissent: ut
& quiescerent ac solum gladios acuerent iussit: sibi enim
reliqua curę fore. Nocturnas autem excubias iussit sine
• hasta & sine ense asseruarent: quo desperantes: qui hosti-
bus repugnarent magis somno resisterent. Et cum Ma-
• cedoniā per locos saltuosos iuassisset ac instructos hostes
aspexisset. Nasica eum hortante ut confestim illos adori-
retur. facerem istud quidem si tua mihi ait ętas esset. Ve-
rum multa mihi experientia impedimento est ut itinere
fatigatus aduersus instructam aciem dimicē. At superato
perse cum pro uictoria poculum pręberet dicebat exper-
tum peritumque exercitum maiori hostibus terrori esse
suauissimumque amicis conuiuium prębere. Ad hęc cū
Perse captus esset ac in triumphum duci deprecaretur:
hoc inquit in te est. Sic enim potestatem ei dedit. ut se ipse
interimeret. Grandi autem ac propemodum infinita in-
uenta pecunia nihil ipse accepit. At genero Tuberoni
phialam argenteam ponderis librarum triū militię prę-
mium dedit. Et hanc aiunt primam ęmyliorum domū
argenteam supellectilem igrēssam. Pręterea cū quattuor
sibi Masculinę prolis filii essent: duos adoptioni aliis an-
• tea dederat. Reliqui duo: qui domi erant. alter annos
quattuordecim natos quinto ante triumphum die: alter
quinto itidem die post triumphum agens annum duode-
cimum diem obiit. Cumque procedenti sibi populus
eius uicem condoleret collugeretque. Nunc ait patrię se
metu atque periculo esse liberatum: quando successum
suorum inuidiam: quam in familiam suam fortuna euo-
misset: pro omnibus tulerit.

Ato senior cum apud populum in prodigalitem
& immodicos sumptus inueheret inquit: quā diffi-
cile est habere orationem ad uentrē qui aures non habet. 72
Mirari autē qui urbs illa seruaretur: ubi plaris ueniret
piscis quam bos. Item cum uxorem effrenatius petulā-
tiusq; imperium aliquando reprehēderet. Omnes inqt
homines uxoribus domināt nos uero cunctis hominib;
nobis autē uxores. Aiebat etiam malle pro collato bene-
ficio gratiam non recipere quam pro illata supplicium
non subire & is semper omnibus. qui delinquerēt prēter
quam sibi ueniam dare. Et cū magistratus ad delinquē-
tis plectendos hortaret: dicebat qui & possent & nō pro-
pullarent iniuriam: eos lapidibus esse obruēdos. Rursus
iis se iuuenibus magis dicebat delectari: qui rubescerent
quam qui palleferent. Dicebat eum sibi militem odio
esse: qui ambulando manus pugnando autem pedes mo-
ueret: ac sterteret maius: quam inclamitaret. Atque pessimū
eum aiebat imperatorē: qui sibi ipsi imperare nō
posset. Ad hęc maxime oportere existimabat ut quisque
sui ipsius pudore teneretur neminem enim unquam ab
se se abesse. Insuper cum plurimorum hominū erectas
uideret statuas: at malo de me inquit homines queruēt
cū Catonis statua posita non est: quam cur est posita.
Itē quibus potestas esset ut ei parcerēt: hortabatur quo
semper potestate liceret uti. Et qui uirtuti honorē affer-
rent eos dicebat iuuentuti uirtutem auferre. Idem neque
pro iustis rebus magistratum aut iudicem orandum esse
dicebat neque pro rebus iniustis exorandum. Iniuriam
quoque dicere solitus est etiam si iſerentibus minus fit
omnibus esse periculo ac senectuti multa cū adsunt tur-
pia ne uitii turpitudine adderetur hortabat. Atque iratū

ab infano arbitrabatur tempore differre. Item illi mē i
uideri q̄ fortuna māsue te modesteque uteretur. Nō enī
nobis: sed quę nobis bona sunt inuident. Pręterea qui
essent in ridiculis studiosi aiebat in seriis ridendos fore.
Et pulchras actiones pulcherrimis quoque actionibus
dicebat esse occupandas ne illarum gloria paulatim de-
flueret. Corripiebat autem ciues: qui eosdem semper ad
magistratum designassent: Videbimini enim dicebat
existimare aut non multi magistratum faciundum aut
non multos dignos esse: qui magistratū gerant. Rursū
qui agros maritimos emissit eū sibi simulationi esse si-
mulabat tanquam mari ualentiorē. Nam quę illud uix
mundet hic facile absorbeat. Et cum censuram petens ui-
deret alios: qui & rogarent blandirenturque multitudini
clamabat ipse indigere populū & se uero medico & mag-
na purgatione. proinde non eum designandum esse: gra-
tificaretur: sed qui inexorabilem se pręstaret. Quę cum
diceret cunctis in electione praelatus est. Item cum iuue-
tutem doceret audenter pugnandū esse dicebat & uerbo
magis quam ense & uoce magis quam manu plerumq;
uer ti & consternari hostes. Atqui cum bellum aduersus
eos gereret: qui ad bętim flumen habitarent: magnoque
in discrimine propter hostiū multitudinē positus esset:
uellentque celtiberi ducentorum stipendio talentorum
auxilium ferre: Romani uero non sinerent merce-
dem barbaris hominibus decerni: eos ait errare cum enī
uicerit non ab ipsis mercedem sed ab hostibus exactam
soluturos. Quod si uicti fuerint neque a quibus illa pete-
retur nec qui peterent futuros. Et cum plures cepisset
urbes ut ipse ait diebus quibus inter hostes commorat⁹
sum nihil ipse plus cepit quam quę ex hostium agro co-
medit & bibit. Idē cū argēti libram uiritim distribuisset

in milites ait melius esse ut multi cum argento quam pauci cum auro ab militia reuerterentur. Magistratibus enim aliud nullum in prouintiis quam glorie incrementum faciundum esse. Atque seruos quique militię habebat: horum unus cū tria captiua emisset corpora: neque prius latuisset Catonem quam in conspectum isset: hominem strangulauit. Et rogatus a Scipione affricano ut acheorum exulibus auxilio esset: quo redirent in patrias: simulabat eam sibi rem nulli curę esse. At cū in Senatu uerba plurima fierent assurgens tanquā nihil habeamus inquit quod uobis agendum sit: sedemus de gręcis seniculis differentes: utrum a nostris an ab achęorū pollincto ribus efferantur. At cum Postumius Labienus historias gręce scripsisset: ac ueniam ab auctōribus peteret: ait illudens Cato ueniam dandam esse: si coactus amphytionū decreto scripsit.

Cipionem minorem ferunt annis quatuor: & quī quagīta: quibus uixit nihil emisse: nihil uēdidisse: nihil edificasse. libras autem argenti tris ac triginta duntaxat in magna substantia: & auri duas reliquisse: Cum tamen Carthago in sua potestate fuisset & unus omniū imperatorū locupletasset milites. Praeterea Polybii praeceptum obseruans studebat non prius e foro abire: quā aliquem ex adeuntibus familiarem sibi atq; amicū quouis pacto effecisset. Et cum iuuenis adhuc esset tantam & fortitudinis & prudentię expectatione de se pręstitit: ut Cato senior de his interrogatus qui ad Carthaginem militarent inter quos erat etiam Scipio diceret: solus is quidem sapit ac uiget: Ad hunc autem ūbrę cōcedūt. Item cum Romam uenisset ab exercitu: eum iuitabāt: non quo illi gratificarētur: sed quoniam per illū ppediē

ac facile Carthaginem capturi essent. Atque cum murū
superasset: & Carthaginenses ex arce repugnarent: ne tu
mare istuc mīues: id autem iacebat inter utrosque nec ad
modum erat profundum: Dicente Polybio atque consu-
lente: ne tribulos spargeret ferreos: aut tabulas stimulis
pforatas iniiceret ne transeūtes hostes aduersus aggeres
• pugnarent: ridiculum esse ait: qui muros cepissent & itra
urbem essent: inde ita se gerere quo aduersus hostes non
• pugnarent. Et cum urbem græcis statuis oblationibusq;
ex Sicilia aduectis refertam inuenisset: iussit prætorem:
ut quæ per præsentem urbium ciues sua cognoscerent: re-
portarent in patriam. Atqui rerum illarū neque seruū
nec libertum ullum accepit. At ne emit quidem cum &
diriperentur & depredarentur tamen omnes. Rursum cū
Caio Ielio: quo & amicissimo & socio utebatur consulatū
petenti suffragaretur: Pōpeium interrogauit. Erat autē
Pōpeius tibicinis filius: quo respondente nequaquam
petere: qñ poti⁹ cū Ieli⁹ peteret: illius designādi gratia: se
quoq; comitia ābiturū crediderunt. Et ita expectantes
ab illo decepti sunt: Nunciabatur enī eum circuire forū:
ac ciues extra blandiendo apprehendere. Quare aliis tur-
batus furridens Scipio stulti inquit sumus: qui quasi nō
homines sed imortalis precaturi simus: tantum terentes
temporis tibicini expectamus. Rursum cum Appius
• Claudius eius competitor esset in censura ac diceret ro-
manos omnis ab se nominatim salutari. Scipio qui om-
nes fere ignoraret uera inquit narras: Nam maiori curæ
mibi fuit: ut a nemine ignorarer: quā ut multos noscerē.
Hortabatur autem ciues: quandoquidem aduersum cel-
tiberos bellum gerebant: utroque militatum misso aut
legato aut tribuno militum sumerent: utriusque uirtutis
testes ac iudices bellatores ipsos. Insuper censor declarat⁹

adolefcentem priuauit equo: quoniam sumptuofiore in
coena: quo tempore Carthago oppugnabatur placētam
melle compositam: quam ī urbis similitudinē figurāq;
formarat: & hanc Carthaginem appellarat: cōmuni prē/
posuit rapinē: perconctanti adolefcēti quam ob causam
sibi abstulisset: prior enim quam ego Carthaginem īqt
diripuisti. Et cum Caium Licinium pretereuntē intue/
retur: scio hunc ait uirum peierasse At nequeo nemine
accusante & accusator esse & iudex. At hęc cū a Senatu
tertium missus esset: qui urbium nationum regumque
inspector itueretur: ut ait Clitomachus. Quis urbes ho/
minesq; animis qua lege tenentur. Alexādrīa uenit. Cūq;
egressus nauim incederet capite toga operto. Alexādrini
qui undiq; ad eum uisendum accurrerent rogabant ut &
caput detegeret atq; cupientibus sibi faciem ostenderet
Quod cum is fecisset strepitu omnes sunt & plausu pro/
secuti. Et cum rex ppter corporis otiositatē atque molli/
tiē uix sequeretur incedentis illos. Scipio submissa uoce
imurmurans ad Panētiū dixit. Iam alicui ex alexandri/
nis noster aduentus fructui & uoluptati est ppter nos
enim ambulanti regem conspiciunt. Comitabatur autē
eum amicus unus Panētius philosophus & famuli quī/
que: quorum unus cū in ea peregrinatione uita defūctus
esset alium quoniam emere nollet ex urbe accersiuit.
Rursum cum Numantini uiderentur inuicti ac pleros/
que imperatores superasset secundum populus ad id
bellum Scipionem declarauit. Et cum multi in expe/
ditionem irent id senatus quoniam exaurirentur italia
prohibuit: neq; pecunias ex erario sumeret concessum ē.
Sed redditus uectigales quorum nondum tempus ade/
rat decreti sunt. At Scipio non opus sibi pecuniis esse
dixit suas enim atque amicorū satis superq; fore: sed de

prohibitis militibus questus est. Nam bellum graue & periculosum esse: si propter hostiū fortitudinem totiens superati sunt quod aduersū tales id geratur sui: propter ignauiam ciuium quod talibus. Atque ubi in castra uenit multamq; & licentiam & luxuriā & superstitionē delitiasq; offendit Vates continuo & harios lenonesq; exegit: imperauitq; uasa cuncta dimitterent: præter ollam Veru ac fictilem calicem. Argenteum uero poculū non maioris quam duarum librarum ponderis pro arbitrio habendum permisit: lauari etiam uetuit & unguentis se quisq; fricaret iussit. Iumēta enim quoniam manibus carerent alterius frictione indigere. Imperauit quoque ut stantes crudum pranderent obsonium coenarent autem discumbentes panem aut simplicem pultem & carnem assam aut elyxam. Ipse uero nigro fibulatus sagulo exercitum circuibat eiusq; lugere dedecus aiebat. Atque cum Meminii cuiusdam tribuni militum iumēta cōprehendisset quæ lapideas peluis & uitrea pocula deportarent: mihi inquit ac patriæ triginta dies tibi uero in omnē uitā cum talis temetipsum inutilem fecisti. Et cum alius pulcherrime ornatū scutū ostentaret. Heus inquit adolescens: scutum certe pulchrum est. Verum decet romanū uirū in dextra. potius spes suas quam in sinistra collocet. Item cum is qui uallum sustulisset uēhemēter se premi diceret: Recte inquit fidis enim magis huic ligno quā gladio. Et cum effrenatam hostium amentia esset intuitus dicebat tempore securitatem emi. Nam boni imperatoris ueluti medici officium ut ferri curatione utatur ad postremum: Veruntamen tempestiue adorsus Numantinos in fugam uertit: Cumq; uictos grauiter seniores ferrent: exprobrantes quid eos fugissent: quos toties fugassent Numantinum quedam dixisse fertur pecudes

eadem & nunc esse at pastorem aliū. Ad hec ubi capta Numantia secundum triumphasset: contentio sibi pro Senatu ac fociis aduersus. C. Gracchū cōstituitur: Quare turbatus populus in eum qui in fuggesto esset tumultuabat: Tunc ait Scipio nunquam nos legionum uociferatio perterrit: nedum hominū cōfluctuatio atq; cōfusio: quibus non matrem italiam: sed noeurcam potuisse scio. Et cū ab amicis Gracchi sublat⁹ esset clamor de iterficiēdo tyranno: recte inquit qui patriā oppugnāt me potius uolunt de medio tollere. Non enim Romā casurā putāt Scipione superstite: neque uicturū Scipionē si Roma ceciderit:

Ecilius Metellus cum munitum castellū adoriri uellet dixissetq; centurio: si modo decem uiros amiserit: fore ut castellum caperet. Rogauit eum Metellus an uellet unus ex decem esse. Rursum cum iunior quidā tribunus militum quæreretur quid facturus foret. Si hanc respondit tunicam existimarem mentis meę consciam esse: eam exutus i ignē mitterent. Atque Scipionis mortem: cui uiuo infestus fuerat tulit quam molestissime: ac filiis iussit ut subeūtes lectū tollerent: dixit que gratias habere diis imortalibus Romę causa quod nō esset apud alios natus Scipio.

Aius Marius ex obscuro genere remp. p milites capeffēs & dilatarem ampliore pollicitus est: Cumq; perspicue aduertisset eodem se die defecturū ad minorē transiit: atque illa quoque frustratus non tamen futurū diffusus se romanorum principem Et cum utroque in crure uarices pateretur solutus crus medico execandum prębuit: neque ullo emisso suspirio nec contractis super-

212
ciliis sectionem pertulit. At cū medicus transitū faceret
ad alterum crus noluit: inquiring curationem eo dolore
dignam non esse. Insuper cum Clusius sororis filius in
eius secundo cōsulatu militi cuidā pręstanti forma Tre-
bonio nomine uim afferret ab adolescente occisus est:
multisq; Trebonium accusantibus is a se illum occisum:
qui in magistratu esset non negauit Sed necis causam
eixit ac probauit: itaq; Marius quę pro pręclaris militig
facinoribus corona dari consueuerat ferri ad se iussit Tre-
bonioque imposuit. Atque cum aduersum Teutonas in
proximo castra posuisset eo ī loco q parū habebat aque:
dicerentq; milites siti se affici monstrato illis flumine:
quod iuxta hostium uallum deflueret. Illinc uobis potus
est inquit emundus sanguine: hi autem duci se rogabāt
donec sanguini inesset humor: ac non dum siti constinge-
retur. Pręterea Camertiū uiros mille: qui egregia uirtute
in bellis aduersus Cymbros extitissent: pręter ōnis legis
ciuitate uniuersos donauit. Quod quidem factum cum
a nōnullus accusaretur aiebat uerba legum ppter amo-
rum strepitum exaudire nequiuisse. Et cū in bello fossa
circundatus atque obsessus occasionem ac tempus operi-
retur dixissetque Pompeius Sile o Mari: si Magnus Im-
perator coge me adinuitum in aciem descendere.

Atullus Lucatius cū in bello aduersus Cymbros
ad Astyonem flumen castra haberet: & Romā quo-
niam barbaros ad transitum niti intuerentur: cederent
ubi eos detinere non posset contendit ad primum cursū
abstendentium agmen: ne romani fugere hostem sed im-
peratorem insequi uiderentur:

ylla cognomēto felix inter maximas suas felicitates

duas existimabat: pii Metelli amicitiam. & quod urbem Athenarum non exquasset solo: sed seruasset potius.

Aius popilius ad Anthiochum regē legatus missus est cū Epistola a Senatu: quia iuberetur Anthiocus ut exercitum ex egypto abduceret: nec Ptolomei filiorū: qui pupilli essent regnū occuparet. popilium uero per castra aduenientem cum eminus Anthiocus: quābhumānissime salutasset: ille non seruata salutandi uice tabellas reddidit. Quibus lectis cū rex dixisset consularū se daturumq; responsum. popilius rege in gyrum uirga circū scripto hic ergo stans inquit consulta: & respōde. Cūctis autem uiri grauitatem atque animi magnitudinem admirantibus stupentibusq; & anthioco facturū se assentiēte: quē romani uellent: ita popilius: & salutauit eum & complexus est.

Vcullus in Armēia cum decē millibus peditum & mille equitum aduersus Tygranem: qui centum quinquaginta millia hominum in expeditione haberet: pridie nonas octobris profectus est: quo die prius Scipionis copię a Cymbris consumptę sunt. Quare cum quidam dixisset Romanis illum diem ne fastum esse: atque formidabilem. Igitur pugnemus inquit hodie impigre: quo hunc quoq; romanis diem ex atro & tristi hilarem iucundūq; reddamus. Et cū cataphractos maxime metueret milites: bono animo esse iussit futurū enim plus laboris in illis spoliandis: quā uincendis. Atque cū collē primus ascendisset: barbarorūque motū aspexisset magna uoce inquit: Vicimus o cōmilitones ac nemine sustinente: dū illos fugat. Romanos quinq; loeto interceptos amisit: hostes uero supra centum milia occisit.

Neum Pompeium & que Romani amauerunt atq;
patrem oderant. Is cū puer admodum esset Sylla
ne se parti asciuit: & cum neque magistratu fungeretur
nec senator esset: magnum ex italia conflauit exercitum.
Cūq; a Sylla accerferet negauit se sine pręda ac sine cru/
ore copias iperatori ostensurū nec prius uenit quā hostiū
duces premultis proeliis uicisset. Item & a Sylla pętor ī
Siliciam missus accepit milites egressos in itinere uim
inferre ac rapina uti: qui alias palantes circumcursarent
supplicio affecit. Sed iis qui a se missi sunt ad gladios gē/
mas addidit. Ad hęc Mamertinos: qui contrariam prem/
secuti fuerant poterat uniuersos occidere. At Stenius fa/
ctionis princeps cum dixisset eum nequaquam iuste age/
re qui pro uno fonte infantes multos uocaret ad poenā.
Hunc autem se ipsum esse a quo & amici persuasi & ī/
mici coacti res Marianas elegissent: admiratus Pompe/
ius ait ueniam dare Mamertinis: qui ab eiusmodi essent
uiro persuasi qui patriam saluti suę uitę anteferreret & cū
urbem tum etiam Stheniū liberauit. Item cum in libyā
aduersum Domitiū traiecisset & illo magna pugna sup/
ato a militibus esset salutatus respondit non se illum ho/
norem recipere quādiu hostium uallum staret. Itaque si/
mul etiam cū himbres milites facto ipetu castra expugna/
runt: ceperunt depopulati sunt. Cum autem reuertisset
cum cęteris eum honoribus prompto animo uultuque
amicissimo Sylla excepit: tum omnium primus magnū
appellauit. At cum uellet triumphare quoniam nōdum
Senator esset nequaquam permisit. Quamobrem cum
Pompeius dixisset ad circūstantis ignorare Syllam etiā
plures orientem solem quam occidentem adorare exclā/
mauit Sylla triūphet. At Seruilius uir Senatorius: & ti/
grauius uim ferebat: tamen cum pleriq; milites triūpho

aduersarentur quippe qui largitiones aliquas exposcerēt
dixissetq; Pompeius se potius triumphum dimissurum
quam blande illos allocuturum. Nunc ait uero intueri se
Pompeium & magnum & triumpho dignum. Insuper
cū mos Romę esset ut equites quādocūq; militiq; mun⁹
pro legitimo tempore obiissent equum ad duū uiros :
quos censores uocant in forum agerent adnumeratisq;
militiq; muneribus quibusq; impatoribus ea gesta sunt
aut laudarentur pro meritis aut uituperarentur: Pompe
ius consulem gerens ipse equū deduxit ad Gellium & lē
tulum censores: Quibus ut mos est percunctantibus an
omnia militaria munera obiiss&: omnia respondit & me
quidem imperatore. Idem Sertorii scripturis in hyberia
potius inter quas erant multorum ducum Epistole qui
bus ad perturbandam mutandam que rempu. Sertoriū
romani arcessiebant illas omnes cōcremauit : facultatem
is quidem prębens ut mali ad sanitatem redirent ac meli
ores fierent. Pręterea cum phrabates rex pthorum per
legatos eum rogasset ut termino Eufrate uteretur: Quin
potius romani inquit termino uterēt aduersus parthos
iure ipso. Rursum cum L. Lucullus militia functus uo
luptatibus sese dedidiss& uiueretq; sumdtuosus: Pom
peium autē uituperaret: quoniā pręter aetatem pleraq;
sibi gerenda appeteret: magis inquit seni pręter ac tatē
est delitiis operam dare quam imperare Et cū ipse aduer
sa ualitudine laboraret: ut turdo uesceret⁹ medicus iussit:
illum sui frustra quaesiuerē : erat enim pręter anni tēp⁹
dixit quidam fore ut apud Lucullum turdi quem penes
annum integrum nutriantur inuenirentur. Ergo inquit
ni Lucullus deliciis studeret Pompei⁹ uiuere nō posset:
ac dimisso medico apparatu facillimis uilibusq; cibis us⁹
est. Idē cū uēhemētissima ānonę caritudine urbis preme

retur. Verbo quidem cui annonę cura mandata esset de-
claratus: re autē terrę ac maris ius habens in libyā & Sar-
diniam Siciliamq; nauigauit: collectaq; grandi frumēti
copia ad urbē maturabat: Magna uero tēpestas orta: gu-
bernatoribusq; pręteritis ubi p̄mū iscēdisset: nauī clama-
uit quod ad nauigationem cogeret non ad uitam. Itē cū
sua aduersus Cęsarem similtas ī aperto iā esset: & Mar-
cellinus unus ex iis qui a Pompeio p̄ducti ad dignitatē
fuerant: deinde mutato erga Cęsarem animo multa in
Senatu in Pompeium loqueretur. Non te pudet Mar-
celline inquit maledictis me onerare: per quem ē muto
loquax factus es & exuriem cum uomitu cōmutasti? Et
ad Catonē grauius mordētē: quoniā quāspissime predi-
caret potētia & ī cremētū Cęsarīs: nequaquā reip. bono
cedere: respondit. tua qdē ad diuinationē magis accedūt
ac mea ad amicitia. Atque cum de se liberius loqueretur
ait omnem magistratum & se accepisse cicius quā esset
expectatus. Ad hęc cum post cōflictum pharsalicum in
egyptum fugiēs ex triremi foret in piscatorium nauigiū
quod rex miserat transiturus: conuersus ad uxorem & fi-
lium dixit. Quis quis tyrannū petit is & si liber sit illius
est seruus. Cum uero transcendisset ēse pcussus suspirio
semel emissio: nihil locutus est: sed uelato capite se ipsū
tradidit.

Icero orator in nomē cauillatus & amicis ut id mu-
taret hortantibus ait Ciceronis nomē sese facturū
quam & Catonum & Catulorum & Scaurorum nomē
illustrius. Et cum argenteum poculū diis immortalibus
uotum soluisset: prima nomina litteris notauit sed pro
Cicerone Cicer incidit. Et eos oratores: qui altiore uoce
uterentur dicebat p̄pter infirmitatē in clamorē: claudos

in equum ascendere. Et cū Verres eius filius in corporis
forma male uteretur Ciceronem maledictis lacefferet:
perinde quasi mollem & cingdum criminaretur. Ignoras
inquit decere intra fore comitiis filios urgere? Rursus cū
Metellus nepos ad eū dixisset: pluris testimonio tuo oc
cidisti quam patrocinio seruasti. & enī plus mihi est iqt
fidei quam eloquentiē. Interrogante etiā Metello quis
ei pater esset: hanc inquit responsionē difficiliorē effecit
mater tua: fuerat enī Metelli mater ipudica. At Metellus
ipse & leuis erat & inconstās & libidinibus deditus Rur
sus cum Diodoto rhetoricorum doctore uita defuncto
lapideum corum Metellus ipse apposuisset iustam inqt
retributionem factam: Volandi enim nō dicendi doctri
nam tradidit. Atque cum Vitinium hominem & inimi
cū sibi & perditissimū prius audisset iterisse mox certi
or eius uita factus esset. male inquit pereat qui male mē
titus est. Ad eum quoque qui genere libys esset diceretq;
nō audire ipsum dicentem neque tamen respōdit habes
aurem non foratam. Castum autem popilium qui se iur
ris peritum haberi uellet cū tamē rudis & obtusus esset:
ubi ad controuersiam quandam aduocasset testem atque
ille dixisset nihil scire putas enī ait de iure te fortassis iter
rogari. Præterea cum Hortensius orator Spinga mercedē
a Verre accepisset cumq; oblique quidam a Subdole Ci
cerone ad eū locuto dixisset se enigmatorum soluendoy
impitū esse Atq; respondit Cicero Spinx apud te est.
Et cum Voconium cum tribus filiabus deformosissima
facie obuiū habuisset submissa uoce ad amicos dixit pbe
bo haud orienti genuit hic pignora. Atque cum faustus
Scylla puer propter gris alieni & foenorum magni
tudinem supellectilem proscrisisset: hanc ait libentius
quam patris sui proscriptionē āplector. Pompeio autē:

ac Cēfare dissidentibus ait:quem fngiam noui:ad quem fugiam ignoro.Ac Pompeium accusabat:qui urbem deseruiss&:esset Themistoclem potius quam Periclē imitatus cum res non illis:sed hisce similes essent.Ad hęc cū ueniss& ad Pompeium ac rursum uenisse poeniteret ab eo interrogatus ubi Pisonem generum reliquiss& apud tuum inquit focerum.Et cum quidam ad Pompeium a Cēfare trāsfugisset diceretq; p̄celeritate atq; alacritate equū reliqisse:melius eū iqt pro equo cōsultauisse.Itē ad eū qui nuntiabat Cēsarīs amicos tristis esse:narras iquit eos esse Cēsarem exosos abeoque dissentire.Cum autem post pharsalicū proeliū Pompeio fugiente Nortius qdā dixisset adhuc aquilas septem apud ipsos esse & ob id ut bono animo essent hortaretur. Recte inquit moneres si cum graculis nobis pugnandū esset. Et cū potitus uictoria Cēsar prostratas Pompei imagines hōnorifice erexit: ea dere loquens Cicero ait:Cēsar in erigendis Pōpei statuis suas firmat. Adeo autem quod pulchre sciteq; diceretur plurimi faciebat: & ita ad id operā suā ughemēter accommodabat:ut cum sibi controuersia esset: apud cētū uiros constituta & instante die ab Eronte seruo nūtiatū esset in diem posterum controuersiam reiectam eum libertate donauit.

Aius Cēsar cum syllam fugeret ad hūc adolescens in p̄dones incidit.Et cum primum magna uis argenti ab se peteretur p̄dones derisit tanquā eius quē haberent ignaros:ac duplum daturum se promisit.Deinde asseruatus donec pecunias cogeret ut & dormiēti sibi quieti essent silentiumq; p̄staret imperabat.Quas autē orationes: poemataq; scriberet eis legebat & qui minus ughementer ea laudassent fatuos ac barbaros appellabat

ac per risum eos suspēsurum se minabatur id quod etiā paulo post effecit. Nam cum post aduentum sui redimēdi pretiū liberatus & uiros & nauigia ex asia cōgregass& tum comprehendit prēdones tum etiam affixit. Insuper cum Romę pontificatū peteret haberetq; eius rei aemulum: atque competitorem Catullū: qui romanis reliqs dignitate praeſtabat a matre ad fores deductus hodie iqt mater uel pontificem filium uel exulem habebis. Atque Pompeiam uxorem. quoniam esset de Clodio infamata repudiavit. Deinde Clodio eā ob rē actō testis adductus nihil nequam de uxore locutus est. Accusatore autem interrogante: Quid igitur eā eiecisti? quoniam inquit decet uxorem Cęsar̃is calumnia etiam carere. Posterea cū alexandri res gestas legeret collacrimauit dixitq; ad amicos: is cum hac esset etate Dariū uicit. mihi uero in hāc usq; diem gestum est nihil. Et in alpibus cum sterile inopsq; oppidulum prēteriret. Amicis querentibus an etiam hic seditiones aliquę contentionesque de principatu essent subdubius cogitabundusq; malim inquit hic primus esse: quam Romę secundus. Fortissimorum autem facinorum ea obeunda esse dicebat: quae & periculosissima maximaq; essent: Verū aud consultanda. Et cū ex gallia prouintia aduersus Pompeium Rubiconem flumē transiret ait. Iacta sit omnis alea. Item cū ad mare Pompeiū fugisset Roma. ac metellus: qui etario pręsideret Cęsarē a capiēda pecunia prohiberet etariūq; occlusisset ei mortē minatus est: At Metello perterritō hoc iqt adolescēs difficili⁹ erat dictū mihi quam factū. Ad hęc cum feri⁹ Dyrachium ad se milites deueherentur brundisio clam omnibus nauigium paruum ingressus traicere pelagus aggreditur: fluctuāte autē nauigio ubi sese gubernatori manifestasset: clamauit: crede fortunę: certior fact⁹ Cae-

sarem abste uehi: & tunc quidem uehementer tepestas
insurgens sibi impedimento fuit. Atqui milites concur
su facto magna cum animorum aegritudine querebant
quod uires alias expectaret quasi ipsis diffideret Sed
posteaquā pugna facta uictor Pōpeius nō usus uictoria
sed in castra rediit. Erat iqt hodie uictoria apud hostes:
• sed uincendi gnarū non habent. Rursus cū ad Pharsa/
liam instructam aciem locis suis stare hostesq; recipere
• Pompeius iussiss& eum errasse Cēsar dicebat quod illā
militum animi excursu incitationē: illā uī: illā pugnandi
alacritatem naturaliter innatam debilitass&. Atque cum
primo impetu perfacillime pharnacem pōticum uiass&
ad amicos scripsit: Veni Vidi. Vici. praeterea ubi Pom/
peiani in fugam uersi superatiq; sunt ac se se ipse Cato
interemit: Inuideo tibi ait Cato mortis tuę: Et enī mihi
tu faultis tuę inuidisti. Rursum cum a quibusdamhorta/
retur ut Antonium atque Dolobellam de quibus male
opinabantur sibi cauere: respondit non hos sibi rubicū
dos & pinguis timori esse: sed macilētos illos ac pallidos
Bruto Cassioque ostēsis. Et cū intercenādū ortus esset de
morte sermo quęnam foret optima: Inopinata respōdit:

Aesar qui primus est Augustus cognominatus cū
ad hoc esset adolescens ab Antonio repetiuit deo
• millia quingenta sestertium: quę ex primi Cēsaris inter/
fecti g dibus Antonius domum suam transtulisset: Vole/
bat enim Romanis soluere quod Cēsar legauerat uiriti
nummos quinque & septuaginta. At cū pecunias Anto/
nius haberet & illum ut ad iis repetēdis desisteret si san⁹
esset paterna bona proclamauit ac uendidit largitionēq;
persoluit. Qua ex re & sibi beniuolentiam apud ciues cō/
parauit & in illū odiū concitauit. Atq; cū Roemeltbraces

rex thracum qui ab Antonio ad eū transferat non mole-
ratum se ac dimissum in conuiuio sed petulantem odio
sumq; præstaret societatem exprobrans proprio cuidam
alio. um regum ait Cæsar ego proditiōe amo sed p dito
res non laudo. Item Alexandrinis post captiuitatē extre-
ma se mala passuros opinantibus: Vbi Cæsar suggestum
accēdisset Ario Alexandrino corā constituto ait se urbi
ignoscere: primum propter eius & magnitudinem & de
corem deinde ob conditorem Alexandrum: demū uero
propter Arium amicum. Idem cum accepisset Erothem
qui egyptiacas res gereret emisse coturnicē: quæ ceteras
omnib; pugna superaret: essetq; inuicta & eam assam de-
glutisse: eo accersito: atque agitata quæstione nauis malo
hominem ubi rem cōfessus est iussit affigi: ac Sicile pro
Theodoro Arium præfecit: libello autem sibi a quopiam
reddito ubi scriptum erat: Caluus Theodorus Tharsæus
fur erat: quid tibi uideretur? a Moecenate autē sodali sin-
gulis annis phialā dono in nataliciis accipiebat Atheno-
doro etiā philosopho ut domū dimitteret ob seniū præ-
cāti cōcessit: sed cū i se salutādi & i extrēo ab eūdi sacrifi-
cādiq; officio athenodor⁹ dixisset: cū ira te Cæsar ceperit
nihil pus neq; dixeris nec feceris: quā ipsas quattuor &
uiginti litteras tecum ipse percurreris eo manu apprehē-
so ad huc inquit tua mihi præsentia opus est ipsūq; anū
totum detinuit inquitens esse taciturnitatis quoque mu-
nerationem tutissimā. Insuper cum audisset Alexandrū
ubi duos ac trīginta annos natus maximā orbis terrarū
partem subegisset admodū dubitasse quid reliquū tēp⁹
facturus esset miratus est quod non maius opus Alexan-
der existimasset instituere quartum imperium quā per
magnum comparasse. Et cum de adulteris legem tulisset
qua sanxerat quo pacto rei iudicādi ac depræhēsi puni-

Plutarchi in Ag. Sila
in Pauli Seneca in Plutarchi in Seneca in Plutarchi

si bona etiam omnia reciperem.

At qui praefectus aliquando arg. calcioecq. butitarū
minerūq. cum a pediculo morderetur nō se auer
tit: sed eo in omnium conspectu comprehenso atq. *de pediculo.*
interfecto: addidit per imortales deos libentē in
sidiatorem interficio uel in ara.

Rursum cum alio tempore puellum intueret qui
ex ostio murem traheret ubi mus in eum cōuer
sus detinentis manum momordisset fugissetq.
astutibus ostēso mure. Quādo illud minimū iqt
animal sic eos excipiat a quibus iniuriam patitur
quid iuris faciendum sit considerate. Volēs etiā
bellū aduersus persas uehementius aggredi: quo
gregcos asiam incolētes liberaret oraculum iouis
dodonei consuluit. Illo uero militādū esse iubēte:
oraculum Ephoris rettulit: qui cū iussissent Age
silaum etiam delphos petere & eisdem de rebus
numen consulere: profectus ad uaticinium ita i
terrogauit. Apollo ui detur ne tibi: quod etiā pa
tri tuo: apolline uero comprobante: lectus impera
tor ita expeditiones duxit. Cum initio tiffapher
nes cum Ag. silao foedera metu percussisset regē
gregcas ei ciuitates liberas dimissurum: deinde ac
cersito per magno a rege exercitū bellū ei indixit
set ubi minus abiret ex asia libenter trāsgressionē
illam peierationemq. suscipiens exercitum mo
uit prōinde quasi in cariam processurus. Vbi cū
Tiffaphernes copias cogeret: agelilaus soluens in
phrigiam imperum fecit. Ibiq. q. plurimis captis
urbibus grandi pecunia dixit amicis frāgere foe
dera impium quidem est. At hostium cogitatus
fallere non modo iustum est & gloriosum: uerū }

Anno 1678

etiam tum iucundum tum perutile.

Equitatu autem diminuto ephesum concessit: prædixitq; opulenti si se militia solutos uellent equum pro sese quisq; uirumq; præberent. Quare statim pro timidis & diuitibus tum equitum uiri idonei congregati sunt. Itaq; dicebat imitari se agamēna. Illum enim cum equam bonam accepisset ignauum diuitemq; uirum militia liberaſſe.

Cum uero iuſſiſſet captiuos nudos uenire uenderentq; huiusmodi prædæ uenditores: & uestis quidam emptores permulti eſſent: at corpora quoniam alba & omnino mollia ob delicias ociaq; erant: ea sane tam inutelia nulliusq; precii deriderent: aſtās agēſilaus hæc ſunt inquit pro quibus pugnatis: iſti aut quibus cum pugnetis.

Et cum Tiſſaphernem in fugam in lydia uertiſſet pluribus deletis in agrum regium: iurſionem facit. At rex ubi pecuniis ante ad eum miſſis Agēſilaum de belli ſolutione rogaret: reſpōdit is pacis ius penes ciuitatem eſſe: letari autem magis locupletandis militibus: quam ſe ipſo: ad hæc pulcherrimum ducere non munera grecos ab hoſtibus capere: ſed ſpolia potius prædamq; parare.

Inſup cum Aregabates Spitbridatis filius qui forma præſtantia ceteros anteiret ad eum ſalutatum oſculatumq; acceſſiſſet: uidebat enim diligere uehementer: declinauit Agēſilaus. Sed poſtea quod ille adire deſtitit eum ultro queſiuit agēſilaus. Dicentibus autem amicis ipſum eſſe in cauſa: qui a pulchri illius oſculo ſe auerterit: quare præ metu illum minime uenturum: ubi non parum temporis ſilentio ſecum ipſe cogitaſſet: nequaquam inquit oportet illum

nobis persuadere. Nam uelle mihi uideor rebus
huiusmodi imperare magis q̄ pr̄pollentē hosti-
um urbem ui capere. Melius enim libertatē tue
ri sibi q̄ aliis auferre.

Pergrerea cum aliis in rebus ueritatem iudici
āq; seruaret existimabat in amicorum negotiis
pr̄textum esse nimia aduersum eos iusticia
uri uelle. Itaq; breuis eius quēdam epistola ad
hydrieum cara qua quendam ex amicis pete-
ret. ita fertur. Niciam si minus iniustus est: di-
mittas uelim. Sinautem iniustus mihi dimittito.
In pluribus igitur talem se pr̄stabat Agelilaus:
Interdum uero cum expediret pro amicis tempo-
re potius utebatur.

Quare cum aliquando tumultuosius castra moue-
retur: puero cuius amore tenebatur propter ad-
uersā ualitudinem debilitatemq; relicto et illo
quidem precibus eum ac lachrymis ad se reuocā-
te. Agelilaus conuersus ait: q̄ est difficile misere-
scere simul & sapere. Atqui hisce ī rebus quę ad
corpus attinent: nibilo iis qui secū aderant: pr̄sta-
bat: q̄ppe facietate & ebrietate omnino astinebat.
Somno autem eo utebatur: non qui īperaret: sed
cui a rebus gerendis impareretur: aduersus colorē
& frigus ita habebat ut solus semper anni tempo-
ribus uteretur. Et inter ipsos milites tabernaculū
habens nolebat meliorem lectum q̄ cuiq; esset.
Idq; assidue dicendo usurpabat: principis esse nō
mollicia sed constantia atq; fortitudine priuatis
hominibus antecellere.

Cum ergo quidam interrogasset quid Spartę pro-
tuerūt Ligurgi leges ut uoluptates inq̄t cōtēptui

esset.

Ad eum quoque qui tum ipsius tum aliorum lacedæmoniorum uestis alimentique tenuitatem miraretur: dixit pro hoc hospes uiuendi more libertatem metimus.

Item cum quis eum hortaretur ut se remitteret diceretque ne ob incertum fortune morem aliquando eius rei occasio fieret: at ego ait ita me ipsum consuetudo ut in nulla mutabilitate mutabilitatem queram. Et eodem instituto uel senex utebatur. Itaque cum a quodam rogaretur: quare uehementer hyeme sine tunica circumiret quo iuuenes inquit imitentur: habentes ii quidem & senis & principis exemplum.

Thassii quoque cum per ipsorum agrum Agesilaus cum exercitu iter faceret: furinam: aseres: bellarias: liba melle confecta ac multiplicis alias epulas preciosasque porciones ad eum mittere. Sed ipse farinam duntaxat accepta reliqua qui tulerant iussit ad thasios referrent: proinde atque nec ipsis forent utilia. Illis autem precantibus obstantibusque ut ea acciperet: iussit inter mancipia distribui. Et cum causam illi percontarentur: quoniam inquit non eos decet istiusmodi crapulis delectari: qui probitate fortitudinemque exercerent. Nam quibus mancipia capiuntur ea sunt a liberis hominibus aliena.

Rursus Thassii quoniam magnis ab eo beneficiis affecti uiderentur cum & templis eum & diuinis honoribus profecti essent: & hac de re legatos misissent. Agesilaus lectis honoribus quos legati ad se tulissent rogauit an eorum patria deificandorum hominum potestatem haberet: quod cum illi affir-

massent agite inquit: facite uos ipsos prius: q̄ si feceritis tum crediturus sum potestatem uobis eē deificandi etiam mei.

Ad hęc cum eē gręcę nationes quę asiam incolebāt decreuissent in pręclaris florentissimisque urbibus eius imagines erigere: ad eas scripsit. Mei nulla imago esto: neq; picta: neq; ficta: neq; fabricata.

Et in asia domum intus quę culmē haberet quadratis trabibus: possessorem interrogauit: an quadrata apud eos ligna nascerentur. Qui cum non quadrata: sed rotunda nata dixisset. Num igitur: si quadrata inquit essent rotūda redderetis.

Interrogatus etiam quandoq; usq; quo laconici soli confinia porrigerentur: hasta uibrata quousq; inquit hęc assequatur.

Alio etiā p̄cūctate quam obrem sparta careret muris: ostensis armatis ciuibus hi sunt inquit lacedæmoniorum muri.

Rursus idem alio querente non lapidibus inquit & lignis: sed habitantium uirtutibus muri sunt fabricandi.

Insuper amicos monebat: non pecuniis: sed fortitudine & uirtute studendum esse diuitiis.

At cum uellet per milites quicq; cōfestim effici ipse primus aggrediebatur in omnium conspectu.

Gloriabatur autem eo magnifice quod laborando cederet nemini: quodq; sibi magis aliis speraret.

Et cum quidam qui claudum laconia intueret excurrentem ad bellum equum quereret non sentis ait non fugientibus sed manentibus bello opus esse.

Propterea quomodo magnam gloriam acquireret cum quis interrogasset si mortē inq̄t cōtēpseris.

Cum etiam quis percūctaretur quare spartiatē ad
tibus prēliantur quo inquit quādoquē ad nu-
merum modulationemq; inceserint liquido pa-
teat: & qui meticolosi sunt & qui fortes.

A t q; persarum regem cum beatū q; diceret quoni-
am esset admodum iuuenis inquit at ne hanc q;
dem habens etatē priamus infortuniū passus est.

I tem ubi magna ex parte asiam subiugasset decre-
uit aduersus regem ipsum proficisci: quo & otio-
sum illum & populares grēcorum factiososq; du-
ces corruptentem inquietum redderet atq; per-
turbaret. Sed ubi ad Ephoris accersitus ē ob grē-
ciū bellum quo sparta circundabatur: id enim pe-
cunię a persā myssē effererant: agelilaus inq;ens
oportere bonum p̄cipem obtemperare legibus
ab asia nauigauit magno sui desyderio grēcis asi-
aticis relicto.

E t quoniam persicus nummus sagittarū haberet ī-
pressum agelilaus recedens ait se a rege ex asia tri-
ginta millibus sagittariis exigi. Tot enim athenas
aduectis per Timocratem aureis daricis & iis in
populares ac factionum principes distributis tri-
bus insurrexerunt in milites: ad Ephoros autem
respondens hanc scripsit epistulam.

A gelilaus ephoris salutem. d. Nō mediocrem asie
regionem subiugauimus: barbaros expulimus:
multa in Ionia arma fecimus postea q̄ iubetis ut
ex edicto ueniam: sequar epistolam prope modū
etiam consequar. Non enim mihi principatum
gero: sed ciuitati ac sociis. Et tūc p̄iceps uere prin-
cipatum gerit cum patiat a legibus: & ab epho-
ris īperari aut ab aliis quicūq; magistratus ī urbe

fuerint.

Ac ubi traiecto bellesponto per thraciam iter face-
ret rogauit barbarorum neminem: sed ad singu-
los mittens percunctabatur utrum ut amicus an
ut hostis per eorum solum transiret. Et alii quidē
amice admittebant deducebantq;: Sed ii qui troa-
des uocantur quibusq; Xerxes ut fertur munera
dedit pro transitu mercede ab agelao petierunt
argenti talenta centum & mulierum tantundem.
At hic dissimulatione in eos usus ac dicēs. Quid
igitur non continue uenissent accepturi procede-
bat. Et ubi cum iis qui essent instructa acie con-
gressus est uertitq; eos in fugam per multis dele-
tis liber transiuit.

Et cum idem a macedonum rege per nūcios quē-
sisset ac si ille consultaturum dixisset. inquit con-
sulato igitur at nos iam iter faciemus. Itaq; mira-
tus ille uiri audentiam ueniensq; iussit ut amicū
esse alloquendum. Thessalorum autem sociorum
agrum uastauit quoniam bellarent.

At qui Xenoclē ac Scyten amiciciꝝ causa larissam
misit quibus captis et asseruatis alii grauius rem-
ferentes censebant larissam cingendam castas.
Hic uero inquires nolle uiroꝝ alterius inter-
ritu ne totam quidem thessaliam capere eos per
foedera liberatos accepit.

Item ubi ad corinthum pugnatum esse accepisset
& si spartiatarum q̄ paucissimi perierant tamen
quoniam corinthiorum & atheniensium alioꝝq;
sociorum magnus numerus interisset nec laeta-
bundus uisus est nec elatus ea uictoria. Quin gra-
uissime suspirās heu inquit grēcicꝝ: quē tot p̄didit

intestino bello qui ad uniuersos uincendos barbaros satis extitissent.

P barsalii uero cum insidiis atq; latrociniiis exercitū eius urgeret in fugam illos ubi quingentis cum equitibus uertisset statuit tropheū sub Nartacio & illa quidem uictoria præ ceteris omnibus delectatus est: quod cum ipse per se met ipsum equitatum immisisset hac una re illos superauit qui equestri plurimum iactantiusq; efferrentur.

Ad hæc cum sibi per dipbridam etiam a domo nūciatum & continuo præteriens in boetiam ipetum faceret & si maiori apparatu id postea factum ei ne mens erat tamen ne magistratibus minus paruissē uideretur accersitis uiginti milibus ex eo exercitu qui ad corinthus militabant boetiam ingressus cum thebanis atheniensibus cum argiuīs atq; corinthis ad coroniam congregitur superauitq; utrosq; tam & si uulnerum multitudine corpore sibi male constaret. Fuit autem ea pugna ut ait Xenophon pugnarum quas gesserat omnium maxima.

At qui reuersus domum nihil omnino nec circa uitam nec circa mores ob huiusmodi res secundas uictoriasq; mutauit.

Item cum uideret quosdam qui ex alendis equis aliqui esse uiderentur: efferrenturq; animo persuasit forori cynisce ut ascēso curru certaret i olympiacis ludis: quippe qui uellet grecis ostendere res huiusmodi nullius esse uirtutis sed diuitiarum ac sumptus potius.

Xenophontē uero sapientem illum secum habens honorifice accersendū iussit ad pueros educandos

q̄ asiaticos illos gr̄ecos pro quibus agesilaus bellū
gesserat regi traderet: Qua ex re perperā accidit
ifamiz huius agesilaum nequaq̄ eē immunē: Erat
enim antalcidas inimicus: omninoq; pacem egit:
proinde atq; agesilaus incremēta bello susciperet:
fieretq; et clarissimus et maximus

Quin etiam ad eum qui dixisset lacedemonios: seq̄
medos respondit potius medos seq̄ lacedemonios
interrogatus etiam aliquando utra uirtus eēt me-
lior fortitudo an iusticia: nulli usui fortitudinē inq̄t
esse absente iusticia: quod si iusti oēs forent nihil
fortitudinis indigerent

Et cum .ij. qui aīam incolebāt psarum regē magnū
appellare cōsuefēt: quid autem ait ille me maior
est: ni et iustior temperantiorq; sit

Dicebat etiam eos q̄ aīam incolerent: liberos q̄dem
pessimos seruos autem bonos esse

Idem interrogatus quo pacto maxime quis gloriā
apud hoīes queat assequi si loq̄tur inquit optima
agat autem pulcherrima

Impatoris autem dicebat opus esse ut audientia in
hostes et beniuolentia ī subditos uteretur

At pcunctante quopiā quē nam forent discēda pue-
ris: hēc inquit quibus uiri usuri sint

Idem cuiusdam causē iudex cum apte ab accusato-
re dictum esset defensor autē q̄ iepte respōdisset
ad singula diceret. Agesilae decet regē auxilio es-
se legibus: & gdes īq̄t si quis tibi euerterit et uesti-
mentū si quis abstulerit expectares ne aut archi-
tectū: aut q̄ uestimētū texuit tibi auxiliū datū ire

Et cum epistola a rege persarum post factam pacē
esset ad se delata qua una cum callia lacedemonio

perles tulerat de hospitalitate atq; amicitia haud ac-
cepit inquiēs regi nunciaret minime opus esse ut
priuatim epistolas ad se daret. Nam si amicum se
lacedæmonii gratiq; beniuolum liquido præsta-
ret: futurum etiam agefilaum uehementer ipsi a-
micum: q; si deprehensus fuerit insidias tendere
ne si multas etiā epistolas accepero credat me sibi
amicum fore.

+
P ræterea cum mirum in modum filios amaret fer-
tur cāna una cum pueris paruis tāq; equo ascensa
domi ludere solitus: uisus autē ab amico quodā ro-
gauit ne cui prius id diceret: q; ipē filios genuisset.
I tem cum bellis continuis thebanos premeret &
uulnus tandem excepisset in proelio ātalcidā di-
xisse aiunt pro præceptis ipsis mercedem recipis
a thebanis: quippe quibus ne uolentibus quidem
nec scientibus pugnādi doctrinā tradidisti. Nam
uere thebanos ipsos sui ipsorū tunc bellacissimos
factos perhibent quoniam multas in eos expedi-
tiones lacedæmonii egisset. Quare lycurgus quoq;
ātiqus ille i his legib; quē eo rethre uocatē sunt:
quoniā essēt oraculo sancitē uetuit sepius aduer-
sus eosdē militādū ne bellā di peritiā discerent.
A t ubi āgi cōtinuis expeditionibus sotios audisset
quoniā lacedæmonios qui pauci eēnt ipī tā multi
sequerēt uolēs agefilaus eorū multitudinē argue-
re iussit ut socii oēs sederēt inuicē mixti: & lacedæ-
monii separatim soli deinde proclamauit primos
surgere figulos. Qui ubi surrexere pclamauit se-
cūdos surgere aerarios: mox fabros deiceps ēt ar-
chitectos & singillatim alias artes. Itaq; oēs pro-
pe socii surrexere lacedæmoniorū aut nemo phi-

bita enī iis erat oparia disciplina sordidę artis. Ita
furridēs agēsilaus ituemini ait uiri socii: quāto plu
ris milites q̄ uos emittimus.

In luctiēsi pugna cū multi lacedemonii fugissēt:
q̄ legitimis poenis erāt obnoxii ephori uidētes ur
bē uiris orbatā militib⁹ egere uolebāt eā ignomi
niā soluere legesq; seruare: eligūt igit̃ legūlatorē
Agēsilaū. Is aut̃ accedēs ī publicū: nō ego ait si le
gūlator aliorū legū. Nā neq; latis addere q̄cūq; pos
sim neq; auferre neq; mutare. Sed pulchrę res ha
buerit si quę nobis leges sūt: his a die postero ius
fuerit

Cū Epaminūdas tāto cū torrēte fluctuq; irruisset:
tū thebanis: tū & sociis ex uictoria exultātib⁹ urbi
tamē Agēsilaus īperauit et q̄ uis pauci ī urbe essēt
reueri Epaminundam cōegit.

Ac in ea pugna quę ad mantineam est gesta impe
rauit lacedemoniis ut aliis omīssis unum epami
nūdā oppugnarēt solos ingens mētis cōpotes &
fortis eē & uictorię auctores. Si hūc igit̃ e medio
sustulerim⁹ facillime alios captiuos fore. Nam &
amentes eē ac nulli⁹ precit̃ id qd' etiā accidit: nā iā
uictore epaminūda & lacedemoniis: fugiētib⁹ cū
is uerteret suos quoq; uocaret qdā ex lacedemo
niis eum lētaliter pcussit. Cūq; cecidisset a fuga re
uerfi q̄ cū Agēsilaio erāt q̄ uictoria pugnarūt cū
& thebani lōge deteriores & lacedemonii longe
meliores apparuissent.

Spta cū pecuniarū ad bellū idigeret ac peregrino si
pēdio aleret̃ ī ēgyptū agēsilaus p̄ficiscitur a rege
ēgyptiorū mercede accersitus sed p̄pter uestis ui
liratē idigenis cōtēptui erat. Expectabāt enī uilū

ire Sptę regē sicuti pſarū corpore magnifice orna
to pperā ii quidē de regib⁹ ſetiētes. Itaq; iis breui
Agelilaus ostēdit magnificētiā atq; laudē elatio
ne animi & fortitudine parari oportere.

Sed cū eos quos erat imissur⁹ i proeliū timidos ad
imines piculū tñ ppter mltitudinē hostiū ituet.
Erāt enī cc. millia hoīm tū ppter suorū militū pau
citatē decreuit āte cōgressū sacrificiū facere īferis
Et ad leuā substrata manu uictoriā subscripsit: &
acceptū ab augure iecur imposuit i subscriptā ma
nū. Quo satis tēporis detento p inde q̄si ābiguū se
ac dubiū simulabat quo ad litterarū notę iecori cō
prehēse īpressę sūt & tūc cōmilitonibus ostēdebat
iqens deos īmortalis ex reb⁹ scriptis uictoriā de
mōstrare. Securā igit cōiecturā ad uictoriā habe
re nisi audenter in pugnam eunt.

Hostil⁹ aut ei⁹ castra ppter mltitudinē uallo cōge
tib⁹ ac nestabio cui auxilio erat egrediēdū pugnā
dumq; hortāte inquit non esse hostes impediē
dos qui ipsis se pares uellent.

Et cū adhuc paz restaret ad cōiūgēdū uallū īteri su
os quot reliq; erāt īstruxit: & equo Marte dimicās
illos fugauit ac paucis cū millib⁹ suis magna hos
tiū pasta cēde pecuniā grādem ad urbem misit.

Ex egypto i patriā remigās ac moriēs suis pcepit:
ut nec fictā nec pictā nec fabricatā corporis ima
ginē facerēt. Nā si qd̄ p̄clarū op⁹ a me gestū ē:
hēc erit munimētū mei. Sin aut nullū ne oēs qdē
statuarii quorū opa i sordib⁹ uersāt & cōtēnendis
artibus p̄stare id quierunt.

Agelipolis Cleōbroti fili⁹ cū qdā dixisset philippū
dieb⁹ paucis olyntū euerisse: p deos inqt aliā talē

urbem longe maiore tempore non edificabit.

Alius cum dixisset eum cum florentioribus uel regem fuisse obsidem: & nō filios nec uxores ipsorū haud inquit iniuria decet enim nos ipsos nostra errata ferre.

Idem cum domo catulos uellet accersere ac dixisset quispiam exactio ab iis nō est: nec enī uirorū inquit exactio fuit antea quē nunc est.

Agelipolis Pausanię filius cum athenienses megarēsiū ciuitatem acciperent ad eas iudicandas lites quę iuicem sibi aduersus eum essent. Turpe ē enī ait o atheniēses ductores gręcorum megarēsiū cedere in dignoscendo iure.

Agie Archidami filius cum aliquādo ephori dixissent p̄ficiscere in huius patriā a dolescētēsq; tecū habe. Te enī hic ipse i arcē ducet. Et q fieri ait cōuenito ephori tot huic iuuenes credere q suā patriā prodāt.

Interrogatus quoq; quē maxime disciplina spartę coleret cognoscere iquit & gerere & terre iperiū.

Et aiebat non oportere lacedęmonios interrogare: quot essent hostes: sed ubi essent.

Ad mātineā cum proelio dimicare cū hostib⁹ quoniam plures essent prohiberetur ait cum multis congregiendum i li esse: qui multis uellet i pitare.

Idem cum a quodam quęreret quot nam essent lacedęmonii quot satis sunt inquit qui improbos propulserunt.

Atq; ad corinthiorum muros cum transiret & eos cum alios ac munitos tum iū multum spatii protensos intueretur quę ait hę sunt mulieres quę locum hunc incolunt.

Sophista quispiā cū dixisset orationē esse rerū om-
niū optimā. Itaq; si tu ait taces nullius es precii

Prgterea ut argui posteaq; essent superati rursū ei
audacius obuiam facti sunt uidens trepidationē
subrū: audete ait o uiri nā ubi nos uictores horre-
mus qd illos facere cēsetis quos uicimus

Irem ad abderitarū legatū ubi locutus is multa
fecisset dicēdi finem interrogaretq; quidnam ci-
uibus nunciaret me respondit tantum tēporis ta-
citum audisse quātum tibi fuit ad dicendū opus.

Alios quibuscū laudantibus: quod ad olympiacos
ludos iustissimos se pręstaret: & quidnam ait ma-
gnū aut mirandū faciunt: si in annis quique
uno dūtaxat die iusticia utūtur. Ad eos quoq;
qui dicerēt quosdā ex alteris qdibus ipsi uidere:
propterea ait & sua illis mala: & ad hec tamē mea
tum amicorum bona dolori erunt.

Et consulente quopiam digressum fugiētibus hos-
tibus dandum esse: & quomodo inquit si aduersū
eos: qui prę metu fugiūt non pugnamus: cum iis
pugnabimus: qui ob fortitudinem manent.

+ I nsuper cum apte quidam de gręcorum libertate
sermonem inferret rem sane non ignobilem: sed
factu difficilem o hospes ait tua uerba: & uirum
indigent & pecuniarum.

A tqui dicēte quopiam philippum eis iaccessibile
gręciā facturū nobis satis ē iquit hospes in nostro
uersari solo.

L egatus perinthiorū cū lacedęmonia uenisset lon-
giore oratiōe utebat: ut aut fine dicēdi facto agin-
rogauit: qd eēt peritibiis renūciatur? qd iqt aliud:
q qd tu uix finē dicēdi feceris: ego uero taceo.

Idem cum solus uenisset legatus ad philippum. cūq; philippus dixisset quid hoc? solus uenisti inquit: & enim ad unum respondit.

Et cum ex senioribus quidam intuens solutis priscis alia quēdam flagitiosa induci iura dixisset ad eum iam ingrauescentem: quare superna iā spē fierent inferna: iocans inquit pro ratione ita res accidere si hoc fit: & enim cum ego puer essem a patre audiebam quē superiora extitissent: inferiora apud ipsos effecta: aiebat autem patrē puero. Sibi hoc etiam dixisse: propterea mirandum nō esse: si posteriora prioribus essent deteriora: sed si tibi meliora ac similia.

Atq; interrogatus quomodo quis in libertate perseueraret: si mortem inquit contempserit.

Agis iunior cum demades diceret enses laconicos propter breuitatem a circulatoribus absorberi atq; tū inquit lacedæmonii ensib; hisce hostes assequūt.

Ad improbū uero hominē interrogantē sepius: q's eēt optimus spartiatas: q; tui dissimillim? sit respōdit.

Agis ultimus lacedæmoniorum rex insidiis cōprehensus: & cōdemnatus ab ephoris cum ī dicta caula ad suspendium agitur intuitus quēdam ex ministris flentem: desine inquit homo tu super me flere & enim sic inique ac iniuste periēs sum me iteri mentibus melior: quibus dictis ultio laqueo ceruicem tradidit.

Cum parentes eū rogarent: ut sibi ad iniusti q'cipiā esset adiutor aliquādiu contradixit: Sed ubi urgerent ait: q'diu apud uos fui nullam tenebā iniustitię norionē: at postea q' me patrię tradidistis huiusq; legibus. Itē iusticia: atq; probitate pro uirib;

erudistis hęc enitar: ut nō uos sequi. Et quoniam
uultis me quę optima sunt agere: optima uero
sunt: quę iusta fuerunt cum homini priuato: tum
longe magis principi: quę uultis agam: quę dici-
tis omittam.

Alcamenes Telecri filius: quęrente quodā: quo pa-
cto regnum optime quis seruauerit: si multi ait
lucrum non fecerint.

Alio etiam percunctante quōbrem a messeniis mu-
nera non acceperit: quoniam si accepissem inquit:
cum legibus pacem agere nequiuissem.

Item cum quis dixisset: cū parce uiuere cū tamē
satis magnam substantiam haberet: pulchrū enī
ait: qui plura possideat eum uiuere p ratione: nō
pro libidine.

Anaxandrias leontis filius ad eum qui intollerabili-
ter turbaret: molestissimeq; ferret: quod ex urbe
exularet o uir ait optime: ne urbem exulans hor-
reas: sed iustitiam.

Idem ei qui ephoris oportuna loqueretur: uerum
plura q̄ satis esset: nō opportune ait opportuno
uteris.

Et cū quidam percūctaretur: cur mancipiis agres
traderent: & non ipsi colerent: quoniam inquit nō
horū nos cultores: sed ut nos colerēt ea cōpauim⁹.

Item cum alius diceret glorias obesse: & quod iis
liber⁹ qui foret foelix futurus esset: sic ait iusta p-
petrantes secundum orationem tuam foelices es-
sent. Nam quo pacto sacrilegus iustitię ue ob no-
xi⁹ glorię studeat.

Iterrogāte autem alio: quare in bellis spartiatę au-
denter pericula subeūt: quoniā ut oportet inquit:

& non quemadmodum alii metuentes de uite cō
ditione meditamur.

A d hęc cum a quodā rogaretur: q̄obrem necis cās
diebus pluribus seniores iudicant: & q̄uis quispiā
effugerit: nihilo tamen minus est legibus ob noxi
us: pluribus inquit diebus iudicant: quoniam de
morte qui errauerit iis cōsiliū mutare nō licet:
legibus autem ob noxium esse oportebit: quia se
cundum hanc legem liceat melius consultare.

A naxander Erayciatis filius: quopiam percūctante
quare pecunias non cogerunt in exarium: ne iquit
custodes sui ipsorum facti uitentur.

A naxilas ad illum: qui mirabatur: cur ephori nō as
surgerent regibus p̄sertim cum sint a regibus
cōstituti: eadem inquit causa: qua etiam ephoros
gerūt.

A ndroclidas lacon debilis: & inutilis crure inter bel
latores se locauit. Itaq; inibitura quidē non sunt: +
propterea q̄ essent infirmus: at non eum ait: qui
fugiat: sed qui maneat oportet cum hostibus pu
gnare.

A ncalcidas cū iustanthracia iitiaretur interrogatus
a sacerdote: quid diuus in uita perpetrasset: siquid
inquit mihi huiusmodi actum est ipsi dii co
gnoscent.

E p̄eum atheniensis quidam indoctos lacedæmoni
os uocaret: soli igitur nos inquit nihil mali a uo
bis didicimus.

I tē cū alius atheniēsis ad eum dixisset: uerūtamē
a Cephisō nos sepe nos fugauimus: at nos inquit
ab europa nos nōq̄ abegimus.

P r̄eterea iterrogat? quo pacto maxime hominib?

5   ✦
placere quis possit: inquit sic cum iis iucundissime loquatur assistat autem utilissime.

A t qui herculis laudationem cum sophista quidam esset lecturus: quis enim ait eum uituperat.

A d agelilaum quoque: qui athenis esset in pugna uulneratus doctrinam ait mercedem a thebanis recipis: quibus nec uolentibus: nec scientibus pugnandi doctrinam tradidisti: uidebantur enim continuis agelilai in eos expeditionibus pugnares effecti.

+ I dem spartem muros inuenies ipsos dicebat esse: confinia uero spiculorum cuspides.

I nsuper ad eum qui percunctabatur: quid breuibus sicis lacedaemonii in bello uterentur: quoniam inquit cominus cum hostibus dimicamus.

A nthiocus ephorum gerens: ut accepit philippum Messeniis dedisse agrum: interrogauit an etiam uires eis prebuisset: quibus pro agro pugnares superiores forent.

A regeus quibusdam non suas sed alienas quasdam uxores laudantibus: per deos inquit: de honestis probisque uxoribus nihil temere dicendum est.

Nam quales omnino sunt illis solum manifestum est esse: qui una uiuunt: at reliquos ignorare.

I dem cum per siciliam selenunta sibi aliquando iter esset: intutus quodam in monumento elogium hoc inscriptum.

H osce selenuntos sub portas quando tyrannum.

E xtingunt olim mars ferus abstulerat.
iure inquit interistis qui ardentem tyrannida extinguere temptaueritis: contra enim dimittendum fuit ipsam omnem concremari.

Aristo laudante quopiam illud cleomonis respon-
sum: quod interrogatus: quid bonum regem face-
re oportet responderit: & amicis benefacere: & ini-
micos reddere amicos. Quod quidem responsum:
& si omnium sententia socrati datur: tamē etiam
refertur in Aristonem.

Ad hęc cum quis percunctaretur: quot nam essent
uniuersi spartiate: quot inquit sartis ad arcendos
inimicos.

Item cum a quodam eorum atheniensium lauda-
tio legeretur: quos lacedæmonii occiderant: cuius-
modi igitur nostros ait esse cēses a quibus hi ui-
cti sunt.

Archidamidas ad eum qui charilaum laudaret:
quod æque i omnes mitis ac māsuetus extitisset.
Et quomodo inquit iure quis laudetur si in im-
probos quoque mitem se præstiterit.

Etheateum sophistam quodam uituperāte: quod
in ipsorum concenationem conuiuiumque admis-
sus: nihil locutus sit. Ignorare mihi uideris inquit:
eum qui artem dicendi nouit: etiam tempus dicē-
di nosse.

Archidamus Zensippi filius cum quispiam ques-
set: qui nam sparte præessent leges inquit legiti-
maque principia.

Et ad illum: qui citharoedum laudaret: atque eius
uim admiraretur o uir optime ait: quis ab te ho-
nos probis uiris retribuetur: quando quidem ci-
tharoedum ita laudibus efferas.

Item cum quis ei psalten cōmendaret: inquiring
hic bonus psaltes est: at hic apud nos quidē est
ait ad ius faciundum bonus quoque: proinde

+ quasi referret nihil sine ex instrumentorum sono
siue ex obsoniorum: ac brodii apparatu uoluptas
efficeretur.

+ **A**t qui interrogatus quur paruis a deo sicis ueren-
tur quod pre aliis inquit ppius hostes accedimus.

Et cum ab improbo quodam esset interrogatus:
quinam esset Spartiatarum modestissimus: qui
tui respondit dissimilimus sic.

Idem cum quis ei sua ue uinum polliceretur: non
est inquit opus: nam & plus erogabitur. & que ad
fortitudinem attinent inutiliora faciet.

Preterea corinthiorum urbem adortus cum exer-
citu uidit ex pomerio lepores surrexisse. Itaque ad
commilitones ait: facillime a nobis hostes capi-
entur.

Cum a duobus etiam arbiter acceptus esset: iis actum
in sacellum chalcioce minerum ut iudicatus statet
adiurauit. Qui ubi iurassent ait: iudico igitur ne
uos prius sacellum egrediamini. quam que iurem uo-
lis controuersie sunt soluti iis.

+ **I**nsuper cum ad eius filias Dionysius sicilie tyrannus
preciosos misisset amictus ne quam accepit: qui
ens metuo ne puellę hisce indute uideantur mibi
turpes.

Filium autem intutus cum attheniensibus effrena-
tius pugnantem ait aut adde uiribus: aut animo
sitati deme.

Archidamus Agesilai filius cum a philippo post
cheronie pugnam asperiores accepisset epistolam
ita rescripsit. Si umbram tuam metiri uolueris:
haud nunc maiorem eam inuenias quam esset ante
uictoriam.

I dem interrogatus quanto spartiatę solo domina-
rentur: quantuncūq; hasta assequerentur.

P eriander quoq; medicus illustris arte laudatissi-
musq; in primis cum inepta poemata scriberet.
Quid tandem periander ait: pro gratioso medi-
co malus poeta uocari cupis.

A tq; in eo bello quod aduersus philippum gereba-
tur quibusdam consulentibus esse procul a domo
pugna congregiendum: at non bene hoc inquit
itueri oportet sed an pugnando hostibus presta-
bimus.

A d eos quoq; a quibus quo tempore proelio archa-
das superasset: efferebatur laudibus: melius iquit
esset: si eos prudētia potius q̃ uiribus uicissemus.

E t quo tempore irruptione in archa diam facta ac-
cepisset glios auxilium iis ferre: itaq; illis scripsit.
Archidamus glii quiescere pulchrum est.

I dem in peloponensiaco bello percunctantibus so-
ciis q̃tum pecuniarum foret satis: rogantibusq; ut
tributa terminaret: bellum inquit ordinata non
querit.

A gesilai uero catapultam intutus: cum primum
ex sicilia eēt aduecta o hercules exclamauit: ~~pe- it~~
uiri uirtus.

E t quoniam gręci in iis foederibus quę cum anti-
gono: & cratero icta fuerant rescindendis ei optē-
perare nollent: nec in libertatem se uendicare: q̃si
molestior lacedęmoniorum futurus esset: q̃ mace-
donum principatus: pecudem ait eandem semp
sonare uocem: hominē uero: & multas & uarias:
quousq; animi sententiam absolueri.

A lerytativas cum quidam ei dixisset postea q̃ agis

rex est pugna apud magnam urbem ab antigo /
no superatus. Quid facietis o lacedæmonii / an ma
cedonibus seruietis: respōdit: quid uero possit né
nos antipater in sparta ab interitu prohibere.

B lus insidiis ab Iphricate atheniensium prætore cir
cumuentus: interrogatusq; a militibus quidnam
esset faciundū? Quid enim aliud inquit: nisi uos
saluti consulere: me uero pugnando interire.

B rasidas inurem in caricis comprehensum: cum
esset ab eo morsus dimisit: deinde ad astantes con
uersus inquit: nihil est ita paruum: quod si audet
iniuriam propulsare: non se saluum efficiat.

E t cum in pugna quadam per clypeum esset iacu
lo ictus: hasta e uulnere ictaeducta hac ipsa hostē
interemit.

I dem cum aquopiam hortaretur ad sophistam
audiendum: interrogauit hortatorem quid nam
ille ostensurus foret: & cum ille respondisset lau
dationem herculis: ait Brasidas: quis enim deum
hunc uituperat?

A t qui ad bellum aggressus ephoris: quæcūq; sum
detrimenta ac perniciem illaturus belligeram:
aut moriar.

S ed posteaq; his forte occidisset græcis thraciæ libe
ratus: legati qui lacedæmonia missi fuerant: eius
matrem argileonida adiere: quos cum illa interro
gasset: primum an Brasidas præclare diem obiis
set: ac laudibus ii Brasidam efferrent: dicentq;
nullum alium talem esse. Ignoratio uos inquit
hospites tenet: Nam quanq; Brasidas uir bonus
fuit multos tamen habet sparta illo meliores.

D amonidas cum a chori magistro in ultimā chori

partem locatus esset: euge inquit o ductor chori
excogitasti quo pacto hic quoq; inhonoratus lo-
cus honorabilis fieret.

D amis ad ea quę scripta erant de faciundo decreto:
quo alexander deus esset: concedimus ait alexan-
dro si uelit deus uocari.

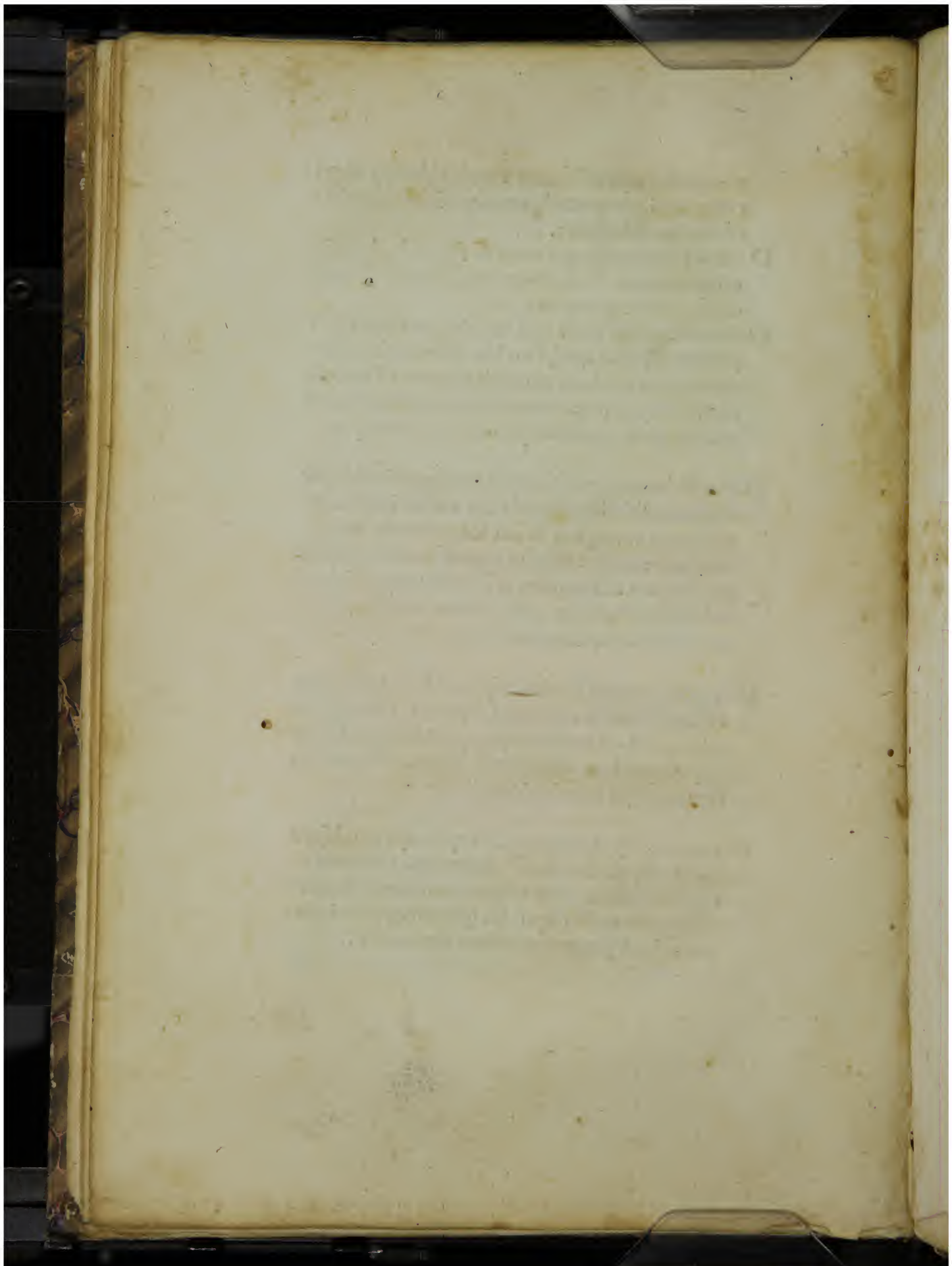
D amyndas cum philippus in peloponesum irru-
pisset: ac dixisset quispiam lacedæmonii sunt ma-
gnis propemodum erumnis obnoxii: ni redierit
cum philippo in gratiam effeminate iquit: quid
erumnarum possimus pati morte contempta.

D ercyllidas cum pirrhus esset cum exercitu in spar-
tiatarum solo: legatus ad eum missus imperante
pirrho: ut aut regem suum Cleonimum recipe-
rent: aut futurum esset: ut cognoscerent se fortio-
res aliorum esse nemine: respondit: siquidē deus
es: haud metuemus: nullam enim iniuriam faci-
mus: sin autem homo: nobis certe nos es melior.

D emaratus cum Orótes asperius secū collocutus
esset: ac dixisset quidnam aspere te De merate
orontes est usus: nihil inquit i me deliquit. Nam
qui ad gratiam sermonem habent detrimento
sunt non qui inimice & maliuole.

I tem cum quis interrogasset: quur qui apud spar-
tiatas clypeos amiserint ignominia notantur:
Quod si galeas thoracasq; amiserint: non notan-
tur: quoniam iis inquit sui ipsorum gratia indu-
untur: ac clypeo communis ordinis causa.

P saltem quoq; cum audiret non malus ait nugator
~~videretur mihi~~

E t in quodam conlessu interrogatus utrum ob
stultitiam an propter uerborum inopiam taceret:
at stultus inquit: silere non potest

I nsuper cum quis interrogasset: quare cum rex eēt
spartā fugerit: quoniā leges iquit sunt ea potiores

E t cū p̄ses qdā ob corruptelę frequētiā ei⁹ amatū pu
erz abduxissz dicētq; o colō tuū amatū puez lū ue
nat⁹: p̄ deos iqt neq̄q̄ ipse uenat⁹ es: sz emisti pot⁹

C um quidam & perles defecisset a persarum rege:
& suasionibus demarati reuertisset cunq; euz rex
eēt interempturus: turpe qdē foret o rex ait q̄ q̄
tempore tibi inimicus fuerat de eius defectione
supplicium sumere nequiueris: quando autem
amicus effectus est uirum interficias

A d illum uero qui regi parasitaretur: ac sepius ca
uillaret in ipsuz de exilio: non tecū hospes ait pu
gnabo: nam uitę ordinem consumpsi

E mprepes ephorus phrymidos musici e nouem
chordis duas bipenne excidit: inquires noli mul
tam deprauare

A p̄net⁹ aiebat omnium: & delictorū & criminuz
mendaces esse auctores.

E uboidas quosdaz audiens qui alienam uxore lau
darent is minime assentiebatur: inquires nulluz
omnino uerbum de uxorio ingenio apud exter
nos esse oportere

E udamidas Archidami fili⁹: Agidosq; frater uiso i
achademia Xenocrate iam seniore: qui cum famili
aribus disputaret: interrogauit: qui nā senex eēt:
cui cum a quopiam respōsum esset: illum esse: et sa

R

3

5
pientem uirum & ex eorum numero: qui uirtutē
quererēt: & quādo inquit ea uter si nunc quera-

Idem cum p̄sum audisset: qui bonum imperato-
rem solum sapientē esse dīsserēt: oratio quidē ait
mīrabilis est: sed qui dicit minime credendus: nō
enim tuba circumobstrepuit. Atq; Xenocrates cū
ad propositam quēstionem dīsseruisset: finēq; fe-
cisset: aderat eudamidas. sed cum quidam ex suis
dixisset: cum nōs adsumus tunc finem dicendi
fecit: at pulchre inquit: si quidem hęc dixit quae
opus erat: cūq; is dixisset: at pulchru; fuerat au-
dire. Num etiā ad istum ait: cum cōnatus fuerit
ueniamus: & ut itum cōnet rogemus

Idem a quopiam interrogatus: cur ciuib; ipsis bel-
lū aduersus macedonas decernentibus: quietem
agere ipse temptet: respōdit quia mihi opus nō
est mendacii istos arguere.

Et cum quis palmas de persis susceptas afferēt: ad
bellūq; hortaretur ignorare mihi uideris inquit q̄
si idem sit eū qui mille pecudes superarit cū; lupis
quingenta pugnare

Ad hęc cum psaltes quidam secunda fortuna usq;
esset interrogatus cuiusmodi is sibi uideretur: ma-
gnus inquit parua in re demulsor

Propterea cum quis athenas laudaret ait et quis hāc
ciuitatem dilaudarit: quā nemo etiā uictor dilexit

Arguo autem quopiam dicente laconas peregrī-
natione deteriores reddi: quippe qui a patius
legibus excedant: at uos inquit profecti spartam
nō deteriores: sed meliores potius reddimini

Et cum proclamasset alexander in olympia exuli-
bus omnibus prēter thebanos reditum ī patriā

pater: proclamatio ait o thebani ifortunata quidē
ē uerū glorioſa: ſolos enim uos alexander metuit

Interrogatus quoq; quanobrez ante pericula mu-
lis imolarent: quo bonis inquit uerbis actioēs cō-
tingant

Euricratidas anaxādridis filius percunctante quo-
piam quāobrem ephori quotidie de contractib⁹
iura reddūt: quo etiā inquit iter hoſtes inuicē no-
bis fidē habeamus

Zeuxidamus: cum quis percunctaretur: quare de
fortitudinē leges ſine ſcriptis ſeruarēt: nec ſcriptas
illas iuenibus legādas darent: quoniam aſſueſci-
endi ſunt ait: ut probis actionibus potius q̄ ſcri-
pturis attendāt.

Idem etolo quopiam dicente: iis qui probitate uti
poſſent: bellum eſſe paci p̄ferendum nequaquā
per deos ait ſed hiſce mortem uitę anteponendā.

Erondas cum athenis eſſet: audiſſetq; damnatum
ocii quendam: iuſſit eum oſtendi ſibi: qui multa
libero digna homine damnatus fōit

Thearidas cum enſe; cote ſubigeret interrogatus
an acutus eſſet: inquit acutior calumnia .

Themisteos p̄dixit leonidę regi futuram ipſius
commilitonumq; ad thermophilas inter nitionē
erat enim uates . Cum autem a leonida mitteret
Lacedęmonia p̄textu quidem: ut futuros caſus
nunciaret: re autē uera ne ipſe quoq; periret neq̄
eſt paſſus: quippe qui diceret: ego ad pugnandū
ſum miſſus non ad ferendum nuncium

Theopompus ad illū qui interrogarat: quo pacto
regnum quis ſecuriſſime tueretur: reſpondit ſi
p̄ticipes amicos iuſtę licētę auctoritatq; fecerit:

& ne subditi afficiantur iniuria: pro uiribus pro-
uiderit

Et ad hospitem qui diceret: etiam apud ciues suos uo-
cari se laconi studiosum: melius inquit esset tuorum
teritium: quam laconum studiosum uocari

At qui Aelios legato inquitente: se ob id solum a ci-
uibus suis missum quod solus laconicum uiuendi
morem aduassset et utrum ait o glie tua ne an aliorum
ciuium uita melior est? Qui ubi suam meliorem esse
respondisset: quoniam igitur inquit modo haec urbs
seruari queat: ubi in magna multitudine unus est
duntaxat bonus

Item quopiam dicente propterea seruari spartam: quam
reges scirent imperare: minime ait. sed eo magis
quam ciues scirent parere

Et ad pylios qui maiores ei honores decreuissent:
scripsit mediocri honores tempore augeri: imo-
deratos autem euanescere

Ad haec cum quis murum ei ostentaret: percunctaturque:
an et firmus et altus esset: minime inquit si mulierum sic

Therycon e delphis ueniens: uisus in Isthmo philip-
pi castris quam angustias cepisset: malos ait ianitores
uos o corinthii peloponnesus habet.

Thectamenus cum esset ab ephoris morti adiudica-
tus abibat surridens: atque ex astantibus quopiam
interrogante an etiam spartae iura contemneret
mini inquit: at gestio: quod haec mihi multa soluenda
est. quam nec efflagitatum ab aliquo nec acceperim
mutuo

Hippodamus quo tempore agis aduersus archyda-
mum instruebatur acie: simul cum Agide dum
spartam missus: quo illic quae opus foret: praestaret.

at hic ait nō ne p̄clari⁹ obibo diez: si pro sparta
me uirum gessero: erat autem natus annum sup̄
octogelimum: posteaq; armis sumptis stans ad
regis dexteram pugnando moritur

Hippocratidas cum carię satrapes ad se litteras de/
disset: quod lacedęmoniis uir quorūdaꝫ insidiatū
consciis insidias tacuerit addidissetq;: quonā mō
ille esset usurus: ad eum rescripsit. Si tu quidem
magno aliquo bono hominem affecisti: interime
sin autem nullo e solo eice proinde atq; timidum
ad uirtutem

Et cum ei aliquando occurrisset adolescens quem
amator quidam sequebatur: ruboreq; adolescens
ille perfunderetur: cum talibus ait incendendum
est: quibus cum uisus eundē sis colorō seruatur?

Callicratidas classis p̄fectus cum a lysandri ami/
cis rogaretur: ut unum quendam ex inimicorū
numero enecandum sibi assentiretur: & quinq;
gīta ipse talēta acciperet: & si uēhemēt ei pecuniis
ad nautarū obsonia op⁹ erat: haud tñ concessit.

Et cum cleander consiliarius dixisset: at equidem
accepissem: si tu fuisses: respondit: & enim ego
quoq; si tu essem

Idem cum uenisset ad Cyrum iuniorem sardis: e/
rat enim Cyrus lacedęmoniorū socius: ob classis
pecunias: primo die nunciari iussit adire se cyrum
uelle. Quem ubi bibere audiuit: operiar inquit: q/
ad biberit: atq; tunc quidem ne i urbanior uidēt:
abiit posteaq; accepisset: nequaq; fieri posse: ut die
illo conueniret.

Postridie uero cum eum rursus biberem: audit:
ac se minime admitti: ubi dixisset: nō ita studēdū

esse accipiendis pecuniis: ut nihil indignū sparta
faciūdum ephesum abiit: multa iis mala imminere
suadens: qui a barbaris primi essent i deliciis ha-
biti: ac sese ipsi docuissent contumeliam: ac pro-
brum ob diuitias pati: iurabatq; ad astantis se cū
primum Spartam attigerit facturum omnia pro
libertate græcorū: quo & maiori terrori barbaris
forent & cessarent orare illorum vires quibus iui-
cem utantur

Interrogatus etiam quales uiri essent Iones: serui
inquit boni sunt: liberi autem mali

Et cum a Cyro stipendium militibus promitteret
ad ipsum autem munera: stipendium solum ac-
cepit: munera remisit: inquit haud oportē pri-
uatam ei amicitiam secum esse: sed quæ cum oī-
bus lacedæmoniis communis esset: secum etiam
existere

Idem cum ad Argimifas foret classe dimicaturus:
dixissetq; hermen gubernator bonum esse inde
abnauigare. Nam triremes athenientiū cē multo
pluris: inquit: & quid nam hoc? at fuga cum tur-
pis est tum spartæ detrimentosa uerum manen-
do uel mori uel uincere est optimum

Ad hæc factis sacrificiis cū audisset ex augure sci-
tillis portendi uictoriam exercitui imperatori aut
mortem nihil deterritus ait: nō præter unū spartæ
Nam me mortuo nihil erit patria deterior: s; ce-
dente hostibus deterior est futura Itaq; pro se de-
clarato Cleandro duce aditus nauali pugna præ-
liando interit.

Cleombictus Pausaniæ filius cum peregrinus quā
cum eius patre de uirtute contenderent: hucusq;

ait te pater est melior: donec etiā tu genueris.

Cleomenes Anaxandridę filius homerum aiebat lacedęmoniorum poetam esse: at hesiodu; elotū atq; seruorum. Nam alterum rei bellicę alterum agricultura; pęcepta reliquisse.

Idem cum fecisset dierum septem cum argiuis inducias: seruato tempore eos quoniam foederibus fiderent dormientis tertia nocte adortus: alios iterem it alios egit in seruitute; Cum uero obiurgaretur quod iusiurandū trāsgressus esset: aiebat addicrum iusiurandum minime noctes addidisse ac maxiē quod quoq; quis malo hostes affecerit: id tum apud deos: tum apud homines cā putari iudicioq; antiquius.

Verū ipse argis cuius urbis gratia foedera fregerat: frustratus est: quoniam mulieres iis quę a sacris arma detraherent sumpsere de ipso ultionem. Et ad postremum captus mente paruo abrepto gladio se ipse incidit a pedum iuncturis: & in letalia usq; loca uitamq; reliquit ridens atq; letabundus.

Et cū uates dissuaderet exercitū in argiuorum urbē duci: reditum enim futurum turpem ubi ad urbē accessiss; uidissetq; tum portas clausas tum mulieres in muris stantes: hic tibi ait reditus turpis uidetur esse in quo uiris mortuis uxores portas clauferunt.

Idem ad argiuos se conuiciis obiurgantes tanquā periurum: & impiū maledicendi iquit mihi uobis ius est: mihi uero uos ualde afficiendi.

Samiorum autem legati cum eum rogarent ut aduersus Policratem tyrannum bellum gereret: ob idq; longiore oratione uterentur: orationis iquit

uestre: quæ quidem ab initio dixeritis haud me-
mini propterea uero neq; media itelligo sumā aut
nequaquā probo

Preδο isuper cum ilacedemoniorum agrum feciss;
incursum: dicentq; ubi captus est. Id propterea ē
a me factitatum: quoniam alimentum quod prę-
berem militibus non habebam. Itaq; ad eos qui
haberent: nec sponte darent ablaturus ueni: per
deos inquit malitia celer est

+ A tqui nequam homo quispiam cum maledictis e-
um honoraret: certe propterea inquit in omnes
ipse maledictis: quo respondentes nō satis tēporis
habeamus de tuo uitio loquendi

+ E t cum ex ciuib; quidam diceret oportere bonū
regem mitissimum prorsus esse ita inquit: quoad
contemptui non sit

+ I dem cum in longam egrotationem traheretur:
expiatoribusq; ac uatibus fidez: quam minus ātea
cōsueuerat adhiberet: ob idq; qspiam miraretur:
quid miraris inquit: non enim idem nunc sum q
tūc erā. Cum ergo idē nō sum nec eadē ēt probo

+ A d hęc cum sophista quidam de fortitudine pluri-
ma uerba faceret: risit is quidem: dicente autē so-
phista: quid rides cleomenes: cum et me de forti-
tudine dicentē audias: et ipse rex sis: quoniā iquit
o hospes si irundo quoq; de fortitudine loquere-
tur: idem hoc facerem. Sin autem aquilę orō eēt:
uēhementer quiescerem

A rguiis quoq; dicentibus priorem cōflictū rursus
eum pugnaturum: miror inquit si trium sillabaz
additione meliores nunc estis q̄ antea fueritis

A tqui cū quispiā in eum cōuitio uteretur: diceretq;

delicatus es o cleomenes ac melius est inquit ꝑ
iniustum: Verum tu pecuniarum es studiosus:
et si tibi habundꝑ hꝑ sunt

Et cuz ꝑsalten ei commendare quis uellet cuz alias
utrum laudaret tum ꝑsalten eum esset grꝑcoruz
optimum dicebat: hic autem copiam ex iis qui
prope aderant ostenso per deos iquit hic ē apud
me faciundi iuris artifex omnium optimus

Pꝑꝑterea cuz Mꝑander sami tyrannus ob ꝑersarum
impetum ad spartam fugisset ostentassetqꝑ quꝑ
cunqꝑ adu exerat: aureaqꝑ: & argentea pocula: & qꝑ
uellet elargiretur: non solum nullum accepit: sed
etiꝑ ueritus ne inter alios quosdam oppida nos
distribuēꝑ ad ephoros ꝑfectꝑ melius ait Sparte
esse ut suus hospes samius e ꝑeloponeso abiret:
ne illius suasionibus Spartiatarum aliquis malus
efficeretur ii uero obtemperantes Meandꝑ eodē
die proclamantes expulerunt

Insuper cum quis dixisset cur Argiuos qui sꝑpius
nobiscum bella cōtēdūt: non e medio ꝑst uictoꝑ
riam sustulistis: quoniam si e medio sustulissetꝑ
inquit: non haberemus qui iuuentutem tanquꝑ
exercerent.

Idem cum quis ꝑcuntaretur quamobꝑ Spār
tiatꝑ hostium spolia diis non offerrent quoniam
inquit a timidis sunt

Cleomenes cleobroti filius cum ei gallos pugnaces
quis daret: diceretqꝑ eos esse huiusmodi qui ꝑ
uictoria pugnando interirent: ꝑꝑterea ex his
mibi aliquos dato qui interimant: illi enim sunt
hisce meliores

Labotus cum quis longiore oratione uteretur ait

quid mihi pro paruis rebus magna facis sacrificia
Nam quantum rei sat fuerit: tantum tibi dicendum est
Leotychidas ille primus cum a quopiam facile mutabilis esse diceretur propter tempora inquit non quemadmodum uos estis ob uestrum ipsorum uitium.

Ad eum uero qui interrogabat quoniam quis pacto maxime presentia bona tueatur: respondit: si non omnia fortunę crediderit

Interrogatus quoque quid maxime liberis pueris discendum esset: ea inquit quoque sint eis cum in uiros uenerint profutura

Idem percunctante quopiam quam ob causam minime Spartiatę potu uteretur inquit ne pro nobis aliis ipsi consultemus

Leotychidas Aristonis filius cum quis dixisset Demarati familiares in eum maledicere: per deos inquit nequaquam miror. Nam bene dicere nemo istorum possit

Ad propinquiorem autem portam cum draco esset clauis aduolutus: uatesque prodigium esse affirmaret: minime id quidem mihi uidetur inquit at si clauis draconi esset aduoluta prodigium foret

Et ad philippum tenebrarum misteriorum cultorem qui uehementissima mendicitate premeretur: ac diceret tamen fore: ut ii qui se disciplinae mysticę operam dedissent: foelicitate consequerentur: quid nam ego ait o fatue non quam primum moreris: quo a miserie fletu paupertatisque quiescas

Cum quis autem esset percunctatus: cur hostium arma diis immortalibus non offerrent: quoniam inquit quod ob possessorum timiditatem uenati sumus:

nec a iuuentute uideri nec diis offerri decet

Leon Eurycratide filius interrogatus quam quis urbē habitās tuto habitat: ubi inquit neq; plura incolentes possidebunt neq; pauciora. Et ubi ius firmitatem roburq; accipiet: iniuria non infirmitatem ac imbecillitatem.

Atq; in olympia cum cursores intueſtur: qui ut dimitterentur studerēt: idq; quo plus lucri assequerentur: quanto aut magis pro uelocitate quam p iusticia cursores student.

Idē cū quis de rebus haud inutilibus uerba fecisset intempestiue: nō opportune hospes iquit ~~opportuno~~ ~~uteris~~

Leonidas Anaxandridg filius: & cleomenis frater ad quendam qui dixisset pręter regiam dignitatē alio nihil nobis pręstas: at ~~ni uobis inquit melior extitisset dignitatem regiam adeptus non esset~~

Et cum uxor Gorgo percunctaretur: quo tempore ad termophylas cum persa pugnaturus egredēt: si quid sibi pręciperet: iquit: ut & bonis nubas & bona ~~paris pignora~~

Dicentibus autem Ephoris eum patricos secū ducē ad termophylas: haud inquit paucos ad quod p/ ficiſcimus negociū

Iterum cum ii dixissent: non quid aliud facere decreuisti? quid nam inquit aliud: q̄ barbarorum trāsitus uerbo īpeditur? re uero p/ rēcis interitur?

At qui in termophylis cum iam esset: ait ad cōmiltones: dicunt barbarum in proximo esse: quare tempus non est terendum. Iam enim aut uinceſ barbaros: aut nos mori libet.

Et quopiam dicente a barbarorum sagittarū ictib? :

neq; solez ipsum intueri licere: propterea iquit eo
id gratius: quod sub umbrā cum ijs pugnabimus
Idem cum alius dixisset adsunt prope nos: ergo iquit nos quoq; prope illos adsumus

Ad hoc cum quis dixisset o Leonida aduersus multos cū paucis dimicatur? sic ades Si me Inqt multitudini fidere existimatis: nec omīs grēcīa satis ē breuis enim parīs p illorū multitudine sin autē uituribus uel hic numerus satis est. Alio uero eadē dicēte: attamen Inquit mecu3 multos traho ut moriturus

Propterea cum xerxes scripsisset licet tibi ubi mecum instrui quam cum deo pugnare uelis habere grēcī principatum rescripsit Leonidas. Si quē i uita honesta sunt cognoscere: abstinere pfecto alienarum rerum cupiditate apud me longe magis ualet: mors ipsa p salute grēcīz quam principat? in grēcos

Rursum cum Xerxes scripsisset mitte ad me arma: rescripsit uenit et accipe.

Et cum iam hostes adoriri uellet: ac magistri eqtū dixissent alios. n. sotios expectandos ēē: nō enī i adsunt inquit qui sunt pugnaturi: an nescitis eos solos pugnare aduersus hostes: qui & uerentur: & metuunt reges

Milites autem monuit: ut prāderēt: tanq̃ ad inferos cēnaturi

Insuper interrogatus cur uiri fortissimi illustrem ac prēclaram mortem obscure uite anteponunt. quoniam inquit alterum naturę alteru3 sui ipsorū proprium putatur

Et cum cēlibes uellet incolumes: sciretq; perspicue

illos id minime tolleratuſ: ſcuticis inſertis epiſtolis cuiq; datis eos ad ephoros miſit

Item cum ex adulta etate tris ſeruare uoluiffet. ii re cognita eas epiſtolas accipere noluerunt: Quin unus dixit non nūcius ſed pugnator ſequutus ſu3.

Secundus iſtic inquit manens melior ſimiat tertius non equidem poſt hoſce ait: ſed ate pugnabo

Locatus polygnyde: ac Sironis pater cum ſibi eſſet a quodam nunciatum e duobus filiis alterū mortuum eſſe: diu ſciebat3 inquit eum mori oportere.

Lygurgus legumlator uolēs ab inueterata preſenti3 uiuendi conſuetudine ciues intemperatiorem uitę ordinem traducē: & honeſtos probosq; efficiē: erāt enim uictu & ſumptuoſo & delicato: duos enutrit catulos ex eodem patre ac matre genitos: qꝫum alterum diſmiſſum domi edacitati: crapuleq; aſſuefecit: alterum ſecum ducens uenationibus exercuit: deinde iis in contionem actis uepres illic poſuit: & quedam gulę irritamēta. Subinde lepore dimiſit: cum uero conſueta uterq; petiſſet: & alter cepiſſet leporem: ait aſpiciſtis o ciues quod eode3 nati genere inſtituto uitę qꝫ uehementer inuicem diſſimiles differenteſq; euaserunt. quodq; ad res honeſtas: atq; illuſtres artificioſior exiſtit exercitatio qꝫ natura Sed ferunt aliqui nō eos adductos catulos qui eiſdem parentibus nati eſſent: ſed alē ex cicuribus alter ex uenatoriis: deinde deteriore natum genere uenationibus exercuit: at meliore natum Lurchationibus ſolum aſſuefecit: inde uterq; ad quę fuerat aſſuetus impetum cū feciſſet eſſetq; declaratum quanto educatio: & ad bonu3 & ad malū adiūmēto ſit: ait Lygurgus. Sic noſq;

¶ o ciues splendor generis: quē multi admirantur:
herculisq; posteritas nihil adiuuat: ni ea geſſerim?
Quapropter ille omnibus ſe hominibus clariore
nobilioremq; oſtendit: & id quidē ſi res honeſtas
per omnem uitam exercemus ac diſcimus.

Idem ſolo diuiſo & in omnes equa portioē ſorteq;
distributo: fertur aliquando poſterior tempore: cū
ex peregrinatione per agrum nuper demeuſz trā/
ſiens poſitos aceros ſimiles equalesq; uidiſſet
affectum leticia ſurriſſe dixiſſeq; ad aſtantes q̄
omnis laconica multorum fratrum uidetur eſſe:
qui modo eam diuiſerint

Et cuſ ad eſ alienū reſcindendum hortatus aggre/
ditur etiā omnem ſupellectilem ex quo diuidē:
quo in equalitatem omnino: & diſſimilitudinez
tolleret: intuens lacedæmonios grauit ac moleſte
ferī manifeſtam ablationem nummum tū aureuz
tum argenteum infirmum irritūq; effecit: ac fer/
reo ſolo utendum imperauit: ad cuius ſolutionē
diſſiniuit ut ad id uſq; quod neceſſariū foret totā
ſubſtantiam haberēt: Quo quidem facto omnis
iniuria e lacedæmone eſt erecta. Nā nec furari nec
corrumpere muneribus: nec alium priuare: aut
rapere quiſpiam amplius quicq̄ poterat. quando
quidem id neq; occultare: neq; poſſidere iucunde:
neq; uti ſine piculo: neq; aut exportari: aut iportari:
tuto quiret

Ad hec inutilia ex urbe omnia ſuperuacanea; ex
urbe exegit. Quare neq; merchator neq; ſophiſta:
neq; uates: nebuloue neq; rerum laborataz artifex
ſpratam ingrediebatur. Nec enim nummū apud
eos qui eſſet in uſu lygurgus conceſſerat: ſ; ferrū

dūtaxat cōstituerat qđ mina est aginēsis pōderis:
ualoris autem greorum quattuor

Et cum aduersus delicias bellū aggređi diuitiaꝝq;
desyderiū auferē aīo uolutasset:cōuiuia itroduxit.
Itaq; ad illos qui percunctarentur quāmodrē hęc
constituissent:& cum armis minutatim diuissē:
quo inquit alacriter:ac facile imperia admitterēt:
at siquid tumultuarent:paucis daretur erratum:
& ut etiam ex equo cibus potusq; esset:nec ullis
potulentis:esculentisue Pręterea nec strato:aut
uasīs:aut alia quāpiam re omnino diues pauperi
antecellat.Cumq; diuitias negligendas contem-
nendasq; reddidissē:quippe quę nemini:nec usui
nec ostentationi esse possent dicebat ad familia-
res:q̄ pulchrum est o socii ex operibus diuitias
demonstrare:cuiusmodi uero sunt quoniam cęcę

Insuper curam adhibuit:nec ante cęnatis domi fa-
cultas esset ad conuiuia proficisci:aliis esculentis:
potulentisue repletis.uituperabant autem eum
reliqui proinde atq; incontinentes & ad cōmunē
uictum demolitum:qui minus secus aut bibeūt:
aut edēt:multabat q; is q; manifeste cēt dephēl.
Itaq; agis diu posteaquam rex creatus est militia
reuersus. debellauerat enim athenienses cum uo-
lens uno die apud uxorem cęnare portiones ac-
cerferet eas tribuni militum non misere.Quod eū
ephoris innotuisset ab his multatus est

Huiusmodi ergo constitutiones cum locupletes i-
niq; molesteq; tulissent:in eum insurrexere male-
dictis iactuq; insequentes:quippe quem lapidib;
uellent obruere:pulsus autem e foro elabitur:&
alis anticipato itinere in eđdem defugit minerug

Chalcioecg. Et cū retro faciē uertiss; ei9 oculū ba-
culo Alcander insequens eruit. At hunc publico
decreto cum accepisset ad cruciatum nec male af-
fecit: nec reprehendit: quin potius eū uitę uictusq;
sociuz habens reddidit: nō modo laudatorem cū
sui ipsius: tum etiam communis uitę ac uictus:
Verum etiam totius uiuendi morumq; instituti
studiosum. Illius uero calamitatis monumentuz
in sacellum Chalcioecg mineruz statuit quam ob-
tileti appellauit: oculos enim dores optilos dicūt

Idem interrogatus: cur scriptis legibus non eēt us9:
quoniam inquit eruditi: ac prouecti necessario in-
stituto: quod pro tempore usui est: probant.

Item quibusdam percunctantibus: quare culmen
ēdibus securi imponendum imperat: ualuas autē
ferra duntaxat: nullog; alio feramento: quo inquit
cives omnibus in rebus: quas in ēdes importāt:
mediocritatē seruent: nec habeant ex iis quicq;: quę
apud alios habentur in precio

Ex qua quidem consuetudine Leotychiden ferunt:
qui primus Sparte regnauit: euz apud quempiā
cēnaret: uidissetq; domus tecti apparatus: et sūptu-
osum: atq; tabulatum hospitem rogasse: an qua-
drata apud eos ligna nascerentur

Interrogatus etiam lygurgus quamobrez aduers9
eosdem hostes s;pius expeditiones ducēdas pro-
hibuisset: quo ne s;pius inquit repugnare con-
suescentes bellandi peritiam caperent. Quare A-
gesilao quoq; regi non mediocri dandum crimini
uisum est: quod cōtinuis in boeciam incursum:
ac pugnis thebanos instruxerit: qui lacedęmonis
resisterent: propterea saucium antalcidas cum euz

uidisset: per pulchrā ait doctrinā a thebanis mercedem recipis: quibus uel inuictis: ac nescis pugnandi disciplinam tradideris

Alio etiā querēte quāobrem uirginum corpora cursibus & luctationibus ac discorum iaculorumque actibus exercuisset: quo iquit radicatio gignēdoꝝ robusto principio in robustis sumpto corporibus pulcherrime germinet: Ipsique partus robuste perfectentes: & facile & pulchre doloribus resistent ac si qua necessitas acciderit: possint & pro se ipsis & pro natis & pro patria pugnare

Et cum uirginum in pompis nuditatem quidam reprehenderent: atque causam quererent: ut inquit illi de quibus uir studiis exercitate nulla eis recedant: neque corporis uel uiribus uel ualitudine: neque animi ambitione: ac uirtute: & ut etiam ob exteram gloriam sint animo elatiore

Itaque de gorgoē uxore Leonidę huiusmodi quoque responsum traditur. Nam cum quēdā ut uidet peregrina ad eam dixisset. Solę uos lacrimę uiris imperatis: respondit Solę enim nos uiros parum

Et cū eos qui nubere noluisent a spectaculo gymniciis in ludis prohibuisset: eis deque ignominiam addidisset: effecit: ut gignendis filiis: qui diligentissime proficerent. Nam eo honore: atque obseruatia: quā senioribus iuniores pręstāt: illos prauit: & illud in Dercyllidam dictum quauis spectatus imperator esset: reprehendit: nemo. Ei enim aduenienti quispiam e iunioribus subsellium nequaquam cessit inquit: nam nec tu mihi qui cedere genuisti.

Percūctate autem quodam cur sanxisset nuptui

puellas sine dote dari: quo inquit: neq; ob egestatem sine uiris ullae dimitterentur: neq; propter opulentiam expecterentur. Sed quisque potius spectato puellę ingenio: ac moribus in capienda uxore moueretur: ob id autē ornandi etiā studiū ex urbe amouit

+ **I**dem cum nubendi tempus certum statuisset: tūq; mulieribus: tū et uiris ad eum: qui huiusce rei quæreretur: respondit: ut partus ex adultis geniti ualentiores essent

+ **A**d illum uero: qui miraretur qđ uirum simul cū nupta cubare prohibuisset: imperassetq; ut plurimū diei cum equabilibus una esset: noctes autēq; totas quiesceret: cum sponsa uero: & clam & non sine pudore congregederetur: ait ut & ualentiores corporibus quādo quidem ad satietatem usq; nō couerint: & amando semper sunt noui: natoq; robustiores pręstent

Ad hęc odorum preciosumq; unguētum amouit: proinde atq; olei contagium ac perniciem. Itemq; tingendi artem: tanq̃ sensus assentationē. Et omnibus cultus: ornatusq; corporei opificib; spartā inaccessibilem fecit: proinde ut artis prauitate artes inquinantibus. Tanta uero illis temporib; mulierum erat pudicitia tantumq; aberat ab ea: quę posteris seculis secuta est mulierum procliuitate: ut incredibile sit: eas superiore tēpore adulterio obnoxias extitisse

Atq; Geradę cuiuspiam hominis spartiatę uetustissimi dictum celebratur: qui rogatus ab hospite quid apud eos adulteri paterentur: nam se nullā uidere legem hac de re a Ligurgo latā iquit nullā

o hospes adulter apud nos fit. Subdente autem illo: at si fieret: idem inquit Geradas. Nam quod inquit modo adulter fiat. sparte: ubi diuitiarum delicie cultusque omnis ornatuque corporeus ignominie est. Verecundia uero: ac decorum magistratuumque obedientia: & habetur in pretio honoraturque in primis

Idem ligurgus ad eum qui popularem principatum in urbe constituendum hortaretur: ait tu primus in tuis sedibus popularem principatum facito

Percunctante uero quopiam quamobrem parua adeo: tenuiaque deorum immortalium sacrificia statueret: quo inquit nunquam ab honoranda diuina re desistamus

Et cum ea sola certamina in quibus manus minus tolleretur exercere ciues iussisset eiusce rei causas percunctanti: quo nullus ipsorum ait laborando defatigari assuescat

Interrogante etiam quodam: quare frequenter castra muranda iuberet: ut maiore inquit detrimento inimicos afficiamus

Alio iterum quereunte: cur turris oppugnare prohibuisset: ne inquit aut a muliere: aut a puero aut ab aliquo huiusmodi homine fortiores interimantur.

Item consulentibus thebanis de sacrificio: ac luctu: quem Lucotheus prestarent: consilium dedit: siquidem deam ducerent haud lamentarentur. Sin autem hominem arbitrentur non proinde: ac de sacrificio crificarent

Rursum quereantibus ciuibus: quo pacto hostium impetum repellamus: si pauperes inquit fueritis: nec alter magis quam alter interrogetur.

Ac iterum de muris quærentibꝫ inquit eam urbem :
quæ uiris: non lateribus cincta essent : sine muris
nequaquæ esse

Propterea Spartiatæ diligentiam comæ adhibeant
quoddam Lygurgi de hac re dictum celebrantes.
quod & pulchros coma magis decoros et turpes
formidabiliores faceret.

Monebat autem qui belli in fugâ uertissent hostes:
uitissentqꝫ eo usqꝫ insequerentur: quoad foret ui-
ctoria confirmata: deinde continuo reditum face-
rent non modo non moris græcanici eē inquit
illos qui cessissent enecare: sed eam quoqꝫ esse uti-
litatem: quod cum hostes scirent lacedæmonios
eis parcere qui cederent: sustinentis uero tollere:
fugiendum utilius: q̃ manendum esse ducerent.

Atqꝫ percunctante quopiam quamobrem hostium
cadauera spolianda uetuisset: ne circa spolia tēpus
terentes inquit haberēt in pugnando negligentꝫ:
quin potius paupertatem una cū ordiē seruaret.

Lysander cū a dionysio sicilię tyranno ad eius filias
præciosiores sumptioresqꝫ amictus missi essent:
eos nequaquam accepit: inquit uereri se ne hisce
turpiores uiderentur

At paulo post ad eundem tyrannum ex eadem urbe
Aristas missus cum ad eū quoqꝫ Dionysius duas
misisset stolas iussissetqꝫ: utram mallet: accipere: ac
portaret ad filiam ipsam: inquit illam melius e-
lectionem. Quare utraqꝫ accepta abiit.

Acer item Lysander cauillator: & admodum decip-
piendo uarius ut qui et iustum i eo quod cōdu-
cit & honestum incommodo collocaret: aiebat
uerum præstare mendacio utriusqꝫ autem proinde

ut expediret et estimationem et precium definiri.
Ad eos uero a quibus uituperaretur: quod plu-
rima decipiendo ageret: proinde atque degenerasset
ab hercule: quodque res non aperto Marte efficeret
sed dolo: furridens respondebat: quo leonis non
assequeretur: uulpis pellem assuendam esse

Et cum ab aliis accusaretur: quod quæ in mileto iu-
ratus fuerat: nequaquam obseruaret: aiebat puerorum
esse talis decipere: uirorum autem iure iurando

Idem ubi ad capræ flumen athenienses ex intidiis
uicisset: ac eos preisset fame: urbem cepit. scripsitque
ad ephoros Athenæ captæ sunt

Ad argiuos uero: qui de soli finibus cum lacedæmo-
niis disceptarent: sequi iustiora uis loqui dicerent di-
stricto gladio: qui huius ius habet optimè de soli
finibus disserit

Boetios quo tempore per eorum agrum transiret
tumultuantis inter se intuens misit ad eos percun-
tatum: utrum rectis hastis an declinatis per ip-
sorum agrum iter faceret

Et cum uir megarensis in publica contione auden-
tius dicendi licentia apud eum uteretur: tua uerba
o peregrine inquit ciuitatis indigent

Idem ubi Corinthii defecissent ad eorum muros
profectus cum lacedæmonios timidiusculos ado-
riando aspiceret: lepulque uisus esset fossam transi-
lles: non uos pudet inquit o spartiate huiusmodi
hostes formidare: ad quorum moenia lepores ob-
ociosam inermemque uitam dormiunt

Ad hęc in samothracia oraculum ea petenti sacerdos:
ut sibi diceret: iussit quod iniquissimum esset a se
opus in uita perpetratum Quare lylander interrogauit

utrum tuo an deorum iussu facere hoc oportet:
Illo autem prę metu iussu deorum inquit. Tu
ergo ait absis aeminus:& ego illius iniquitatem
enarrabo:si percussentur

Item cum a persa interrogatus:quam potissimuz
remp.laudaret:tam inquit quę fortibus ac timi/
dis premia digna reddiderit

Ad eum uero qui dixisset ipsum a se & laudari &
defendi:duo inquit boues mihi in agro sunt:
utroq; autem scilente plane scio:& qui nihil ope/
ratur:& qui operatur

Idem cum a quopiam conuiciis afficeretur:ait di/
cito crebrius o peregrinelle:dicito nihil omittens:
si tuum iis malis euacuare animum possis:quoꝝ
plenus uideris esse

At qui postero tempore cum post eius obitum in
contraditione sociali Agesilaus uenisset in lylādi
ędes quo litteras de ea controuersia consideraūt:
Eas enī lysander apud se seruabat:repperissetq;
libellum ad lysandrum de rep.scriptum:ut opor/
teret ab euryprotidis ab Agadisq; regnū: auferre:
atq; in medium ponere:& ex optimatibus electi/
onem facere:quo nō herculis posteris:sed illi po/
tius daretur bonos:qui talis fōit uirtute iudicat⁹:
qualis hercules extitisset:cum ea etiam ille in di/
uinos honores sublatus esset:& hanc quidem o/
rationem edere & ad ciues afferre aggressus est:
quo inde demonstraret:quod latebat:qualis ly/
sander fuisset ciuis:et is quidem is agēs in lylādi
amicorum calumniam:aiunt autem Cratiden:q;
p id tēporis primari⁹ iter ephoros eēt:ueritū ne
oratio:si lecta foret:assentionem faceret:repre/

hendisse Agesilaum dixisset; non Lylandrum
effodiendum esse. Sed eam potius oratione cal-
lide persuasueq; compositam una secum defodi-
endam

Ad hæc illi qui eius filias procati fuerant: deinde post
obitum: quoniam pauper esset inuentus: eas ab-
nuerent: ab ephoris mulctati sunt: quoniam quæ-
diuitem existimantes colebant: ubi iustū: ubi fru-
gi: ac probū ex paupertate cognoscent: despiciant

Mamertes missus legatus: cum a quopiā ex illi loci
hominibus laudibus summis efferretur: quod
amicis pluribus abundaret: interrogauit an explo-
raturum haberet quo nam modo abundans amicis
pluribus periculum facturus sit

Id aliter cum item discere quereretur aduersa inquit
fortuna experimentum faciet

Nicander cum quidā dixisset argiuos male de ipso
loqui. Nūq; igitur igit dant poenā: qui de bonis lo-
quuntur male

Percunctante aut quopiā: quare barbā comāq;
nutrissent: quoniam inquit proprius ornatus uiro
est oīum pulcherrimus ac minime sumptuosus.

Et cum ex atheniensibus quidam dixisset: oīum
Nicander admodū admittitis: uera inquit narras
at non quemadmodum ues ut acciderit stude-
mus negociis

Panthoedas legatione in asiā fūgens ostentātib;
ei quibusdam murum: & magnum & sublimen
per deos inquit peregrini pulchra est mulierum
domus

Idem in academia cum philosophi multa seriaq;
dicerent: ac deinde Panthoedam interrogat ē:

quid hi sibi sermones uideretur: quid uero aliud
inquit q̄ boni. Ceterum utilitatis habentes nihil
si minus uos ipsis utamini

Pausanias Cleombroti filius deliis aduersus athe-
nenses de insula desceptatibus: dicentibusq; ut se-
cundum suam ipsorum legem neq; mulieres in i-
sula pariunt neq; mortui humanantur qm̄ igitur in-
quit pacto hęc patria uobis sit in qua neq; fuit
uestrum ullus nec erit

Exulibus autem hortantibus: ut aduersus atbeni-
enses exercitum duceret dicentibusq; cum de ipsi-
us laudibus in olympiacis ludis predicaretur: solos
athenienses aduersus eum insibilasse quit nam
igit̄ existimatis iquit eos facturos: si male affecti
fuerint: qui bene affecti insibilant

Et quopiam percunctante cur tyrteum poetam ci-
uitate donarint: quo iquit nunq̄ peregrinus nobis
preesse uideatur

Ad eum quoq; qui cum corpore esset infirmus con-
suleret aduersus hostes terra mariq; dimicandum:
uis ne igitur inquit te ipsum exutis uestib; ostē-
dere: qualis es qui nobis pugnandum consulas!

Idē sūptuositatē uestis in barbarorum pręda cu-
quidam admiraretur: melius esse inquit ipsos esse
multifaciundos: q̄ quę multifaciunda sunt pos-
sidere.

At post uictoriam de medis ad plateas iussit prę-
paratam persarum cenam suis apponēdam: quę
cū mirabili sumptu esset: per deos inquit Lurcho
est perses qui cum tam multa haberet ad massas
nostram ueniebat.

Pausanias Plistonactis filius ad illum a quo esset

interrogatus quamobrem ex priscis legibus apud ipsos mouere liceret quoniam leges inquit uiris non legibus uiros oportet dominari

Item cum Teggeae post exiliū lacedæmonios laudib⁹ efferret: ait quispiā: cur igitur non mansisti Spartę sed fugisti potius: quoniam ne medici quidē inquit apud eos qui bene ualēt: sed ubi sunt egrotantes uersari consueuere

Ad illum uero qui ab eo percūctaretur: quo pacto trachas uincere quiret: si medicum inquit constituerimus ducem

Et cum medicus eum consideraret diceretq; nihil habes mali: non enim te medico inquit uitor

Idem cum ab amico quodam reprobenderet: quid in quenpiam medicum malediceret: nec eum tñ expertus nec ulla affectus iniuria: quoniam inquit si essez istū expertus: minime uiuerem

Insuper cum medicus ei dixisset: senex es factus: quia inquit non sum te usus medico

Dicebat etiam hunc medicum esse optimum: qui non sineret egrotantis morbo marcescere: sed quā celerrime sepelliret

Paedaretus dicente quopiam magnū esse hostiū numerum: ergo inquit eo maiorem gloriam consequemur: quo plaris enecabimus

Quendam uero intutus: qui tametsi mollis natura erat: tamen propter modestiam laudaretur a ciuib⁹ ait nec uiros mulierum similis laudandos eē neq; uiroꝝ mulieres: nisi mulierem necessitas aliqua coegerit.

Idem cum in trecentorum numerum non esset elect⁹ qui honos in urbe ordine præstabat: hilaris

surridensq; abibat: reuocatus ab ephoris: & quid
rideant interrogatus inquit: quoniam ubi gratulor:
que me trecentos meliores habet ciues

Plistarchus Leonide filius ad eum qui interrogas-
set: quam ob causam a primis regibus minus ap-
pellarentur: quoniam inquit illis erat opus rege
agide: at illorum posteris nequaquam

Et cum quidam patronus causarum ridicula dicet:
non canebis inquit peregrine continua ridicula:
quo ipse non fias ridiculus: quemadmodum ii lu-
ctatores sunt: qui se continuos in luctando prestant.

Item ad eum qui lusciniam imitaretur: libentius
ait peregrine lusciniam ipsam audirem

Dicente autem quodam ipsum a quopiam maledi-
co laudari: miror id quod ait: ni me fortasse mortu-
um: & quis nunciarit. Nam bene loqui de uiro
nemine ille potest

Plistonax Pausaniæ filius cum atticus quidam rhetor
inlitiã lacedæmoniis obiceret: recte inquit narras
Nam e grecis omnibus soli nos mali nihil a uo-
bis didicimus

Polydorus alcamenis filius: cum frequentius quis
minitaretur inimicis: nescius inquit es maximam
cruciatus partem abs te consumi

Idem cum exercitum aduersus Messenam educent
interrogauit quidam an esset aduersus fratres pugna-
tarus: minime inquit: sed in id agri se profecturus
de quo nondum esset fors habita

Argiuis autem rursus post trecentorum illorum
pugnam uniuersis acie superatis. Polydorum socii
hortabantur: ne opportunitate pretermitteret.
Sed hostium adortus murum urbem caperet. Nam

cū et uiri periissent: et uxores desertę essent: id facili-
limum factu fore: Quare ad eos ait ex qua pugna ad-
uersarios uincere mea sententia honestum est. S; qui de agri terminis pugnauerimus urbem capere
cupiamus iniustum esse duco. ueni enim ut agrum
recuperare non ut urbem occupare in

Interrogatus etiam quamobrem spartiatę fortiter
in bello discrimen subeunt: quoniam enim uereri
duces non metuere didicere.

Polykratidas ad regios pretores una cum aliis le-
gatione fungens cum ab iis interrogaretur: utrum
priuati adessent: an publice missi essent: si ait im-
petrauerimus: publice missi sumus: Sin minus im-
petrauerimus priuatim adsumus

Phoebidas cum quidam ante leuctrense discrimen
dicerent: diem hunc demonstraturum forte; uir;
monstrare saluum posset

Et cum in eo loco a Clitoriis obsideretur: qui & dif-
ficultis esset: & expers aquę fertur in ea foedera ue-
nisse: ut solum bello partum eis cederent: si una secum
sui omnes ex proximo fonte biberent. Nam fontem
hostes presidiiis tenebant: post iusiurandum uero
coactis omnibus qui secum aderant uoluisse illi:
qui nollet bibere: regnum dare. Quod cum nemo
admisisset: sed bibissent omnes: ipsum ubi post
omnes descendisset: ac sese aqua insparisset etiam
presentibus hostibus adortum esse: agroque potitum
proinde atque non bibisset

Telecer ad eum qui dixisset patrem maledictis in
ipsum uti: nisi iis inquit dignus essem: haud pat-
uteretur

Dicente autem fratre non exque ciues ei aduersari: atque

sibi cuꝫ iisdem tamē parentibus natus sit: at istud
inquit absurdius. Nam quas ipse nescis: ego iniu-
rias pati scio

Interrogatus etiam: quid mos apud eos esset: ut
iuniores senioribus assurgerent: quo inquit ita hi
habentes in maioribus natu honorandis maiore
honore parentes prosequantur

Et cum quispiam esset percunctatus quantum
substantię possideret: plus inquit: q̃ sat est

Charilaus interrogatus quamobrem Lygurgus
pauca adeo tulisset leges: quoniam inquit pauca
dicentibus paucis etiam legibus opus est.

Percunctante autem quodam quā puellas aperta
facie uxores autem uellata in propatuluꝫ agerēt:
quia iquit puellis uiri sunt inueniēdi: at uxoribꝫ
uiri seruandi

Idem cum mācipium quoddam audacius sibi ad-
uersaretur: ~~piat~~ irascerer: enecarem te

Atqꝫ interrogatus a quopiam: quam putaret esse
optimam remp. inquit in qua plurimi ciues iui-
cem sine seditione uelint de uirtute certare

Item cum quis percunctaretur: cur omnia deoruꝫ
signa cum armis essent apud ipsos posita: quo in-
quit: nec quē in homines exprobrationes: obpro-
briaqꝫ dicuntur: propter timiditatem in deos refe-
ramus: nec iuuenes inermes diis immortalibus
preces habeant.

Ad illum quoqꝫ qui esset percunctatus: quare nu-
trirent comam: quoniam inquit ex omnibus hic
& naturalis ornatus ē et minime sumptuosus

Samiorum legatis prolixiore oratione utentibus
dixere spartiatē: prima quidem obliui sumus:

na h's ornatus

postrema uero ignoramus: quia rex memoria exciderunt

Cum longa orator proluxa; usus oratione respon-
siones peteret: quas ciuibus referret: refer igitur
dixere & te dicendo: & nos audiendo uix desuisse

E t ad thebanos aliquibus de rebus contradicentes
dixerunt: aut sapere minus oportet aut plus
posse.

Lacon interrogatus: quam ob causam menti pilos
plurimum nutris: quo inquit canos intues nihil
agam ipsis indignum

Alius cum esset quis percunctatus: quare sicis
breuibus utimini: quo inquit cominus cum ho-
stibus manus conseramus

Laudante quopiam fortissimos pugnatores. Lacon
inquit in troia

Alter cum audisset quosdam in caena ad biben-
dum ui cogi non etiam ad edendum inquit ui
coguntur

Pindarus cum scripssisset grece sustentaculum athene:
Lacon ait greciam funditus ruituram: si huius-
modi sustineatur sustentaculo

E t cum quis intutus in tabula quadam picta lacon-
as ab atheniensibus iugulari diceit fortes quide
athenienses: Lacon tempestiue subdidit: & ii q-
dem i tabula

A d quendam uero: qui calumniosa maledicta libet
audiret: lacon ait desine aures a duersus me beni-
gne prestare

A d eum qui plecteretur: ac diceret inuitus errauit:
dixit quispiam inuitus igitur etiam plectere

I ntutus quidam homines qui dum uita decederet

in fellis currulibus sedebant: absit inquit: ut hic
sedeam unde non licet assurgere seniori

C hii cum aliquando e cena abeuntes in ephororum
curia uomuissent: currulibusq; in fellis: ubi sede-
bant ephori: deiecissent: uehementer primum qui
ea fecissent inquirebant: an ciues ii essent: Vt ue-
ro chios extitisse senserunt: proclamauere: chiis
promittitur lasciuiare

C um quis amygdalas duplo uiliore precio: quā du-
ros silices uenire aspiceret: non quid rari inquit
sunt lapides

L uciniam cum quis uellisset ac pax inuenisset car-
nis ait uox hoc ē: & aliud nihil

L acon quis cum cinicu; Diogenē cōplecti statuā
gneam uidisset: in magna ui frigoris: percunctat⁹
est: an rigeret: quod cum ille negasset: ait quid
nam igitur magnum facis

E t cum metapontino cuidam lacon metu; expro-
braret: attamen inquit non parum alieni habem⁹
agri: hic autem ait: non solum igitur meticulosi sed
etiam iniusti estis

• **P** eregrinus quidam cum sparte rectus in alterum
crus indueretur calceis: ait ad lacona: nequaquam
tu lacon mea sentētia quantum ego temporis
tantundem ipse stares super pede. Qui excipiens
non enim starem inquit: & ex anseribus quidem
nullus est: qui non staret

C um quis artis rhetorice laudibus efferretur: aliq; s
lacon ait: at per geminos ars si ueritatem non teti-
gerit: nec est: nec unquam sit futura

A rgiuus aliquando cum dixisset multa spartiatay
sepulchra apud nos sunt: dixit lacon: at argiuorū

- apud nos ne ullum quidem proinde: atq; ii sepe
argos adorti essent a spartam argiui nunquam
- L**acon captiuus cum ueniit diceretq; preco: lacona
uendo: increpuit inquit: captiuum proclamato
- Q**uidam ex iis militibus qui apud lysimacum
merebant ab illo interrogatus: non quid esset ex
micipiis **T**u aut putas inquit stipendio quat tu-
or obolorum lacona ad te iturum
- C**um thebani laconibus uictis ad leuctra ad ipsuz
eurotam essent: & quidam iactabundus diceret:
Vbi nunc lacones sunt: Lacon ab iis captus: non
adsunt inquit: non enim uos huc uenissetis
- A**theniensibus rogantibus: quo tempore urbem
tradiderant. Samum sibi dimitterent: dixerunt:
cum num fueritis: tunc alios quoq; habere postu-
late. Ex quo etiam prouerbium illud est: qui sese
ipse non habet samum uult.
- V**rbem quandam cum lacedemonii ui cepissent
ephori dixerunt: perit luctatio iuuentutis. Non
enim post hac iuuenes habebunt: qui sibi repu-
gnent.
- A**liam urbem rege lacedemoniorum pollicente se
penitus euerfurum: nam ea laconibus negotia
plerunq; prebuerat: nequaquam permiserunt in-
quientes nullo modo euerter: nec tolles iuuentu-
tis cotem
- L**uctantibus Pedotridas qui pueros exerceret:
atq; erudirent: haud preficiebant: quo non arte: s;
uirtute honori studerent. Itaq; Lysander interro-
gatus quonamodo eum charon uicisset: ingenio
inquit atq; industria
- P**hilippus quo tempore i eorum uenisset agruz cu

scripsi. Et: utrum amice se ire uellent: an hostilit
responderunt neutrum

Legatum quendam cum ad antigonum Demetrii
filium misissent: euz multauere: quoniā audisset:
uocauisse illum regem: quāuis medimnuz ānong
cuiq; a rege in caritate portaret.

Demetrius cum crimini daret: quod legatum unū
ad se misissent: non igit̃ satis est dixerūt ad unū
unus.

Flagitiosus quidam sententiam optimam cum
tulisset: hanc quidem admiserunt: at illo agnito
sententiam alteri qui honeste uixisset inscripse-
runt.

Fratres cum inuicem dissentirent: ii patrem mul-
ctauere: quod filios dissidentis despiceret.

Psalten aduenam mulctauere: quoniam digitis ci-
tharam pulsaret.

Duo pueri pugnabant: quorum alter falce alterum
uulnerauit loetali uulnere: familiaribus autē pue-
ris cum is esset pugnā dimissurus pollicentibus
auxiliū se laturos: & illum qui percusserat interē-
pturos: nullo modo per deos iquit. Non enim est
iustū & enī ego fecissem hoc: si iustum assequi po-
tuisssem fortiq; fuisssem.

Alter puellus quoniam adesset tempus: quo furari
liberis pueris lege fas erat: quodcūq; quis posset:
dabaturq; turpitudini deprehendi: ubi qui secum
una aderant: pueri uiuam uulpeculam furati ei
custodiendam tradi dissent: & ii qui illā amiserāt
quesitum uenissent: uulpeculam hic subiecit sub
amictum bestia uero exasperascenti: ac puerilatus
ad exta usq; deuorāte: ne palam fieret: quiescebat.
Sed ut demum post illorum ambitionem factū
pueri aspexere: culparentq; dicentes melius fuisse
manifestasse uulpeculam: q̃ celare ad mortē usq;
minime quidem inquit sed longe melius esse do-
loribus q̃ somno diem obire: aut hominum ser-
monibus diuulgari: q̃ ob molliciam turpiter ui-

uere curauerim.

Cum quidam in laconas in itinere incidissent dixissentque: secunda estis fortuna uisum: nam hinc nuper latrones abiire: dixerunt ii nequaquam per bellicosissimum Enyalium: sed illi potius uisum sunt qui in nos non inciderunt.

Lacon interrogatus: quid sciret: dixit liber esse.

Puer spartiatu ab Antigono rege captiuus factus ubi uenisset: alius in rebus omnibus emptori parebat: quascumque libero faciundas existimabat: ut uero imperauit: ut matulam ferret: haud passus est: inquam non seruiam. Et cum ille surrexisset: hic ascensa testa ubi dixisset disces emere: se ipsum immisit: atque obiit.

Alter cum ueniret dicente quopiam: si te emero eris frugi: etiam si minus inquit emeris.

Alius captiuus cum ueniret: addente preconem mancipium uenundare: execrabilis inquit: non captiuum dicis.

Lacon muscam in signis loco habens in clypeo & hanc sane non maiorem uera musca ubi deridentes quidam dixissent: hoc ad latendum esse ab eo factum imo inquit: ut manifestus fiam. Sic enim proxime hostes aggredior: ut hoc insigne ipsorum uisui magnum sit.

Alter cum in Symposio lyra esset adducta: non laconici inquit est moris nugari.

Spartiatu interrogatus an securi esset ad spartam uiam inquit qualis accesseris: leones enim emin? proficiscuntur a leone: lepores autem uenamur etiam intra tabernaculum.

In palestrico manuū nexu cum prostratus quispiam

colluctatorē frustra pulsaret: atq; ad terram tra-
heret: ubi corpore defatigatus deficeret: illius bra-
chium mordebat: & alter ait mordes o lacon sicuti
mulieres nequaquam inquit alter: sed ut leones.

Claudius ad bellum egressus quibusdam cum sequen-
tibus: ac ridentibus: conuersus ait mala capita non
est cum hostibus fugiendo pugnandum: sed ma-
nendo ordinemque tuendo.

Alter ictus sagitta cum uitam relinqueret: non hoc
inquit sibi cure esse: quod moreretur: sed quod a
molli ac semiuiro sagittario esset occisus: egissetque
ipse nihil.

Cum in tabernam meritoriam quis deuertisset: pa-
randumque cauponi dedisset otsonium: ubi alter
caseum atque oleum petiisset: ait si caseum habere
etiam obsonio egerem.

Ad eum uero qui lampin eginetam beatum dice-
ret: quoniam ditissimus esse uidebatur: erat enim
gubernator multarum nauium: lacon ait non at-
tendo foelicitati quae pendeat ex funibus.

Cum quis dixisset lacona mentiri is respondit: libe-
ri enim sumus: alii uero si quando uera non dicunt:
plectendi sunt.

Cum quis cadauer rectum sistere uellet: atque niteretur:
ubi factis omnibus id nequisset: per geminos ait
intus aliquid esse oportet.

Tynnicus Thrasibuli filii mortem fortiter tulit. In
hunc uero epigramma huiusmodi factum est.

Exanimis pitanen clypeo thrasibulus in acri
Confossus septem uulneribus rediit:

Passus ab argiuis quae tergo nulla gerbat:
Tynnicus hunc igni cum daret haec loquitur;

Flere decet timidos oculis te nate sepulchro:
Condo meum siccis ac lacedæmonium.

Alcibiadi atheniensi cum aquæ plurimum balnea-
tor funderet: lacon ait: quid nam hoc: ut in mûdo
ualdeq; sordido plus præbet.

Philippo macedone quædam per epistolam lacedæ-
moniis impante: ire rescripserunt: lacedæmonii
philippo: de quibus nobis scripsisti non.

Cum autem in agrum laconicum philippus fecis-
set impetum: at omnes perire uiderentur: dixit
ad quædam ex spartiatis: quid nunc facietis o la-
cones: quid enim inquit aliud q̃ fortiter morie-
mur? Soli enim græcorum nos liberi esse: ac non
parere aliis didicimus.

Post aduersam agidis pugnam obsides antipatro
petente pueros quinquaginta eteocles ephorum
gerens ait pueros quidem minime datum ire: ne
malis moribus imbuerentur patria institutione
priuati nec ciues forent: senes uero aut mulieres si
uellet duplo etiam pluri datum ire. Eo autē gra-
uiter minitante nisi acciperet: publice responde-
runt: si grauiora morte imperites: facilius morie-
mur.

Not 3

Senex in olympiis dum ludus perageretur: specta-
re affectabat: ubi autem sederet: non habebat: In
multos uero profectus locos erat: & contumeliæ et
cauillo recipiebaturq; a nemine. Vt autem ad la-
cedæmonios uenit: pueri omnes assurrexere: Plu-
resq; uiri cessere locū: at ceteris græcis plausu morē
admiratis: ac summis laudibus efferētibus: senex
ut mouit canumq; caput barbamq; senilem & la-
chrymasset ait: heu misero mihi: ut omnes græci

que honesta sint norunt: sed iis lacedæmonii utunt
foli.

Ferunt autem quidam idem athenis q̄ accidisse.
Nam cum pane thenga agerentur: attici ipsi senē
probris insequabantur: quippe qui eū ut susceptu
ri inuitabant. Si uero accederet non recipiebant.
Ut autem petitis fere omnibus ad lacedæmonios
uenit spectatores omnes e sedibus assurgentes lo
cum cedebant. Eo autem facto mirifice turba de
lectata insigni admodum significatione applau
sit: atq; spartiatā quis dixit: per geminos atheniē
ses quidē que honesta sunt sciunt: nō autē agūt.

Mendicus a lacone petiit: at si tibi iquit dedero eris
pauperior: tuq; uero huius ineptitudinis qui pri
mus porrexerit auctor est futurus: quippe q̄ mer
tem te fecerit.

Lacon ubi quempiam uidisset: qui res diis immor
talibus congregaret: nihil ait curare deos: qui se ef
sent pauperiores.

Cum quis adulterum apud turpem uxorem com
prehēdisset: afflicte autem ait: que tibi necessitas.

Alius oratorem audiens: qui magnos uerteret ora
tionis arbitus: at per geminos ait fortis quidem
homo hic ad nullum propositum instruit: atq; ex
ercet linguam.

Cum lacedæmona quis uenisset honore inspecto:
quem iuniores senioribus præstabant: In sola iqt
sparta senescere conducit.

Interrogatus lacon cuiusmodi tyrteus poeta esset
bonus inquit: qui iuuentutis animos: & contume
lia imbuat & stultitia.

Alter cum in dolore oculorum egredere ad bellū:

Not
j
& aliqui ei dicerent: quo uadis ita affectus aut qd
facturus. Si aliud inquit ~~nihil~~ egero saltem hos-
tis gladium hebetabo.

Buris & spartis lacedæmonii ultro ad Xerxem per-
sarum regem ad cruciatum tui lacedæmon pro-
oraculo erat obnoxia profecti. Nam caduceato-
res a rege ad se missos lacedæmonii occiderāt: ubi
uenissent ad regem: iusserunt: quo uellet modo
se pro lacedæmoniis interimeret. Sed ut ille admi-
ratus uiros liberauit: rogaretq; apud se ut mane-
rent: Et quō nā pacto dixere uiuere hic possimus:
patria legibusq; relictis: & iis uiris pro quibus tā-
tum itineris morituri uenimus.

At cum indarus dux maiorem in modum roga-
ret: ac fore diceret: ut ii & que honorarēt: atq; illi q
amici maxime apud regem ad dignitatem pro-
uecti essent: dixerūt ignorare uideris nobis cuius-
modi res est libertas: cui mentis compos per sarū
regnum haud prætulerit.

Lacon quoniam die superiore hospes cum declinaf-
set: postridie uero stratis usus large magnificeq;
excepit in scendit strata: eaq; pessundabat: addens
propter hęc heri ne in scorio quidem dormiui.

Alter cum uenisset athenas: aspiciens athenienses
qui pernas: & obsonium proclamarēt: & publica-
nos ac lenones gererent & alia inepta opera age-
rent: nihilq; turpe ducerent: ubi in patriam reuer-
tisset: percunctātibus ex eo ciuibz: qualia essent:
que athenis uiderat: per simulationē dicebat om-
nia esse honesta orationeq; monstrabat ~~etia apud~~
~~athenienses honesta censerit turpe autem nihil.~~

Alius quapiam de re interrogatus respondit: non

autem is qui interrogarat: respondisset tu menti-
ris: uides ne inquit te uanum esse: qui quæ noris
interroges. N.

Venerunt aliquando legati lacones ad lygdamin
tyrannum: ut uero ille differens sepe congregi tar-
daret: diceret autem eum omnibus in rebus mol-
liter habere: at isti narrato dixere: nos nequaquam per
deos immortalis ad se uenisse: ut palestram se-
cum luderemus: sed ut differeremus.

Lacona quempiam cum quis mysteria edoceret in-
terrogabat: quid impium maxime egisse sibi con-
scius esset: hic autem ait: dii ipsi norunt: At ubi il-
le magis magisque urgeret: ac diceret: omnino id
eloqui te oportet: contra lacon interrogauit: cui me-
prius oportet eloqui: tibi ne an deo. Illo autem di-
cente deo: tu igitur inquit abscedito. N.

Alter cum noctu monumentum præteriret: ac de-
monium quoddam uidere uisus esset: incurrebat
ut id lancea tolleretur: atque infligens inquit: quo me
tugis bis moritura anima.

Alius cum optasset ab leucade se ipsum iacere: locum
in scendit: altitudineque inspecta auersus est: Quod
cum ei daretur probo: inquit non existimaram
optioni: alia maiore optione opus esse.

Alius in acie cum esset ensem in hostem dimissurus
quoniam receptui cecinissent: non etiam demisit.
Quodam uero percunctante cur hostem: quem
ceperat non occidisset: quoniam inquit melius est
parere principi quam necare.

Laconi cuidam cum in olympia uictus iterum esset
dixit quis tuus aduersarius o lacon te melior fuit
minime inquit: sed prosternendo aptior.

N.

Eorum qui ad conuiuia ingrederentur cuiq; natu
maximus monstratis foribus: per has ait uerbū
nullum egreditur.

Et cum nigrum: quod dicit ius apud eos maxime
probaretur adeo: ut seniores ne carnem quidem
appeterent: sed eam adolescentibus cederent: fert
dyonisiū sicilię tyrannus huius gratia emissę la
conicum adolescentem: eiq; imperasse: ius illud
sibi pararet ac sumptui nulli parceret: quod cum
deide gustasset: offensus despuisse: coquinq; di
xisset: rex hoc ius tibi uescendum est: ubi te laco
nice exercueris: & in Eurota laueris.

Lacones ubi modice in conuiujs biberint: abeunt
sine funali: nō enim licet pergere preuo lumine:
neq; hanc neq; aliam uiam: quo assuescant: & ex
tenebris: ac noctu sidenter intrepideq; proficisci.

Litteras pro necessitate discebant reliquarum uero
disciplinarum admittebant nihil nec hominum
magisq; librorum: erat autem illa iis disciplina: ut
honeste parerent: labores constantissime perfer
rent: pugnandoq; aut uicerent aut interirent.

Degebant autem sine tunicha amictum unum in
annum capientes. Erantq; corporibus squalidi:
& qui balneis ut plurimum unguētisq; abstine
rent: dormiebant etiam una pro alis: & turmis in
thoris ex arundinibus factis: quas secus eurotā
nascentis ipsi conuehebant: summitates mani
bus non ferro confringentes per hyemē uero eos:
qui lycophones appellantur sibi subiciebant: tho
risq; immiscebant. Ea enim materia calidi quiddā
habere uidebantur.

Amare præterea eos pueros: q; probo essent animo

permissum erat: coire autē cum ipsis turpissimū
censebatur: proinde atq; non animus: sed corpus
potius amaretur: qui uero esset accusatus: proinde
ut ad dedecus congregiens: is erat per omnem ui-
tam infamis.

Mos etiam fuit iuniores interrogari a senioribus &
quo proficiscerentur: & quō obrem. Atq; qui minus
responderet: aut causas neceret obiurgari. Qui
uero se prestante delinquentem nō obiurgasset:
pari castigationi erat obnoxius: cui etiā deliquēs
ipse: Et qui castigationem moleste ferret: in ma-
gno erat obprobrio.

*ho nō uenerunt in legem
pater et senex*

Idem si quis in delicto esset deprehensus oportet
bat hunc quandam in urbe aram circuire: ac uitu-
perationem quandam in se ipsum uersu compo-
sitam canere: quod aliud nihil erat: q̄ ipsum semet
obiurgare.

Erat autem mos non proprios dūtaxat uereri pa-
tres: atq; iis parere: sed omnes etiam seniores ue-
recundia prosequi: & illis in uiis cedere: e sedibusq;
asurgere: quietissimeq; transire. Itaq; uis quilibet
habebat nō quemadmodū in aliis ciuitatibus suo-
rum filiorum: & seruorum ac possessionum: sed
etque proximi ac suarum rerum: utq; maxime iis
communibus uterentur: & proinde atq; de rebus
domesticis curam gererent.

Et qui puer a quopiam castigatus ad patrem detu-
lisset: turpe erat audienti patri: si minus cum rur-
sus castigasset: credebant enim sibi ipsis ex insti-
tutione patria nil turpe filiis impetrare.

Furantur autem pueri ex esculentis quicquid
possint discentes: ii quidem ingeniosissime dor-

et

mientibus: aut negligentius custodientibus insi-
dias tēdere. Qui uero fuerit deprehensus uerberi-
bus exuriaq; mulctatur: tenuis enim iis uilisq; ce-
na est: quo sua industria indigentiam propulsan-
tes audere callereq; coguntur.

In faciundo autem conuiuio propterea persimo-
nia utebāt: ut assuescerent repleti nōq; possentq;
famē ferre. Ita enim arbitrabantur uel ad bellum
utiliores fore: si possent etiam sine cibo labores tol-
lerare: & continentiores: tenuioresq; in multum
usq; tempus degerent a paucitate sumptus.

Et sine obsonio degere & que: atq; escam omnē ad-
mittere id existimabant ad meliorem ualitudinē
corporum ab alimenti paucitate habitudinemq;
accedere putantes ii quidem ipsum spiritum: qui
prē nimio alimento in profunditatē: latitudinēq;
prēmat: in altitudinem corpora non prēssum at-
tollere: facereq; pulcherrima: graciles enim & ma-
cilentis habitus artuum agilitati parēt: habitiores
uero: & carnosus onere suo reluctantur.

Ad hęc nemine minus modulis carminibusq; stu-
debant. In his autem stimulus quidam inerat ad
uim animi scitandam: & ad impetum quasi furē-
tem quendam: atq; strenuum inducēdum: ac di-
ctio erat & facilis & seuera: habebatq; aliud nihil:
q̄ tum eorum laudationes qui generose fortiterq;
uixissent: ac prēclare ac fauste pro sparta accubuis-
sent: tum etiam eorum uituperationes: qui metu
id agere detrectassent: proinde atq; tristēm uitam
miseramq; uixissent.

Erat prēterea prēceptio quēdam atq; iactantior ex-
citatio pro g̃tatum dignitate ad uirtutem. Tribus

enim choris pro tribus ætatibus in celebritatibus
cōstitutis unus senectutis incipiens canebat. Nos
olim fuimus robusti iuuenes: florētis uero ætatis
alter respondens inquiebat: nos autē sumus: quod
si uelis periculum facito: at pueritię tertius nos
autem erimus multo profecto robustiores.

Atq; numeri primi illi: quibus & in tripudiis: & ad
tibiam cum in hostes ferrentur: utebantur: ut &
fortiter & audenter ageret: mortemq; contemne-
rent incitabant. Nā ligurgus bellicę exercitationi
studium musicę admiscuit: quo bellandi uehemē-
tia modulatione temperata consonantiam conue-
nientiamq; haberet. Itaq; rex anteq̃ pugnas iniret
sacrificabat musis: quo & oratione præclaraq; me-
moria digna facinora pugnares redderent.

Quod si quis prisce musicę quicq̃ transgrediretur:
haud sinebat. Vnde etiam Terpantrum: qui &
uetustissimus esset: & reliquis per id temporis citha-
redis præstaret ac heroicas res gestas laudibus ef-
ferret: ephori tamen multauerunt: eiusq; acceptam
citharam affixere: quod unum solum neruum
ob soni uarietatem superfluo intendisset: Simpli-
cioris enim duntaxat modulos probabant: Et thi-
motheū quoniam caruiis modulis studeret: epho-
rorum unus arrepto gladio interrogauit: ex utra
parte abscideret qui superesset ad septem neruos.

Preterea omnem sepulchrorum superstitionem ly-
gurgus sustulit concedens: & in urbe sepellienda
cadauera & secus sacella habenda monumenta
piculaq; amouit: & ne qd una sepelliret: uetuit:
Sed condentes corpus puniceo amictu: & oliue
frondibus æque omnis circundarent.

Inscriptiones quoque in sepulchris fierent: prohibuit nisi eorum: qui belli obiiissent. Itemque & luctus & lamentationes.

Ad hoc peregrinari eis non licebat: ne externis moribus ac malis uiuendi disciplinis imbuerentur.

Atque ne peregrini: qui in urbem confluerent mali cuiuspiam doctores ciuibus existerent: eos urbe exigendos statuit.

Ei autem ciui quisquis puerorum institutionem minus seruasset: ciuitatis iura communia non erant: quidam uero tradidere: quicumque etiam peregrinus ciuilem hanc exercitationem seruauisset pro ligurgi sententia eum participem factum portionis initio constituit.

Vendere insuper non licebat.

Vicinorum seruis eque ac propriis uti mos erat eodem modo: & canibus & equis nisi iis opus esset heris.

Et in agro si quis re aliqua egeret ubi aperuisset: portaretque possessoris res necessarias: obsignatum penum relinquebat.

In bellis amictibus puniceis utebantur: tum enim color eis uirilis uidetur: tum coloris sanguinolentia plus meritis imperitis prebet: tam etiam ne apud hostes letis clamoribus increbesceret: si quis eorum saucius fieret: sed lateret illos id potius propter utilem coloris similitudinem.

Dum imperatoriam calliditate uicerit hostes: marti bouem sacrificat: quandoque autem aperto proelio: gallum assuefacientes ii quidem ductores suos non solum bellicosos esse: uerum etiam imperatoria calliditate astutiaque pollere.

Supplicationibus & optatis addunt iniuriam pati

posse: Eorum autem supplicatio erat propter bonas actiones: quæ pulchra sunt: dare & amplius nihil.

Venerem colunt armis præditam: atque deos etiam omnis & foeminas & mares lanceas habere faciunt: tanquam omnes bellicam uirtutem habeant: adduntque præterea qui prouerbio utuntur qui manum ad aliquid fert uocare fortunam: proinde atque oporteat deos inuocare: cum quid aggressura acturique sunt: secus uero minime.

At quo pueri a uinositate abhorrent: eis mæcipia madida monstrabant. η

Mos eis fuerat ne ianuas quidem pulsare: sed clamare extrinsecus. η

Pectinibus non ferreis: sed arundineis utebantur.

Comedias & tragoedias nequam audiebant: quo neque serio neque ioco audirent: quæ legibus contradicerent.

Archilochum poetam cum esset lacedæmone eadem hora expulere: quoniam accepissent eum poetice scripsisse melius esse amittere arma quam moi sic enim ait.

Aspida quæ circum periit mihi callipon alto.

In luco saron possidet ille meam

At caruisse armis quam mortem occumbere præstat

Aspide pro capta mox melior dabitur.

Puellis & pueris communia sunt sacra

Siraphidam ephori multauerunt: quia a multis iniuriam acciperet.

Scutatum militem interemere: quoniam telam quandam in scutum imposuisset.

Adolescens qui in gymnasio uersaretur: quoniam

uiam quę ad pyleā duceret nesciebat: punierunt.
Cephibosphontem qui posse diceret de quauis re
diem totum differere: ieecerunt iniquientes oportere
re bonum oratorē rebus parem habere orationē.

Pueri apud eos celi uirgis totum diem in ara orthie
dianę ad mortem usq; persepe perferunt hilares:
ac gestientes emulatione uictorię inuicem contē
dentes: quis ipsorum: & diutius: & magis uerba
tolerant: Et qui uictor euaserit tam illustres cla
rusq; habet: q̃ qui maxime. Dimicatio uero ipsa
uocatur difflagelatio: fit autem singulis annis.

Vnum uero id quoddam ex pulchris uisum ē bea
tisq; institutis: quod exuberantiam oculi ciuib; ly
gurgus inuenerit. Nā in sordida arte uersari nul
lo modo licebat: at ne in questuaria quidem quę
operosa in congeriem: negotiationesq; contineret:
fecerat enim diuitias: & spernendas & contemnē
das omnino. Verum mācipia eis agrum colebāt:
redditumq; ferebant superius cōstitutam. Eratq;
execrabile: si q̃s plus mercedis quęq; posceret quo
& illi propter lucrum ministeria libenter exequē
rentur: & hi ne plus rursus quęrent.

Prohibebāt etiā & esse naute: & uti nauali pugna:
uerum cū posteriore tempore per nauale pugnā
maritimi principatus potiti essent: rursus cum
ciuium mores inquinari intuerentur destitere.
Sed rursus mutatione sunt usi: quemadmodum
in aliis rebus omnibus. Et enim conuectis ad lace
demonios pecuniis qui conuexerant morte dam
nati sunt. Nam alcameni & Theopōpo regibus
oraculum redditum est fore: ut auaritia periret
sparta. Verūtamē lysander cum fecisset captiuos

athenienſes:& auri & argenti multum inuexit:&
hi quidem exceperunt uirumq; honorarunt:Itaq;
lygurgi legibus cum urbs uteretur: iuſiurandūq;
ſeruaret:gręcię principatum bonitate legum:&
gloria annos quingentos tenuit. Cum ea uero
paulatim tranſgrederetur:& habendi auiditas di
uitiarumq; ſtudium inuaderet:tum uires dimi
nutę ſunt:tum ſocii propterea ſunt eos exoſi:atta
men q̄uis ita haberent:poſt philippi macedonis
uictoriam ad cheroniam cum omnes eum gręci
& terra et mari imperatorem appellaffent:ac etiā
alexādrum filium poſt fuſos euerſoſq; thebanos:
ſoli lacedęmonii licet urbem ſine muris haberēt:
effentq; admodum pauci ob continua belli: tum
etiā longe imbeciliores:& qui facile capi poſſent:
tamen cum breues admodum quaſdam lygurgi
inſtitutiones ſcintillas adhuc ſeruaret: neq; una
militare: nec cum his: nec cum aliis deiceps mace
donicis regibus: neq; in communem conſeſſum
ingreſſi ſunt: neq; tributum tulerunt: quouſq; de
ſpectis omnino lygurgi legibus a propriis ciui
bus in tyrānida acti nec amplius quicq; ex patria
inſtitutione ſeruantes:& aliorum effecti ſimiles:
ſuperiorem gloriam elationemq; amiſerunt: in
ſeruitutemq; migrauerunt: ac nunc quemadmo
dum alii gręcis romanis parēt.

Argileonis Braſidę mater: cum eius filius diem ob
iiſſet: ut amphipolitę adiſſent interrogauit: ſi de
core & pro ſparte dignitate filius obierat. Magni
ficantibus uero illis atq; dicentibus illum lacedę
moniorum omnium in operibus optimum fuiſ
ſe: ait o hoſpites & equus quidem filius meus: &

bonus fuit:uerum multos habet lacedæmon illo meliores.

Gorgo cleomenis regis filia cū aristagoras milesi⁹ eum hortaretur:ut bellum aduersus regem pro Ionibus gereret:grandemq; polliceretur pecuniā:& quo magis is contradicebat:eo plus hic pecuniarum adderet:corrumpet te inquit pater peregrinellus iste:ni celerius edibus eiecero.

Et cum ei aliquando pater imperasset ut cuidam mercedis ratione frumētum daret addidissetq; : docuit enim me uinum facere mitius:Ita o pater inquit:quando uini plus potabitur bibentes etiā dedicatiores ac deteriores futuri sunt.

Et aristagoram cum a quodam ex famulis calciari aspiceret pater inquit:nonquid peregrinus iste manibus caret.

Idem cum peregrinus quidam molliter ocio studeret illum urgēs:atq; extrudens:non hīc inquit abis qui nec quæ mulieris sunt potes.

Interrogata uero a quapiam attica:cur solę uos la-
cæne uiris imperatis:quia īquit solę etiam uiros parimus.

Ad postremum cum uirum leonidam ad Termophilas egredientem hortaretur:ut se sparta dignū ostenderet interrogaretq; quid sibi agendū esset: is ait:ut & bono nuberet:& bonos pareret liberos

Gyrtia cum aliquando ex eius filia nepos acrotatus ex quadam puerorum pugna multa cepisset uerbera:Essetq; domū delatus:ut mortuus:domesticis familiaribusq; flētibus non tacebitis ait:monstrauit enim cuius esset sanguinis: Nee inquit fortes uociferandi sunt:sed curandi.

Cum nuncius uenisset ex Creta qui acrotati mor-
tem nunciaret a ratione ait erat cum iret aduer-
sus hostes: aut interficiendus ab illis: aut illos in-
terfecturus. Libentius uero ait eum mortuum *nn*
audire pro matris & urbis & suorum maiorum
dignitate: q̃ si uiueret omne tempus ignauus.

Damantua cum filium audisset & timidū: & se ipsa
indignū: ubi a duenisset enecauit: inscripsitq; hoc
epigramma.

Hunc timidum mater damantrion ipsa pemit:
Nec dignum matre: nec lacedæmonium.

Altera lacedæna filium: qui ex acie fugerat interfecit
inquiens non meum est hoc germen: a qua hoc
est epigramma.

Vade malū germen tenebras pete: quādo posus:
Eurotas ceruas nec: fluat ad timidas.

Si catulus neq̃ perrexeris ito sub orchum:

Nec sparta dignus: nec graiis titulis.

Alia cum filius in acie cecidisset ait.

Sit flendum timidos: bilaris te nate sepulchro:

Condo meum pariter & lacedæmonium.

Audiens quædam: quod et seruatus filius esset fugis-
setq; ex hostibus: scribit ei. Mala de te fama diffu-
sa est: aut hanc nunc elue: aut ne sis. *3*

Alia cū filii fugissent ex pugna: ad eamq; uenissent:

Quo inquit uenitis fugientes ignaua mancipia? *nn*

16 ~~an huc unde egressi estis: regressuri: & ea quidem
sublati uestibus pudibunda eis ostendens.~~

Quædam filium aduenientem intuta percunctata
est: quid ageret patria: qui cum dixisset: omnes
perire: sublatam tegulam in eum immisit: atq; in-
terfecit. Inquiens te igitur malum nuncium mi- *nn* *3*

fere nobis.

Quodam matri narrante generosam fratris mortē
deinde non turpe tibi est ait ab huiusmodi comi-
te aberrasse.

Cum quēdam filios quinq; quos habebat ad id bel-
lum emisisset: quod in suburbiis gerebatur: stetit:
setq; expectans euētum pugne: ubi quis aduenit:
atq; percunctanti sibi nunciauit filios omnis ob-
iisse: at non hoc inquit percunctabar ignauū mā-
cipiū: Sed qd agit patria cū dixisset ab ea uictoriā
esse: libenter igitur ait accipio etiam filiorum
mortem.

Repelliens quēdam filium: ut tenuis quēdam ani-
cula accedens dixisset o mulier fortunę: per gemi-
nos bonę respondit. Et enim qua gratia eum pe-
peri: ut pro sparta moreretur: hoc mihi contingit.

Mulier quēdam Ionica cum ob quendam pānum
suum gloriaretur: eumq; preciosum lacina mon-
stratis quatuor filiis: qui decori formosissimiq; ef-
fent: talia inquit esse oportet honeste: ac bonę mu-
lieris opera: & hiscē iactari atq; extolli.

Similiter etiam chiorum exules spartam uenissent
prędaretum ualde accusabant: Quę ubi mater ta-
lentia accersisset: & ea quorum accusabatur audis-
set: Sibiq; filius delinquere uideretur: litteras ad
eum dedit. Mater prędareto: aut age meliora: aut
istie mane nam si spartam ueneris: de salute tibi
desperandum est.

Altera filio: qui etiam iniurię accusatus: nate iquit:
aut erimine aut uita te ipsum absolue.

Alia claudum filium pręmittens iaciē: Nate ait
cum incedis memento uirtutis.

Alia cum filius ab acie pede uulnerato reuenteretur uehementerq; doleret: Si uirtutis inquit nate me / mineris cum non dolebis: tum etiam audebis.

Lacon belli uulneratus nec ualens icedere quadru pedum more iter faciebat. Is quoniam ridiculo esset: cum uerecundaretur: ait mater: & quanto e nate melius ob fortitudinem letari: q̃ ob ridiculu fatuorum uerecundari.

Alia cum filio iterum clypeu daret: eumq; hortaretur. Nate inquit aut hunc aut in hoc.

Alia filio qui ad bellum proficiscebatur cum traderet clypeum hunc ait tibi pater seruauit semper quare tu quoq; uel hunc serua: uel morere.

Alia ad filium: qui diceret paruum habere enfem: ait adde: & incessum.

Alia cum audisset filium in acie fortiter agendo interisse: meus enim inquit eras: at cum de altero accepisset: quod pre timiditate seruatus esset: non enim eras inquit meus.

Altera cum audisset filium in pugna mortuum ee: ait quemadmodum locatus fuerat: eum ponite: suppleat autem frater illius locum.

Alia cum publica totius pompa fungeretur: audiuit fratrem in acie uictorem mori ex uulnerum multitudine. Itaq; minime coronam posuit: sed exultans potius ait ad proximas: ut multo melius est amice in acie uictorem mori: q̃ olympiorum superatorem uiuere.

Cum quidam sorori narraret generosam ipsius filii morte: illa inquit: si quid propter illum letata sum: tantum propter te moereo qui preclarum comitem reliqueris.

Lacena quis interpellauit: an se uitiandā concedere-
ret: hęc autem inquit: equidem cum puella essem
dici parere patri: & ego egi. Mulier autem uiro.
Si ergo me iusta rogat: huic manifestum faciat
primum.

Virgo paupercula iterrogata: quam marito dotem
daret: patriam inquit pudicitiam.

Lacena iterrogata an coisset cum uiro: minime ego
inquit: sed ille mecum.

Cum quędam esset clam compressa: foetumq; per-
didisset sic nulla emissā uoce se constantem tolle-
rātemq; prestitit: ut & parentes: aliosq; proximos
latuerit: cum abortiuum faceret: terram dolorem
magnitudinem uicit foeditas: q̃ turpitudinem ē
adorta.

Lacena cū ueniret iterrogata qd sciret ait fidelis eē

Alia in captiuitatem acta idemtidem iterrogata
bene inquit administrare rem familiarem.

Interrogata quędam a quopiam an bona foret: si
se emerit: equidem si non emeris.

Alia cum ueniret preconē per cunctante quid nam
sciret liber inquit esse.

Vt autem emptor quędā idigna libera imperasset:
inquiens gemes: qui tibi ipsi huiusmodi possessi-
onis inuideris se ipsam exegit.

F I N I S

M. CCCC. LXXI.

Impressum formis iustoq; nitore coruscans
Hoc Vindelinus condidit artis opus.

